

КОМІТЕТ
З МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА НААУ

АКТУАЛЬНА СУДОВА ПРАКТИКА
ВЕРХОВНОГО СУДУ

**НА КОРИСТЬ ШУКАЧІВ
ЗАХИСТУ У СПОРАХ ЩОДО
ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО
ВИЗНАННЯ ЇХ БІЖЕНЦЯМИ АБО
ОСОБАМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ
ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ**

(АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ
ЗА ПЕРІОД З 2018 ПО 2021)

ВІТАЛІЙ ВЛАСЮК

ОЛЕНА КАЛАШНИК

Зміст

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ВИЗНАННІ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Афганістан	5
1.1. Про обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідування.....	5
1.2. Про третю безпечну країну; загроза в країні походження через переслідування родичів.....	6
Білорусь	8
1.3. Про визначення критеріїв системності утисків чи переслідувань владою громадян.....	8
Гвінея	9
1.4. Про визначення критерію «обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань» щодо визначення біженця.....	9
Ірак	11
1.5. Про залучення перекладача під час співбесід.....	11
1.6. Про ситуацію в країні походження.....	12
Іран	13
1.7. Про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.....	13
Конго	14
1.8. Про стандарти доказування.....	14
Палестина	16
1.9. Про момент виникнення небезпеки у країні походження.....	16
Російська Федерація	18
1.10. Про дискреційні повноваження.....	18
1.11. Про додатковий захист.....	19
1.12. Про умови, за наявності яких правовий статус біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не надається.....	20
1.13. Про конвенційні ознаки.....	22
1.14. Про конвенційні ознаки.....	23
1.15. Про об'єктивну та суб'єктивну сторону побоювання стати жертвою переслідувань; дискреційні повноваження.....	23
1.16. Про джерела доказування реальності побоювання настання негативних наслідків для особи в країні походження.....	25
1.17. Про спосіб відновлення порушеного права.....	26
Сомалі	27
1.18. Про обов'язки міграційної служби під час процедури визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	27

1.19. Про інформацію по країні походження.....	29
1.20. Про інформацію по країні походження.....	30
Сирія	31
1.21. Про дискреційні повноваження в розрізі практики ЄСПЛ.....	31
1.22. Про обов'язок доказування.....	32
1.23. Про врахування при прийнятті рішення про відмову у визнанні біженцем факту довготривалого перебування на території України та застосування закону в попередній редакції.....	33
1.24. Про застосування практики ЄСПЛ у справах шукачів захисту із Сирії.....	33
1.25. Про обов'язок надання документального доказу усних тверджень.....	34
1.26. Про факти, які не потребують доведення.....	34
1.27. Про момент настання небезпеки для заявника у країні походження за умови його довготривалого перебування в Україні та про визнання особою, яка потребує додаткового захисту.....	35
1.28. Про право міграційної служби на звернення до уповноважених органів із метою отримання інформації про країну походження позивача.....	38
1.29. Про обґрунтованість побоювань бути підданим переслідуванню.....	39
1.30. Про критерії для надавання додаткових форм захисту.....	40
1.31. Про складову терміна «суттєва шкода».....	41
1.32. Про спосіб захисту прав позивача.....	42
1.33. Про джерела підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування.....	43
1.34. Про підстави виникнення обґрунтованих побоювань переслідування.....	44
1.35. Про обґрунтування відсутності бажання особи повернутися в країну громадянської належності.....	45
1.36. Про усунення розбіжностей у відомостях, отриманих під час проведення співбесід заявника на отримання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту.....	46
1.37. Про більш широкі критерії відповідності поняття «біженець», сформульовані в регіональних нормативно-правових актах.....	46
Узбекистан	48
1.38. Про підстави виникнення обґрунтованих побоювань переслідування.....	48
2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ	
Афганістан	49
2.1. Про обов'язок при розгляді документів заявника, перевіряти обставини; обов'язок доказування; підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування.....	49
2.2. Про підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	52
2.3. Про критерії визнання особи такою, що потребує додаткового захисту.....	54
2.4. Про підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	55
2.5. Про ризики перебування у країні походження або повернення до неї.....	57
Білорусь	57
2.6. Про умови прийнятності свідчень особи, яка бажає отримати статус біженця та доказів, що їх підтверджують.....	57

Іран	58
2.7. Про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.....	58
3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ	
Грузія	60
3.1. Про обґрунтованість рішення за наслідками розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	60
Казахстан	61
3.2. Про право на оскарження рішення про відмову в адміністративному порядку.....	61
Російська Федерація	62
3.3. Про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту та про розбіжності в поясненнях.....	62
Сомалі	63
3.4. Про підстави для відмови у прийнятті заяви.....	63
Сирія	64
3.5. Про оцінку доказів судом у разі повторного звернення шукача захисту із заявою	64
3.6. Про використання інформації про країну походження та підсилення інформацією про країну походження рівня обґрунтованості заяви, створення нових умов для її повторного розгляду по суті.....	64
Узбекистан	66
3.7. Про неправомірність відмови в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту у випадку, коли після першого звернення змінилися умови.....	66
4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД	
Афганістан	68
Ірак	73
Іран	74
Сирія	76
Таджикистан	79

Огляд судової практики здійснили: Віталій Власюк - адвокат, к.ю.н., Голова Комітету з міжнародного права НААУ, та **Олена Калашник** - адвокат, член Комітету міжнародного права Національної асоціації адвокатів України, старший юрист БФ «Право на захист», кандидат юридичних наук.

СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Афганістан

1.1. Постанова Верховного Суду у справі № 826/6847/16 від 18 липня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83142402> (про обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідування):

Обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідування є ключовим у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

Так, цей критерій складається із суб'єктивної та об'єктивної сторін. Суб'єктивна сторона полягає в наявності в особи «побоювання», що є безумовно оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї.

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними. Факти обґрунтованості побоювань переслідування (загальну інформацію в країні походження біженця) отримують як від біженця, так незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, зокрема, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, із звітів МЗС тощо.

Ураховуючи зміст висновків, викладених управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у Керівництві AFG за 2016 рік, Афганістан усе ще перебуває у стані збройного конфлікту міжнародного характеру, причому особи, що рятуються втечею від загрози стати жертвою цього конфлікту, можуть відповідати критеріям

визначення статусу біженця (арк. 8, 41 Керівництва AFG). Рух Талібан у квітні 2015 року оголосив про початок наступальної операції, націленої проти урядових чиновників Афганістану, а також інших осіб, що підтримують уряд, причому антиурядові формування здійснюють навмисні вбивства цивільних як покарання за сприяння уряду й для попередження інших осіб, а для залякування використовуються різні механізми, у тому числі «нічні листи» шаб намеха (арк. 43, 49, 50 Керівництва AFG).

Шиїти стають жертвами жорстоких нападів із боку антиурядових формувань, причому яскравим прикладом тому може слугувати переслідування етнічної групи хазара, представники якої є переважно шиїтами. Фактично не завжди є можливим визначити, чи є причиною дискримінації та поганого поводження саме віросповідання чи етнічна приналежність (арк. 64 Керівництва AFG), зокрема дискримінація шиїтів-хазарейців здійснюється через вимагання грошей (незаконне оподаткування), примусову працю та вербування, фізичне насильство та затримання, у тому числі з боку руху Талібан та інших антиурядових формувань (арк. 92 Керівництва AFG). У провінції Газні щорічна міграція кочового племені кучі через території, населені хазара призводить до конфліктів між кучі та хазара, унаслідок яких гинуть члени обох груп та здійснюється переміщення хазара (арк. 94-95 Керівництва AFG).

Антиурядові формування влаштовують незаконні контрольні-пропускні пункти та вимагають у населення гроші й товари, здійснюють викрадення осіб із метою викупу. Здебільшого такі викрадення здійснюються стосовно «цивільних державних службовців та

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

підрядників, членів їхніх сімей», значну частину жертв викрадень складають хазарейці (арк.97-98 Керівництва AFG).

Також підтверджують і доповнюють вищенаведену інформацію відповідні сайти мережі Інтернет, зокрема:...

Суд погоджується з позицією суду апеляційної інстанції щодо застосування в Афганістані членами антиурядових збройних угруповань, у тому числі рухом Талібан, до працівників урядових установ, мусульман-шиїтів та представників етнічної групи хазара систематичних фактів залякування, здириництва, страт та викрадень.

Також Суд погоджується з доведеними та обґрунтованими обставинами побоювання позивача стати жертвою переслідування в країні походження через його роботу в представницькому урядовому органі Ради Кабулу, а також через релігійні й національні ознаки.

У цьому випадку заява позивача стосовно надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не є очевидно необґрунтованою й не носить характер зловживання.

Отже, ураховуючи установлені обставини справи, Суд вважає, що відповідач не доклав належних зусиль для з'ясування факту наявності в позивача обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідування через його професійну діяльність, не взяв до уваги відсутність даних про будь-які дії позивача, що суперечили б інтересам безпеки України чи охорони громадського порядку, здоров'я та захисту прав й інтересів громадян України. Крім того, непропорційно, зокрема, без дотримання необхідного балансу між несприятливими наслідками для прав, свобод й інтересів особи дійшов передчасного висновку про відмову у визнанні її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, через відсутність умов, передбачених пунктами 1,13 частини першої статті 13 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

Тому, аналізуючи фактичні дані у справі на предмет їхньої відповідності статті 8 Конвенції та практиці Європейського суду з прав людини, Суд вважає, що ненадання позивачу статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, вочевидь не є пропорційно легітимній меті забезпечення міграційної політики держави України й порушує принцип справедливої рівноваги між загальним інтересом суспільства та захистом основних прав конкретної особи.

1.2. Постанова Верховного Суду у справі № 826/6841/16 від 18 липня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83142416> (про третю безпечну країну; загроза в країні походження через переслідування родичів):

Якщо, що в третій країні особа перебуває проїздом (транзитом), знаходиться фактично під повним контролем перевізника та, як наслідок, не має можливості доступу до органів міграційної служби, то таку країну для нього не можна вважати третьою безпечною.

Суд вважає, що заява позивача не є очевидно необґрунтованою, не носить характер зловживання, оскільки позивач уперше звернулась із такою заявою та без значних зволікань, а прийняттям рішення, у якому зазначено про відсутність умов, передбачених пунктами 1 та 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, відповідач фактично вирішив заяву по суті без оформлення документів для вирішення цього питання, що дозволять, очевидно, стверджувати про відсутність підстав у позивача для побоювань про загрозу життю/здоров'ю її сім'ї.

Посилання суду попередніх інстанцій на встановлення факту перебування позивача в третіх безпечних країнах (Казахстан, Таджикистан, Російська Федерація) до прибуття в Україну є необґрунтовані (зважаючи на це, шукачу захисту не може бути наданий статус біженця), оскільки судами не надано оцінки

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

нетривалості терміну перебування позивача на території Казахстану, Таджикистану, Російської Федерації (18 днів, із 1 по 18 вересня 2015 року), а також тому факту, що в цій країні ОСОБА_1 була проїздом (транзитом), знаходилась фактично під повним контролем перевізника та, як наслідок, не мала можливості доступу до органів міграційної служби.

Крім того, постановою Київського апеляційного адміністративного суду від 26 червня 2017 року у справі № 826/6847/16 постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 24 квітня 2017 року скасовано, позов громадянина Афганістану ОСОБА_3 (батька позивача) задоволено повністю, визнано неправомірним та скасовано рішення Державної міграційної служби України від 05.04.2016 № 192-16 про відмову у визнанні громадянина Афганістану ОСОБА_3 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та зобов'язано Державну міграційну службу України повторно розглянути заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, громадянина Афганістану ОСОБА_3 (ОСОБА_3), ІНФОРМАЦІЯ_2, уродженця міста Кабул, Афганістан.

У постанові суд апеляційної інстанції вважав доведеним ОСОБА_3 (батько позивача) фактів наявності підстав побоюватись переслідувань із боку антиурядових угруповань Афганістану (зокрема талібів) на основі ознак належності до декількох переслідуваних рухом Талібан соціальних груп (роботи на уряд представником (депутатом) району Афшар міської Ради Кабулу, належності до релігійної меншини шиїтів та національної меншини хазарейців). Тому зобов'язав ДМС повторно розглянути заяву громадянина Афганістану ОСОБА_3 про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Отже, побоювання позивача стати жертвою переслідування у країні походження через роботу її батька та надходження погроз на його адресу є порушенням процедури перевірки наявності підстав, за яких заявнику

може бути відмовлено в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, оскільки не взяті до уваги відомості, що містить Керівництво УВКБ ООН щодо оцінки потреб у міжнародному захисті шукачів притулку з Афганістану від 19 квітня 2016 року, доповідь Генерального секретаря Генеральної Асамблеї Ради Безпеки ООН від 7 березня 2016 року та ненаданий аналіз цих джерел інформації, не були витребувані додаткові відомості (окрім даних державних органів України), що можуть підтвердити наявність чи відсутність підстав для прийняття рішення.

Також постановою Окружного адміністративного суду м. Києва від 29 березня 2019 року, залишеною без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 червня 2019 року, адміністративний позов громадянки Афганістану ОСОБА_6 (мати позивача) до Державної міграційної служби України, третя особа – Головне управління Державної міграційної служби України в м. Києві про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити дії задоволено. Визнано протиправним та скасовано рішення Державної міграційної служби України № 251-16 від 24 травня 2016 року про відмову у визнанні громадянки Афганістану ОСОБА_6 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Зобов'язано Державну міграційну службу України повторно розглянути заяву Громадянки Афганістану ОСОБА_6 про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, з урахуванням висновків суду.

Вирішуючи спір, суд визнав обґрунтованими побоювання громадянки Афганістану ОСОБА_6 (мати позивача) стати жертвою переслідування в країні походження через роботу її чоловіка ОСОБА_3 (батька позивача), а також через релігійні та національні ознаки, що підтверджені загальнодоступними джерелами про країну походження позивача, а протилежного повною мірою органом міграційної служби не перевірено та доведено.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Отже, з урахуванням установлених обставин справи, Суд вважає, що відповідач не доклав належних зусиль для з'ясування факту наявності в позивача обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідування через професійну діяльність її батька (робота в органах місцевого самоврядування), не взяв до уваги відсутність даних про будь-які дії позивача, що суперечили б інтересам безпеки України чи охорони громадського порядку, здоров'я й захисту прав та інтересів громадян України, та непропорційно, зокрема, без дотримання необхідного балансу між несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи дійшов передчасного висновку про відмову у визнанні її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, через відсутність умов, передбачених пунктами 1,13 частини першої статті 13 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

Білорусь

1.3. Постанова Верховного Суду у справі № 818/493/16 від 07 листопада 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77749271> (про визначення критеріїв системності утисків чи переслідувань владою громадян):

Не існує та не може існувати точних критеріїв визначення системності утисків чи переслідувань владою громадян, адже вони мають визначатися з урахуванням кожної конкретної ситуації та носять оцінний характер.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що відмова відповідача вмотивована відсутністю умов, передбачених пунктом 13 частини першої статті 1 Закону №3671-VI, зокрема, відсутністю обґрунтованих побоювань застосування щодо неї смертної кари або виконання вироку про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, оскільки волонтерська діяльність в Ірпінському військовому шпиталі не може бути розцінена владою Республіки Білорусь як

найманство, за що передбачена кримінальна відповідальність, а участь у подіях на Майдані взимку 2014 року – як опозиційна до влади країни громадянської належності діяльність.

Водночас у висновку щодо відмови в наданні статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, зазначено: «аналіз інформації по країні походження свідчить, що в Республіці Білорусь продовжують мати місце факти порушень прав людини; свобода зібрань та об'єднань, свобода слова та інших громадянські та політичні права на практиці обмежуються владою; мають місце і випадки адміністративного затримання осіб, які виявили бажання лише висловити свою позицію, без вчинення будь-яких радикальних дій щодо ситуації в Україні».

Указане підтверджує відомості, надані заявницею під час проведення співбесіди, у ході якої вона повідомила, що влада Білорусі її підтримку подій української революції може розцінити як опозиційну діяльність до офіційної позиції Білоруської держави, і навіть не перебування в самому центрі подій і не взяття активної участі в революції достатньо для влади Білорусі, щоб до особи були застосовані репресивні заходи.

Колегія суддів Верховного Суду зазначила, що не існує та не може існувати точних критеріїв визначення системності утисків чи переслідувань владою громадян, адже вони мають визначатися з урахуванням кожної конкретної ситуації та носять оцінний характер. При цьому позивач зробила реальну спробу обґрунтувати свою заяву, нею надані всі факти, що були в її розпорядженні, твердження заявника є зрозумілими та правдоподібними, не суперечать конкретній та загальній інформації за її справою та в цілому її твердження можуть заслуговувати на довіру.

За умови такого правового регулювання та обставин справи колегія суддів дійшла висновку, що заява позивача є обґрунтованою, а ситуація, яка склалася в країні її походження, є несприятливою, у той час як відповідачем

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

належна перевірка фактів, викладених позивачем, не проводилася, запити у відповідні органи не були зроблені. Отже, оскаржуване рішення прийнято формально, без детального дослідження й з'ясування всіх обставин справи, а тому відповідачем як суб'єктом владних повноважень не було належним чином обґрунтовано та передчасно зроблено висновок про відмову в задоволенні заяви позивача.

Гвінея

1.4. Постанова Верховного Суду у справі № 815/1656/16 від 04 квітня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73249823> (про визначення критерію «обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань» щодо визначення біженця):

У заяві про надання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, заявник повинен довести достовірність своїх тверджень і точність фактів, на яких ґрунтується його заява. Заявник повинен переконати посадову особу органу міграційної служби в правдивості своїх фактичних тверджень.

Крім того, при розгляді зазначених справ слід ураховувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

Побоювання особи є оціночним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні. Ситуація у країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником. Побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей

(рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Оцінка таким побоюванням обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватися від біженця та незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, із звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

У заяві про надання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, заявник повинен довести достовірність своїх тверджень і точність фактів, на яких ґрунтується його заява. Заявник повинен переконати посадову особу органу міграційної служби в правдивості своїх фактичних тверджень

Крім того, при розгляді зазначених справ слід ураховувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

Побоювання особи є оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні. Ситуація у країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Оцінка таким побоюванням обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця та незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, із звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особою, яка потребує додаткового захисту, є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

Колегія суддів зазначила, що в заяві про надання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, заявник повинен довести достовірність своїх тверджень і точність фактів, на яких ґрунтується його заява. Заявник повинен переконати посадову особу органу міграційної служби в правдивості своїх фактичних тверджень. Крім того, при розгляді зазначених справ слід урахувувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

Побоювання особи є оціночним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні.

Ситуація у країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником.

Побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Оцінка таким побоюванням обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця та незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, із звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особою, яка потребує додаткового захисту, є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

Судами встановлено, що в матеріалах особової справи позивача наявні лише документи, які були зібрані відповідачем до прийняття 19 лютого 2013 року рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Після чого була написана пояснювальна записка (без дати) про порушення термінів розгляду заяви позивача, у зв'язку з великою завантаженістю протягом

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

2013 - 2014 років та 19 лютого 2016 року без фактичного проведення розгляду заяв після прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, що має на меті виявити додаткову інформацію, необхідну для оцінки справжності фактів, повідомлених заявником відповідно до вимог статті 9 Закону № 3671-VI, Управлінням прийнятий висновок про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Верховний Суд зазначив, що навіть, якщо позивач прибув в Україну не через загрозу його життю, безпеці чи свободі в країні походження, а з економічних причин, це не може впливати на результат розгляду його заяви, оскільки ситуація в країні суттєво змінилася після його виїзду. Фактично заявник може вважатися особою, яка залишилася в Україні внаслідок висловленої ним загрози.

Верховний Суд зазначив, що існують загальновідомі офіційні документи, що підтверджують обґрунтованість існування серйозної та невибіркової загрози позивачу зазнати поведінки, яке заборонене статтею 2 і 3 Конвенції в країні походження, у якій триває політичний конфлікт та існує ситуація загальнопоширеного насильства, що є загальновідомим фактом, який визнано Управлінням.

Аналізуючи встановлені судами фактичні обставини справи, колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що відповідач безпідставно погодився з висновком Управління про відсутність установлених пунктами 1 та 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI умов для визнання позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, що призвело до прийняття оскаржуваного Рішення.

Ураховуючи те, що відповідач належним чином не перевіряв доводи позивача, колегія суддів зазначила, що суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про часткове задоволення позову та зобов'язання ДМС України повторно розглянути заяву позивача про визнання біженцем або особою, яка

потребує додаткового захисту.

Ірак

1.5. Постанова Верховного Суду у справі № 818/168/16 від 23 травня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74263732> (про залучення перекладача під час співбесід):

Міграційна служба має забезпечити право шукача захисту на забезпечення перекладачем під час співбесід, оскільки рішення міграційної служби має бути прийнято на підставі відомостей, отриманих під час проведення співбесіди.

Харківський апеляційний адміністративний суд, скасовуючи постанову суду першої інстанції та ухвалюючи нове рішення про часткове задоволення позовних вимог, прийшов до висновку про порушення УДМС України в Сумській області права позивача на забезпечення його перекладачем з арабської мови.

Верховний Суд погоджується з такими висновками суду апеляційної інстанції і вважає їх такими, що зроблені на підставі правильно застосованих норм матеріального права та з дотриманням норм процесуального права.

Із матеріалів справи вбачається, що позивач не володіє українською мовою та погано володіє російською мовою, проте під час проведення співбесід, зокрема, 15 вересня 2015 року, 02 листопада 2015 року та 22 грудня 2015 року УДМС України в Сумській області позивача не забезпечено перекладачем з арабської мови.

Ураховуючи таке правове врегулювання та обставини справи, Верховний Суд погоджується з висновками суду апеляційної інстанції про порушення міграційним органом права позивача на забезпечення перекладачем, а відтак рішення про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, прийнято на підставі відомостей, отриманих під час проведення співбесіди з ОСОБА_1 за відсутності перекладача з

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

арабської мови.

Доводи ж касаційної скарги не спростовують висновків суду апеляційної інстанції і зводяться до переоцінки встановлених судами обставин справи.

1.6. Постанова Верховного Суду у справі № 818/3533/15 від 22 березня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80633859> (про ситуацію в країні походження):

Інформація про країну походження має бути перевірена міграційною службою під час розгляду справи. Інформація має стосуватися саме населеного пункту, де проживає шукач захисту.

Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції виходив з того, що ДМС України не доведено належними та допустимими доказами правомірність прийняття оскаржуваного рішення від 18 вересня 2015 року № 690-15 про відмову ОСОБА_2 у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. В обґрунтування рішення суд зазначив, що відповідачем не була надана повна та належна оцінка ситуації в країні походження позивача – Іраку, відсутня перевірка щодо відношення до християн безпосередньо в провінції Ті-Кар. Відповідно, висновки Управління Державної міграційної служби України в Сумській області про те, що заявник не мав цілком обґрунтованих підстав для його ймовірного переслідування в країні громадянської належності, є не доведеними.

Зазначена позиція була підтримана Харківським апеляційним адміністративним судом, який переглянув постанову суду першої інстанції та залишив її без змін.

Верховний Суд висновки судів попередніх інстанцій вважає правильними та такими, що зроблені на підставі правильно застосованих норм матеріального й процесуального права та зазначає таке.

У відповідача існує обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зарахувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання.

Судами попередніх інстанцій на основі досліджених під час розгляду справи доказів встановлено, що позивач змінив релігію, а саме: прийняв християнство, що підтверджується свідоцтвом про хрещення.

У висновку Управління Державної міграційної служби України в Сумській області вказано, що сам факт того, що заявник пройшов хрещення, не може вважатися підтвердженням щирості його віри, а отже, відсутні підстави вважати, що заявник у разі повернення до Іраку може зіткнутися з реальною небезпекою переслідувань або жорстокого поведіння за ознакою своєї релігійної приналежності.

Водночас у вказаному висновку зазначено, що заявник народився і проживав у провінції Ті-Кар, яка розташована на півдні країни, де періодично відбуваються терористичні акти, спрямовані на політичних, релігійних та племінних діячів (дата інформації 16 червня 2015 року).

Судами попередніх інстанцій зазначено, що обставини, викладені у висновку, є суперечливими. Доказів детального вивчення ситуації та зібрання відповідачем інформації саме по провінції Ті-Кар щодо ставлення до християн у цьому регіоні до суду не надано. Є лише посилання на те, що в провінції Ті-Кар періодично відбуваються терористичні акти, які спрямовані, зокрема, на релігійних діячів, оскільки позивач не є релігійним діячем, то, на думку відповідача, будь-які побоювання щодо повернення позивача до Іраку є безпідставними.

Відповідач в обґрунтування правомірності прийняття оскаржуваного рішення вказував, що в Іраку є регіон, де не існує погроз для християн – це Іракський Курдистан (додаткові пояснення до заперечень). «УВКБ отмечает, что

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

многие из перемещенных лиц бежали в Иракский Курдистан, где уже нашли приют 300 тысяч человек из Мосула и окресных районов». Указана обставина, на переконання відповідача, свідчить про те, що ситуація щодо християн не на всій території Іраку є критичною.

Крім того, у додаткових запереченнях відповідач наводив посилання на різні джерела, які свідчать про те, що на півночі Іраку відбуваються постійні теракти, більша частина християнського населення була вимушена виїхати з країни. Із червня 2014 року почався наступ екстремістського руху «Исламское государство Ирака и Леванта» (ИГИЛ), раніше відомого за жорстокими розправами з мирним християнським населенням Сирії. «Идеологи так называемого «Исламского государства» реализуют задачу тотального истребления или изгнания христиан с занятых ими территорий, совершая массовые убийства, насильственно депортирует людей, лишая их всего имущества» (дата доступу 17 листопада 2015 року).

Ураховуючи викладене, колегія суддів касаційної інстанції погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що, оскільки відповідачем не була надана повна та належна оцінка ситуації в країні походження позивача – Іраку, відсутня перевірка щодо відношення до християн безпосередньо в провінції Ті-Кар, то висновок Управління Державної міграційної служби в Сумській області про те, що заявник не має цілком обґрунтованих підстав для його ймовірного переслідування в країні громадянської належності, є передчасним.

Іран
1.7. Постанова Верховного Суду у справі № 826/5132/16 від 28 листопада 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78231519> (про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту):

Як було встановлено судами попередніх інстанцій, оскаржувана відмова відповідача вмотивована відсутністю умов, передбачених п.1ч.1 ст.1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», зокрема відсутністю в позивача обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

Однак відповідачем не було враховано, що в березні 2015 року позивач пройшов процедуру хрещення в церкві «Храм Спасіння», що підтверджується свідоцтвом про хрещення від 02.03.2015 № 408.

Крім того, судом апеляційної інстанції було встановлено, що 03 лютого 2014 року в позивача та його дружини ОСОБА_3 народилася дитина ОСОБА_2, яка є громадянином України, що підтверджується копією свідоцтва про народження Серія НОМЕР_3.

Що стосується підтверджувальних доказів, то їхня наявність підсилює вірогідність зроблених заявником тверджень, але не може бути обов'язковим елементом його доказової бази. Так, беручи до уваги особливе положення осіб, які шукають статусу біженця, їм немає потреби надавати всі необхідні докази.

Водночас орган із питань біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, може використовувати інформацію про країни походження, розміщену на офіційних сайтах Державної міграційної служби України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, а також на інформаційних носіях, що розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців й інших носіях.

Так, із відкритих джерел у мережі Інтернет, а саме: у доповіді Міжнародної конференції з Прав людини «Прихована сторона Ірану: Дискримінація щодо етичних релігійних меншин» від 21.10.2010 вказано про те, що

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

мусульмани, які перейшли з Ісламу, дуже часто стають об'єктами переслідування й поганого поводження через їхні релігійні переконання. Окрім незаконних убивств, ново-обернених Християн регулярно затримують і тримають протягом тривалого часу під вартою.

Аналогічна доповідь була зроблена спеціальним доповідачем ООН із питання про становище в галузі прав людини в Ірані Міністерства внутрішніх справ Великої Британії, у якій зазначено, що станом на січень 2014 року 49 християн були затримані в Ісламській Республіці Іран, вироки різняться в діапазоні від 1 до 10 років позбавлення волі, Іранська влада розглядає домашні церкви й євангельських християн як загрозу національній безпеці (<http://refworld.org/docid/561f53164.html>).

Підсумовуючи наведене, колегія суддів Верховного Суду приходять до висновку, що на основі аналізу відомостей, які є загальнодоступними в мережі Інтернет, вбачається, що побоювання позивача є обґрунтованими, оскільки влада Ірану не здатна забезпечити захист позивачу від переслідувань та жорстокого ставлення за релігійною ознакою.

Крім того, колегія суддів урахує, що за час перебування в Україні в позивача виникли додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, а саме: народження дитини на території України.

За такого правового регулювання та обставин справи колегія суддів погоджується з висновком судів попередніх інстанцій про те, що заява позивача є обґрунтованою, а ситуація, яка склалася в країні його походження, є несприятливою, оскільки відповідачем належна перевірка фактів, викладених позивачем, не проводилася, тому оскаржуване рішення прийнято формально, без детального дослідження і з'ясування всіх обставин справи. Зважаючи на вказане, відповідачем як суб'єктом владних повноважень не було належним чином обґрунтовано та передчасно зроблено висновок про відмову в задоволенні заяви позивача.

Конго

1.8. Постанова Верховного Суду у справі № 826/1053/17 від 04 грудня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86137146> (про стандарти доказування):

Ненадання документального доказу усних тверджень не повинно бути перешкодою в прийнятті заяви чи прийнятті об'єктивного рішення щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, з урахуванням принципу офіційності, якщо такі твердження збігаються з відомими фактами, і загальна правдоподібність яких є достатньою.

31. Аналіз наведених правових норм дає підстави для висновку, що у відповідача існує обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зарахувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання.

32. При цьому слід зазначити, що заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, що шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх аргументів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність устанавлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

33. Тобто залежно від певних обставин отримання й надання документів, що можуть

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особою, котра звертається за встановленням статусу біженця, може бути взагалі неможливим, тому така обставина не є підставою для визнання відсутності умов, за наявності яких надається статус біженця або визнання особи такою, що потребує додаткового захисту.

34. Отже, підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї з різних достовірних джерел інформації, наприклад, із резолюцій Ради Безпеки ООН, документів і повідомлень Міністерства закордонних справ України, інформації, зібраної та проаналізованої Державною міграційною службою України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Правил розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, утрату й позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 вересня 2011 року № 649, інших міжнародних, державних та неурядових організацій, із публікацій у засобах масової інформації, а також з інформаційних носіїв, що розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові, Україні. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

35. Отже, ненадання документального доказу усних тверджень не повинно бути перешкодою в прийнятті заяви чи прийнятті об'єктивного рішення щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, з урахуванням принципу офіційності, якщо такі твердження збігаються з відомими фактами і загальна правдоподібність яких є достатньою.

36. Із матеріалів справи вбачається, що 14 березня 2016 року позивач вибув із країни походження до України в легальний спосіб на підставі закордонного паспорту.

37. Як встановлено судами першої та апеляційної інстанцій, позивач 25 серпня 2016 року звернувся до органу міграційної служби із заявою, у якій указав, що він є активним членом антипрезидентської опозиційної політичної партії, кандидатом від опозиційної партії на місцевих виборах, політичним та суспільним діячем, виступає за дотримання демократичних прав і свобод у країні свого походження, брав активну участь у масштабних антипрезидентських акціях протесту, що відбулися в столиці Демократичної Республіки Конго – місті Кіншаса, а також інших містах країни в січні 2015 року. Також указав, що у зв'язку з його політичною діяльністю, позивача неодноразово заарештовано, піддано тортурам та погрозам.

38. Отже, з обставин, які склались у цій справі, громадянин Демократичної Республіки Конго ОСОБА_1 без зволікань звернувся із заявою про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, що відповідає приписам статті 5 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

39. Слід зазначити, що при зверненні із заявою про надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, позивач надав аргументи та докази щодо наявності очевидно обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, через які він не бажає користуватися захистом своєї країни або не може користуватися цим захистом. Так, у заяві-анкеті позивач зазначив, що був змушений залишити країну свого походження з політичних причин, оскільки був політичним активістом, кандидатом на місцевих виборах від опозиційної партії, брав участь в антипрезидентських демонстраціях. Унаслідок такої діяльності позивач був викликаний у відділок поліції та незаконно допитувався, побоюючись за своє життя змушений був переховуватись, через що

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

на нього було видано ордер на арешт, що й слугувало підставою для пошуку захисту в іншій країні.

40. Наведене підтверджується інформацією про країну походження, зокрема тим, що уряд Демократичної Республіки Конго використовував надмірну та незаконну силу, щоб розправитись із протестами 19 січня 2015 року. На підтвердження зазначеного позивачем надано дані та посилання Х'юмен Райтс Вотч, яка підтверджує, що 36 осіб, у тому числі, один співробітник поліції, були вбиті в м. Кіншасі, столиці Конго під час демонстрацій. Із них сили безпеки Конго застрелили щонайменше 21 особу. Крім того, 22 січня не менш, як чотири людини були вбиті в східній частині місті Гома під час демонстрацій. Демонстрації були проведені в містах по всій країні, у тому числі Кіншасі, Букаву, Буніа, Гому, Лубумбаши, Мбандаці і Увіра. Х'юмен Райтс Вотч задокументували кілька випадків, у яких поліцейські або солдати Республіканської гвардії забрали трупи розстріляних в очевидній спробі видалити докази вбивства.

41. Позивач у своїй заяві-анкеті від 25 серпня 2016 року № 80 та під час проведення співбесіди зазначив, що він був політичним активістом, балотувався на вибори депутатів від опозиційної партії «Mouvement de Liberation du Congo», про що надав копію картки члена партії № 1087, видану на його ім'я 14 січня 2014 року.

42. Так, під час проведення першої співбесіди 07 вересня 2016 року ОСОБА_1 повідомив, що він є засновником від опозиційної партії «Mouvement de Liberation du Congo», однак під час надання інформації про юридичну та електронну адреси партії позивачем були допущені неточності.

43. Судом апеляційної інстанції встановлено, що позивач є громадянином Демократичної Республіки Конго та спілкується французькою мовою, на співбесіді був присутній перекладач, який перекладав усе російською мовою, а записи, із якими ознайомлювався позивач, узагалі проводились українською мовою. На другій співбесіді 12 жовтня 2016 року ОСОБА_1 зазначив, що в 2007 році він розпочав свою

політичну діяльність. У 2005-2006 роках він заснував асоціацію «Розвиток для всіх», у процесі її діяльності на нього звернули увагу партія «MLC» та запропонували вступити до неї. Позивач зазначив, що у 2007 році вступив до лави опозиційної партії, у якій був мобілізатором молоді, однак ОСОБА_1 не зміг чітко надати відповіді щодо своєї діяльності в цій партії. До матеріалів особової справи заявник надав копію картки члена партії «Рух за звільнення Конго» № 1087, видану 14 січня 2014 року, однак зазначив, що втратив оригінал документа в червні 2016 року.

44. Ураховуючи вказані обставини справи, Верховний Суд погоджується з висновками суду апеляційної інстанції щодо існування обґрунтованих підстав побоюватися, що внаслідок повернення позивача в країну походження є загрози його життю, безпеці чи свободі в країні своєї громадянської приналежності.

Палестина

1.9. Постанова Верховного Суду у справі № 826/5152/16 від 20 червня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82498937> (про момент виникнення небезпеки у країні походження):

Ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (іншими словами, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника) або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

Як правильно встановлено судами попередніх інстанцій, під час співбесід від 10 квітня 2015 року, 12 червня 2015 року позивач указав, що звернувся за отриманням статусу

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, через те, що в Палестині, а саме в районі Сектор Газа наявний збройний військовий конфлікт, що загрожує життю та здоров'ю заявника.

При цьому ситуація в районі Сектор Газа на сьогодні є нестабільною, місто залишається під повітряною, морською, сухопутною блокадою Ізраїлю, має місце різке зростання кількості вбивств.

Як убачається з доповіді Спеціального комітету з розслідування дій Ізраїлю щодо палестинського народу та інших арабів на окупованих територіях, Генеральної Асамблеї ООН 23 серпня 2016 року, спеціальний комітет закликає уряд Ізраїлю зупинити окупацію західного берегу, східного Єрусалиму та Газу, відмінити незаконну сухопутну й морську блокаду, яка діє стосовно Газу, ужити заходи щодо недопущення насилля, учинити всі необхідні запобіжні міри, щоб цивільні особи не страждали під час військових дій тощо.

Не може бути залишеним поза увагою й той факт, що Міністерство закордонних справ України, у зв'язку із загостренням безпекової ситуації в Ізраїлі та Палестині, неодноразово рекомендувало громадянам України утриматися від поїздок до Ізраїлю та Палестинської Автономії, відвідання палестинських територій та населених пунктів Ізраїлю, розташованих у безпосередній близькості від Сектору Газа, а тим, хто вже перебуває у вказаному регіоні, – невідкладно залишити його територію.

Колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що відповідачем не повною мірою досліджено інформацію по країні походження позивача. Зокрема, відкриті джерела інформації свідчать, що район Сектор Газа де-факто знаходиться під керуванням організації ХАМАС.

Однак відповідачем не надано оцінку доводам позивача щодо загрози її життю з боку ісламського угруповання ХАМАС у разі її повернення на батьківщину.

Суд зазначає, що ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника) або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

Заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожен обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, що шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою.

Водночас підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

Викладене, а також установлені судами обставини свідчать про те, що у випадку, який розглядається, стосовно позивача відповідач не встановив об'єктивно та в повному обсязі наявність або відсутність конвенційних ознак, що дають право позивачу на отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, що дає підстави для висновку про необґрунтованість і передчасність оскаржуваного рішення та, відповідно, про його протиправність.

Російська Федерація

1.10. Постанова Верховного Суду у справі № 813/2172/17 від 06 березня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88062700> (про дискреційні повноваження):

Спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним та таким, який виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

35. Як впливає із дослідженої судами попередніх інстанцій особою справи ОСОБА_1 та протоколу співбесіди із ним, причиною виїзду з Російської Федерації стало кримінальне переслідування його за статтею 205.5 (тероризм) КК РФ, а саме: за участь у міжнародній організації «Партія ісламського визволення» («Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі»), яка в Російській Федерації визнана терористичною і діяльність якої на території цієї держави заборонена. У зв'язку із цим за місцем проживання позивача у РФ проходив обшук, а також його оголошено в розшук.

40. Судами попередніх інстанцій правильно враховано, що в Україні не існує списку чи переліку організацій, які згідно з чинним національним законодавством зараховані до терористичних чи екстремістських, як і не існує заборони на діяльність «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» на території України.

51. Отже, колегія суддів погоджується з судом першої інстанції, що наведені обставини, свідчить про реальну загрозу застосування неналежного поведіння стосовно ОСОБА_1.

54. Колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновком судів попередніх інстанцій, що в країні походження позивача переслідують правоохоронні органи на спецслужби Російської Федерації через

громадську, правозахисну, журналістську та публіцистичну діяльність, а також через членство в міжнародній ісламській політичній партії «Хізб ут-Тахрір». ОСОБА_1 стверджує, що прибути в Україну його змусила політика Росії стосовно мусульман, зокрема ісламських джамаатів, а також багаточисельні вбивства журналістів і громадських діячів на Північному Кавказі:

56. Як вказано судами попередніх інстанцій, у травні 2014 вступив в силу Федеральний Закон від 05 травня 2014 року №130-ФЗ «Про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації», який передбачає, зокрема, посилення відповідальності за ст.205-5 ч.1 КК, яка, згідно з новою редакцією, може включати довічне ув'язнення.

57. Ураховуючи такі обставини, суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про побоювання ОСОБА_1 зазнати переслідувань через членство в «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі», громадської позиції, правозахисної, публіцистичної та журналістської діяльності.

58. Оцінюючи фактичні обставини справи, які були встановлені на підставі системного аналізу нормативно-правових документів, показів свідків та інформації з відкритих і незалежних джерел, у тому числі щодо загальної ситуації з правами людини в Російській Федерації, які узгоджуються з доводами позивачів, суди попередніх інстанцій дійшли мотивованого висновку, що позивачем наведено переконливі факти, які підтверджують, що у країні громадянської належності він зазнавав переслідувань через своє активне членство в «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» та мають цілком обґрунтовані побоювання зазнавати їх і надалі, у разі повернення до Росії.

59. Умов, які перешкоджають наданню позивачам правового статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, що передбачені статтею 6 Закону № 3671-VI, судами попередніх інстанцій не встановлено.

60. На основі наведених обставин колегія суддів погоджується з висновками судів

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

попередніх інстанцій про те, що ОСОБА_1 потребує захисту в Україні, що свідчить про необґрунтованість оскаржуваного рішення ДМС України про відмову в наданні йому відповідного статусу.

61. Стосовно дискреційних повноважень ДМС України колегія суддів Верховного Суду зазначає таке.

62. Щодо зобов'язання відповідача визнати позивача особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до вимог чинного законодавства, Верховний Суд зазначає, що адміністративний суд, перевіряючи рішення, дію чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень на відповідність закріпленям частиною третьою статті 2 КАС України критеріям, не втручається у дискрецію (вільний розсуд) суб'єкта владних повноважень поза межами перевірки за названими критеріями. Завдання адміністративного судочинства полягає не в забезпеченні ефективності державного управління, а в гарантуванні дотримання вимог права, без порушень принципу розподілу влади.

63. Одночасно колегія суддів наголошує, що спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним та таким, який виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання, або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

64. Отже, суд повинен відновлювати порушене право шляхом зобов'язання суб'єкта владних повноважень прийняти конкретне рішення, якщо відмова визнана неправомірною, а інших підстав для відмови не вбачається.

65. Відповідно до пункту 25 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 25 червня 2009 року №1, суд під час вирішення справи щодо оскарження відмови у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, не повноважний визнавати особу біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а

відповідача визнати особою біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а в разі їхньої відсутності – зобов'язати повторно розглянути заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

66. Зважаючи на повноту встановлення судами обставин справи, установлення наявності підстав для прийняття рішення про визнання позивача особою, яка потребує додаткового захисту, і виконання необхідних умов для його прийняття, Верховний Суд вказує, що захист прав позивача в такий спосіб не є втручанням у дискреційні повноваження відповідача, тому що суди першої та апеляційної інстанцій не приймали рішення про визнання позивача особою, яка потребує додаткового захисту, а, урахувавши наявність достатніх підстав для цього, зобов'язали відповідача визнати позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

67. Аналогічного підходу дотримується Верховний Суд у постановках від 18 липня 2019 року у справі №815/513/17, від 03 квітня 2019 року у справі № 813/3663/16, від 21 серпня 2019 року у справі № 813/1589/17, від 10 грудня 2019 року у справі № 825/1297/16 та від 20 січня 2020 року у справі №813/3813/16 і Суд не знаходить підстав для відступу від нього.

68. Оцінюючи доводи касаційної скарги, колегія суддів зазначає, що ці доводи були перевірені та проаналізовані судами першої та апеляційної інстанції під час розгляду й ухвалення оскаржуваних судових рішень та їм була надана належна правова оцінка, жодних нових аргументів, які б доводили порушення судами попередніх інстанцій норм матеріального або процесуального права, у касаційній скарзі не наведено.

1.11. Постанова Верховного Суду у справі № 813/3663/16 від 03 квітня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80926936> (про додатковий захист):

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Пунктом 13 частини першої статті 1 Закону №3671-VI (тут і надалі в редакції Закону №1251-VII від 13 травня 2014 року) визначено, що особа, яка потребує додаткового захисту, – це особа, яка не є біженцем відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 року й Протоколу щодо статусу біженців 1967 року та цього Закону, але потребує захисту, оскільки така особа змушена була прибути в Україну або залишитися в Україні внаслідок загрози її життю, безпеці чи свободі в країні походження через побоювання застосування щодо неї смертної кари або виконання вироків про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання або загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту чи систематичного порушення прав людини й не може чи не бажає повернутися до такої країни внаслідок зазначених побоювань.

62. Оцінюючи фактичні обставини справи, що були встановлені на підставі системного аналізу нормативно-правових документів, показів свідків та інформації з відкритих і незалежних джерел, які узгоджуються з доводами ОСОБА_1, суд дійшов висновку, що позивачем наведено переконливі факти, які підтверджують, що в країні громадянської належності він зазнавав переслідувань через своє активне членство у «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі».

64. Ураховуючи встановлені судом фактичні обставини та виходячи із наданих у пунктах 4 та 13 частини першої статті 1 Закону №3671-VI (у редакції Закону №1251-VII від 13.05.2014 року) понять «додаткового захисту» та «особи, яка потребує додаткового захисту», суди дійшли обґрунтованого висновку, що ОСОБА_1 є особою, яка потребує захисту, оскільки він змушений був прибути в Україну та залишитися в Україні внаслідок загрози його свободі в країні походження через побоювання застосування щодо нього тортур та покарання в ситуації систематичного порушення прав людини і не бажає повернутися до країни громадянської належності внаслідок зазначених побоювань.

65. У спростування зазначеного відповідачем не подано належних доказів правомірності прийняття рішення ДМС України від №490-16 від 26 вересня 2016 року. Натомість установлені судом фактичні обставини спростовують висновки про відсутність передбачених п. 13 частини першої статті 1 Закону №3671-VI підстав для визнання ОСОБА_1 особою, яка потребує додаткового захисту, та свідчать про їхню помилковість.

69. У мотивувальних частинах оскаржуваних рішень судів попередніх інстанцій суди детально та чітко виклали мотиви, на підставі яких дійшли висновку про наявність достатніх підстав для визнання ОСОБА_1 особою, яка потребує додаткового захисту, що зумовило визнання протиправним рішення ДМС України №490-16 від 26 вересня 2016 року про відмову у визнанні ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту та скасування цього рішення.

70. За таких обставин суд вважає за можливе зобов'язати відповідача визнати позивача особою, яка потребує додаткового захисту, задовольнивши позовні вимоги в цій частині, як обґрунтовані.

1.12. Постанова Верховного Суду у справі № 813/3813/16 від 20 січня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86999816> (про умови, за наявності яких правовий статус біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не надається):

Умови, за наявності яких правовий статус біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не надається, передбачені статтею 6 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

Зокрема, не може бути визнана біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особа:

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

яка вчинила злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людства й людяності, як їх визначено в міжнародному праві; яка вчинила злочин неполітичного характеру за межами України до прибуття в Україну з метою бути визнаною біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, якщо таке діяння відповідно до Кримінального кодексу України належить до тяжких або особливо тяжких злочинів; яка винна у вчиненні дій, що суперечать меті та принципам Організації Об'єднаних Націй; стосовно якої встановлено, що умови, передбачені пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 цього Закону, відсутні; яка до прибуття в Україну була визнана в іншій країні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; яка до прибуття в Україну з наміром бути визнаною біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, перебувала в третій безпечній країні.

Водночас «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» та її члени відсутні в оновленому списку санкцій Комітету Ради Безпеки ООН, запровадженому резолюціями №1267 (1999), №1989 (2011) та №2253 (2015), серед організації, по ІДІЛ, «Аль-Каїді» і пов'язаними з ними особами, групами, підприємствами й організаціями. «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» не включено й до оновленого списку іноземних терористичних організацій, що складається Державним департаментом США. Інформація з відкритих незалежних джерел, зокрема, Комітету Ради Безпеки ООН і Державного департаменту США, не зараховують діяльність «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» до терористичної та/або екстремістської.

Отже, зазначене дає підстави характеризувати «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» як непов'язану з тероризмом ісламську релігійно-політичну організацію, діяльність членів якої не підпадає під критерії винятку.

В Україні не існує списку чи переліку організацій, які згідно з чинним національним законодавством належать до терористичних чи екстремістських, як і не існує заборони на діяльність зазначеної партії на території України.

Управління Служби безпеки України в Львівській області за наслідками проведеної перевірки не

встановило обставин, за наявності яких позивача не може бути визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Відповідно до відповіді на запит ГУ МВС України в Львівській області (сектор Укрбюро інтерполу) станом на 1 вересня 2015 року серед осіб, оголошених у розшук каналами Генерального Секретаріату Інтерполу, позивач не значиться.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що позивач перебуває у федеральному розшуку згідно з частиною другою статті 205.5 Кримінального кодексу Російської Федерації, крім того, слідчим відділом Управління Федеральної служби безпеки Росії по Республіці Башкортостан розслідується кримінальна справа за підозрою у скоєнні позивачем злочину, передбаченого частиною першою статті 205.5 Кримінального кодексу Російської Федерації. У ході досудового слідства призначено комплексну лінгвістико-психолого-релігієзнавчу судову експертизу на наявність висловлювань, спрямованих на залучення інших людей до діяльності терористичної організації, на наявність у матеріалах приналежності до терористичної організації й наявність ознак психологічного впливу на читачів.

Ураховуючи наведене, колегія суддів погоджується з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про те, що побоювання позивача стати жертвою переслідувань за ознаками, зокрема, релігійних переконань є обґрунтованими, а в матеріалах справи наявні докази того, що ці побоювання є реальними. Також у матеріалах справи містяться докази загрози безпеці та свободі позивача в країні походження через побоювання кримінального переслідування та засудження за діяльність у релігійній організації, яка згідно із законодавством України не вважається терористичною, з огляду на наведені обставини.

Отже, судами встановлено наявність конкретних фактів про можливі утиски й переслідування позивача через релігійні погляди, а відповідні твердження можуть

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

розцінюватись як переслідування й загроза його безпеці та свободі з релігійних причин.

Ураховуючи наведене, Державною міграційною службою України необґрунтовано зроблено висновок про те, що позивач не бажає повертатись до країни своєї громадянської належності з причин, що не мають конвенційних ознак, за наявності яких особу можна визнати біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

За такого правового врегулювання та обставин справи Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про необґрунтованість оскаржуваного рішення, оскільки позивач залишив країну постійного перебування у зв'язку з кримінальним переслідуванням за членство в релігійній організації, діяльність якої в Україні не заборонена, терористичною не визнавалася, та побоюванням стати жертвою переслідувань за свої релігійні переконання.

Відповідно, колегія суддів відхиляє аргументи касаційної скарги щодо неправильного застосування судами першої й апеляційної інстанцій норм матеріального права.

1.13. Постанова Верховного Суду у справі № 825/1312/16 від 10 грудня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93437736> (про конвенційні ознаки):

Конвенцією про статус біженців 1951 року й Протоколом щодо статусу біженця 1967 року визначено, що поняття «біженець» уключає в себе 4 основних підстави, за наявності яких особі може бути наданий статус біженця: 1) особа повинна знаходитись за межами країни своєї національної належності або, якщо особа не має визначеного громадянства, – за межами країни свого колишнього місця проживання; 2) неможливість або побоювання користуватися захистом країни походження; 3) особа повинна мати цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань; 4) побоювання стати

жертвою переслідування повинно бути пов'язане з причинами, які вказані в Конвенції про статус біженців, а саме: а) расова належність; б) релігія; в) національність (громадянство); г) належність до певної соціальної групи; д) політичні погляди.

УВКБ ООН в 2001 році надало Тлумачення статті 1 Конвенції про статус біженця, у якій розкривалося поняття терміну «біженець». У п 11 цього тлумачення зазначається, що у випадках, коли суб'єктивні побоювання не висловлюються, а об'єктивні обставини можуть цілком виправдати визнання очевидної небезпеки для будь-якої особи, що в них опинилася, відсутність побоювань, є неістотною. Отже, надзвичайно важливим є прийняття рішення щодо статусу біженців, особливо в частині обґрунтованих побоювань тільки після вивчення та належного зважування всіх відповідних обставин.

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено судами попередніх інстанцій, ОСОБА_1 є членом релігійної організації «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» і був вимушений покинути Таджикистан та Російську Федерацію у зв'язку із заборонаю діяльності цієї організації в цих країнах, кримінальним переслідуванням на підставі звинувачень у тероризмі.

Судами попередніх інстанцій правильно встановлено факт порушення кримінальної справи № 221442 проти позивача та інших осіб 12 жовтня 2015 року Управлінням Федеральної служби безпеки Москви й Московської області, пов'язаної з діяльністю забороненої в Росії організації «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі».

Водночас Державною міграційною службою України під час прийняття оскаржуваного рішення не враховано факт відсутності заборони діяльності релігійної організації «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» в Україні та відсутності даних щодо зарахування такої організації до терористичної. Крім цього, судами попередніх інстанцій установлено, що згадану релігійну організацію не зараховують до числа терористичних або ж екстремістських,

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

зокрема, Комітет Ради Безпеки ООН та Державний департамент США.

Ураховуючи наведене, колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що побоювання позивача стати жертвою переслідувань за ознаками, зокрема, релігійних переконань є обґрунтованими, а в матеріалах справи наявні докази того, що ці побоювання є реальними, також у матеріалах справи містяться докази загрози безпеці та свободі позивача в країні походження через побоювання кримінального переслідування та засудження за діяльність у релігійній організації, яка згідно із законодавством України не вважається терористичною, з огляду на встановлені обставини.

1.14. Постанова Верховного Суду у справі № 825/1297/16 від 10 грудня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86274846> (про конвенційні ознаки):

35. Водночас Державною міграційною службою України під час прийняття оскаржуваного рішення не враховано факт відсутності заборони діяльності релігійної організації «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» в Україні та браку даних щодо зарахування такої організації до терористичної. Крім цього, судами попередніх інстанцій встановлено, що згадану релігійну організацію не зараховують до числа терористичних або ж екстремістських, зокрема, Комітет Ради Безпеки ООН та Державний департамент США.

36. Отже, судами встановлено наявність конкретних фактів про можливі утиски й переслідування позивача через релігійні погляди, а відповідні твердження можуть розцінюватися як переслідування та загроза його безпеці і свобод за релігійними причинами.

37. Ураховуючи наведене, Державною міграційною службою України необґрунтовано зроблено висновок про те, що позивач не бажає повертатись до країни своєї громадської належності через причин, що не мають конвенційних ознак, за наявності яких особу можна визнати біженцем або особою, яка

потребує додаткового захисту.

38. Зважаючи на таке правове врегулювання й обставин справи, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про необґрунтованість оскаржуваного рішення, оскільки позивач залишив країну постійного перебування у зв'язку з кримінальним переслідуванням за членство в релігійній організації, діяльність якої в Україні не заборонена, терористичною не визнавалася, та побоюванням стати жертвою переслідувань за свої релігійні переконання.

1.15. Постанова Верховного Суду у справі № 813/3663/16 від 03 квітня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80926936> (про об'єктивну та суб'єктивну сторону побоювання стати жертвою переслідувань; дискреційні повноваження):

Суб'єктивна оцінка залежить від особистості, і те, що для однієї особи є нормою, для іншої може бути нестерпним. Побоювання ґрунтується не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової або соціальної групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно існувати під час звернення та вирішення питання про надання статусу біженця, незалежно від того, хто є суб'єктом переслідування, – державні органи чи ні.

При розгляді зазначених справ слід ураховувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця. Цей критерій складається із суб'єктивної та об'єктивної сторін.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Суб'єктивна сторона полягає в наявності в особи зазначеного побоювання. Побоювання є оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, яка склалася навколо неї. Під впливом цієї суб'єктивної оцінки особа вирішила покинути країну й стала біженцем, а тому з'ясування суб'єктивних обставин є першочерговим завданням судів під час вирішення таких спорів.

Суб'єктивна оцінка залежить від особистості, і те, що для однієї особи є нормою, для іншої може бути нестерпним. Побоювання ґрунтується не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової або соціальної групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником.

Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно існувати під час звернення та вирішення питання про надання статусу біженця, незалежно від того, хто є суб'єктом переслідування, – державні органи чи ні.

Ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися і під час знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

Матеріалами справи підтверджено, що у федеральному випуску «Российской газеты»

№4130 від 28 липня 2006 року опубліковано список організацій, які визнані Верховним Судом Російської Федерації терористичними й діяльність яких заборонена на території Росії, під №17, у якому значиться «Партія ісламського визволення» («Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі»).

Щодо діяльності політичної партії «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі», то судами встановлено, що «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» є міжнародною ісламською партією, діяльність якої ґрунтується на законах Ісламу. Метою цієї партії є відновлення ісламської держави, керівником якої був би обраний мусульманами «халіф». Методом діяльності організації є просвіта із закликом до мусульман повернутися до ісламського способу життя. Своім завданням «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» вважає виховання моральних й ідейних з точки зору Ісламу людей, без яких неможливо розбудова ісламської держави. Організація декларує виключно мирні засоби роботи серед мусульман. Партія не має військового крила чи озброєних прибічників. Так, речник організації у Великій Британії від імені «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» засудив терористичні акти, що були скоєні у 2007 році у Лондоні. Речник організації у Данії також виступив із засудженням цього теракту. Завдяки цьому, «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» цілком легально діє у всіх демократичних країнах Європи та Північної Америки, за винятком Німеччини, де партія заборонена через свою антисіоністську риторику та критику Ізраїлю. Але й у Німеччині забороненими є публічні заходи партії, при цьому членів «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» не переслідують правоохоронні органи країни. Провідні правозахисні організації світу, зокрема «Amnesty International», визнавали членів цієї партії, засуджених до ув'язнення у країнах СНД, політичними в'язнями та рішуче засуджували численні факти катувань і позасудових страт членів «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» в цих країнах.

Крім того, відповідно до інформації з відкритих незалежних джерел, зокрема, Комітету Ради Безпеки ООН та Державного департаменту США, які суд вважає надійними й об'єктивними, не зараховує діяльність «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» до терористичної або екстремістської.

Верховний Суд також ураховував, що в Україні

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

не існує списку чи переліку організацій, які згідно з чинним національним законодавством належать до терористичних чи екстремістських, як і не існує заборони на діяльність «ХТІ» на території України. Управління СБУ в Львівській області за результатами проведеної перевірки не встановило обставин, за наявності яких ОСОБА_1 не може бути визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, тобто його членство в «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі» не є перешкодою для прийняття відповідного рішення. Установлені судом обставини свідчать, що переслідування ОСОБА_1 в межах чинного законодавства країни його походження за ознаками причетності до діяльності забороненої терористичної організації суперечить самій суті «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі», відношенню до цієї організації в розвинутих демократичних країнах і законодавству України. Ураховуючи наведене, Верховний Суд указав на наявність реальної загрози застосування неналежного поведіння стосовно ОСОБА_1.

Надаючи правову оцінку оскаржуваному позивачем рішення ДМС України №490-16 від 26 вересня 2016 року про відмову у визнанні ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, Верховний Суд дійшов висновку, що воно прийняте відповідачем без урахування вимог Закону №3671-VI та з порушенням передбачених статтею 2 КАС України принципів, а тому його слід визнати протиправним і скасувати, задовольнивши в цій частині позовні вимоги.

67. Щодо позовної вимоги зобов'язати ДМС України визнати громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, суд зазначає наступне.

68. Згідно з п. 25 Постанови Пленуму ВАС України від 26.06.2011 року №3 (із змінами та доповненнями) відповідно до принципу розподілу влади суд під час вирішення справи щодо оскарження відмови у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, не повноважний визнавати особу біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а може лише визнати рішення відповідного органу протиправним, скасувати його та за наявності

достатніх підстав зобов'язати відповідача визнати особу біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а в разі їхньої відсутності – зобов'язати повторно розглянути заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

69. У мотивувальних частинах оскаржуваних рішень судів попередніх інстанцій суди детально та чітко виклали мотиви, на основі яких дійшли висновку про наявність достатніх підстав для визнання ОСОБА_1 особою, яка потребує додаткового захисту, що зумовило визнання протиправним рішення ДМС України №490-16 від 26 вересня 2016 року про відмову у визнанні ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту та скасування цього рішення.

70. Зважаючи на такі обставини, суд вважає за можливе зобов'язати відповідача визнати позивача особою, яка потребує додаткового захисту, задовольнивши позовні вимоги в цій частині, як обґрунтовані.

1.16. Постанова Верховного Суду у справі № 815/4322/16 від 13 березня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88187418> (про джерела доказування реальності побоювання настання негативних наслідків для особи в країні походження):

Як міжнародно-правові норми, так і положення законодавства України, що регулює питання надання особі статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не визначають конкретну кількість випадків з аналогічними або зі схожими обставинами, що має викликати в особи, яка звертається за захистом до міграційної служби, побоювання настання негативних наслідків для неї в країні походження. Відтак достатньо лише наявності правдоподібної інформації про таку можливість, наданої заявником, що ґрунтується як на його особистому припущенні, так і на отриманих відомостях з якнайбільшої кількості джерел, використаних органом влади, що

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, в процесі розгляду ним заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Наявні документи й матеріали повинні бути всебічно вивчені та оцінені як щодо вирішення питання про надання статусу біженця, так і питання про визнання особою, яка потребує додаткового захисту.

Як міжнародно-правові норми, так і положення законодавства України, що регулює питання надання особі статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не визначають конкретну кількість випадків з аналогічними або зі схожими обставинами, що має викликати в особі, яка звертається за захистом до міграційної служби, побоювання настання негативних наслідків для неї в країні походження. Тому достатньо лише наявності правдоподібної інформації про таку можливість, наданої заявником, що ґрунтується як на його особистому припущенні, так і на отриманих відомостях із якнайбільшої кількості джерел, використаних органом влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, у процесі розгляду ним заяви про визнання біженцем або особою, що потребує додаткового захисту.

Іншими словами, наявні документи та матеріали повинні бути всебічно вивчені й оцінені і щодо вирішення питання про надання статусу біженця, і питання про визнання особою, яка потребує додаткового захисту.

Судами встановлено, що позивач є громадянином Російської Федерації, але не може та не бажає користуватися захистом цієї країни внаслідок обґрунтованих побоювань бути переслідуваним та арештованим через свої опозиційні чинні російській владі погляди, він брав активну участь у Революції Гідності та є членом Громадських організацій «Самооборона Одеси» та «Всеукраїнська Організація Самооборона Майдану», що підтверджені відповідними довідками, та активнo займається громадською діяльністю, має відзнаки та нагороди.

Верховний Суд зазначив, що відповідач під час розгляду заяви позивача помилково не взяв до уваги його політичні переконання, громадську діяльність, відомості із соціальних мереж, які містяться в матеріалах справи та інші обставини, на які посилався позивач. Також відповідачем не здійснено жодного висновку щодо ситуації в країні походження позивача, дотримання такою країною міжнародних стандартів із кримінального правосуддя, конституційних прав громадян, а також щодо можливих утисків громадян через їхні політичні погляди. Крім того, відповідач не підтвердив інформацію щодо знаходження позивача в розшуку за скоєння кримінального злочину та наявності кримінальних справ, відповідальність за які позивач уникає.

Отже, відповідач передчасно відмовив позивачу у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

1.17. Постанова Верховного Суду у справі № 826/19954/16 від 10 жовтня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84856005> (про спосіб відновлення порушеного права):

Принцип розподілу влади заперечує надання адміністративному суду адміністративно-дискреційних повноважень, ключовим завданням якого є здійснення правосуддя.

Ураховуючи те, що до виняткової компетенції ДМС України належить повноваження прийняти рішення про визнання громадянина біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, тому адміністративний суд позбавлений можливості підміняти інших суб'єктів владних повноважень.

Водночас спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним та таким, який виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Верховний Суд зазначив, що при прийнятті рішення за заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, осіб, які вказують причину звернення переслідування владою через політичні погляди, передують всебічна оцінка та з'ясування обставин справи таких осіб, що полягають, насамперед у встановленні причинно-наслідкового зв'язку між наявністю певних порушень прав людини в Російській Федерації та індивідуальною загрозою для їхнього життя чи свободи.

Суди попередніх інстанцій установили, що позивачем надано належні й допустимі докази на підтвердження можливої загрози його життю і на території країни його походження, і на території України, проте відповідачем не було надано належної оцінки цим доказам і поясненням.

Верховний Суд указав на обґрунтованість висновки судів попередніх інстанцій про те, що позовні вимоги в частині щодо визнання протиправним та скасування рішення ДМС України від 22 листопада 2016 року №571-16 про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 є обґрунтованими та такими, що підлягають задоволенню.

Водночас суди дійшли обґрунтованого висновку, що позовні вимоги в частині зобов'язання Державної міграційної служби України прийняти рішення про визнання громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до вимог чинного законодавства України, задоволенню не підлягають.

Принцип розподілу влади заперечує надання адміністративному суду адміністративно-дискреційних повноважень, ключовим завданням якого є здійснення правосуддя.

Ураховуючи те, що до виняткової компетенції відповідача належить повноваження прийняти рішення про визнання громадянина біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, тому адміністративний суд позбавлений можливості підміняти інших суб'єктів владних повноважень.

Разом із тим спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним та таким, який виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

Отже, ураховуючи, що рішення ДМС України від 22 листопада 2016 року №571-16 скасовано, Верховний Суд зазначив, що з метою захисту прав позивача слід зобов'язати відповідача повторно розглянути справу про визнання громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 біженцем або особою, що потребує додаткового захисту.

Сомалі

1.18. Постанова Верховного Суду у справі № 826/6949/16 від 05 червня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82194395> (про обов'язки міграційної служби під час процедури визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту):

41. Колегія суддів Верховного Суду зазначає, що судами першої та апеляційної інстанції не надано належної оцінки тому, що формальне ставлення з боку відповідача до перевірки всіх обставин, викладених позивачем, матеріалів особової справи та наявної інформації по країні походження, призвело до прийняття неправомірного рішення щодо відмови позивачу у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

43. Зокрема, указаною статтею встановлено, що працівником органу міграційної служби проводяться співбесіди із заявником або його законним представником, які мають на меті виявити додаткову інформацію, необхідну для оцінки справжності фактів, повідомлених заявником або його законним представником; орган міграційної служби спільно з органами

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Служби безпеки України проводить перевірку обставин, за наявності яких заявника не може бути визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до абзаців другого – четвертого частини першої статті 6 цього Закону; у разі виникнення сумнівів щодо достовірності інформації, поданої заявником, необхідності у встановленні справжності й дійсності поданих ним документів орган міграційної служби має право звертатися з відповідними запитам до органів Служби безпеки України, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, які можуть сприяти встановленню справжніх фактів стосовно особи, заява якої розглядається й такі звернення розглядаються у термін, визначений законодавством України; орган міграційної служби направляє особу, яка подала заяву про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на медичне обстеження, що проводиться в порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я; документи, отримані або підготовлені органом міграційної служби під час розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, долучаються до особової справи заявника; після вивчення документів, перевірки фактів, повідомлених особою, яка подала заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, орган міграційної служби готує письмовий висновок щодо визнання або відмови у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; особова справа заявника разом із письмовим висновком органу міграційної служби, який розглядав заяву, надсилається до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань міграції для прийняття остаточного рішення за заявою.

44. Відповідно до частини 3 статті 10 Закону №3671-VI, у разі виникнення сумнівів щодо достовірності інформації, необхідності у встановленні справжності й дійсності документів спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань міграції має право

звертатися з відповідними запитам до Міністерства закордонних справ України, та об'єднань громадян, які можуть сприяти встановленню справжніх фактів стосовно особи, особова справа якої розглядається.

45. Частиною п'ятою статті 10 Закону №3671-VI передбачено, що за результатами всебічного вивчення й оцінки всіх документів та матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань міграції приймає рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

46. Із матеріалів справи вбачається, що відповідачем не повною мірою дотримано наведені законодавчі приписи, оскільки було проведено лише дві співбесіди з позивачем, проте додаткових відомостей із метою уточнення інформації щодо ситуації у країні громадянської належності позивача відповідачем не вимагалось. При цьому відповідач не дослідив належним чином, чи існувала небезпека для позивача в країні його громадянської належності станом на час прийняття спірного рішення, відповідачем не вживалися заходи щодо встановлення дійсних обставин, із яких позивач покинув країну свого походження і чи дійсно в позивача були реальні побоювання стати жертвою угруповання «Аш-Шабааб».

50. Проте відповідачем не проаналізовано інформацію щодо ситуації в Сомалі та не прийнято до уваги вищезазначені позиції з приводу біженців міжнародного суспільства.

57. Викладене та встановлені судами обставини свідчать про те, що у випадку, що розглядається, відповідач не встановив об'єктивно та в повному обсязі наявність або відсутність конвенційних ознак, які дають право позивачу на отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, що дає підстави для висновку про необґрунтованість й передчасність оскаржуваного рішення та, відповідно, про його протиправність.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

1.19. Постанова Верховного Суду у справі № 826/14777/16 від 21 березня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80633896> (про інформацію по країні походження):

Перевірка наявності або відсутності конвенційних ознак у шукача захисту здійснюється з урахуванням інформації по країні походження заявника.

30. Як правильно встановлено судом апеляційної інстанції, позивач нелегально в жовтні-листопаді 2015 року перетнула кордон України та з чого часу перебуває на території держави, будь-які документи щодо громадянства чи походження позивач не має й органам державної міграційної служби не надала.

31. Суд першої інстанції, відмовляючи в задоволенні позовних вимог, погодився з висновками відповідача про відсутність жодних фактичних даних, які б давали змогу кваліфікувати заявника як біженця або особу, яка потребує додаткового захисту. Суд першої інстанції зазначив, що в Сомалі відсутній військовий конфлікт, що дає позивачу вільно повернутися та перебувати на території вказаної країни, а пояснення позивача щодо страту через відмову від одруження з членом терористичної організації «Аш Шабаб» не доведено позивачем належними та допустимими доказами.

32. Натомість, як правильно зазначено судом апеляційної інстанції, на підтвердження обставин військового конфлікту в Сомалі позивач надала наступні повідомлення з інформаційного джерела «Інтернет»: «Радіо Свобода» від 26.06.2016 р. «вибухи та постріли в Сомалі готель Могадишо» (а.с.11), «Радіо Свобода» від 22.01.2016 р. «угруповання «Аль-Шабаб» підірвало вибуховий пристрій, загинули люди» (а.с.14) та інші.

33. Крім того, судом апеляційної інстанції було досліджено іншу інформацію, зокрема доповіді Генерального секретаря по Сомалі від 01.01.2017р., 2016, 2015р., 2011р., 2017р., у яких

зазначається про чисельні вибухи, що їх учиняють угруповання «Аш-Шабаб», унаслідок яких гинуть люди, та про партизанські війни, під час яких збройні люди вказаного угруповання проводять напади на мирне населення, чинять розправи.

34. У доповіді Управління Верховного комісару ООН зі справ біженців від 17 червня 2014 року висловлена позиція стосовно повернення громадян у південну та центральну частину Сомалі, зокрема зазначено про занепокоєння значною кількістю депортації у вказані району громадян тоді, коли там спостерігається війна, порушення прав людини.

35. Згідно з даними незалежного експерта з питань положення в галузі прав людини в Сомалі Генеральної Асамблеї ООН від 2012 року, у країні понад десятиріччя відбуваються збройні зіткнення між угрупованням «Аш-Шабаб» та військовими федерального уряду.

36. Остання інформація свідчить про подвійний теракт у столиці Сомалі Могадишо 14 жовтня 2017 року, унаслідок якого загинуло понад 500 осіб, постраждало біля 300 людей, і згідно з інформацією ЗМІ, указаний теракт учинено угрупованням «Аш-Шабаб».

37. Колегія суддів Верховного Суду вважає за необхідне зазначити, що формальне ставлення з боку відповідача до перевірки всіх обставин, викладених позивачем, матеріалів особової справи та наявної інформації по країні походження, призвело до прийняття неправомірного рішення щодо відмови позивачу у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Обґрунтованими є посилення суду апеляційної інстанції на те, що відповідач не вчинив необхідних заходів щодо збирання й отримання стосовно позивача більш достовірної інформації, ідентифікації позивача як особи, не проаналізував інформацію щодо ситуації в Сомалі, та не взяв до уваги вищезазначені позиції з приводу біженців міжнародного суспільства.

41. Із матеріалів справи вбачається, що відповідачем не повною мірою дотримано

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

наведені законодавчі приписи, оскільки було проведено лише дві співбесіди з позивачем, проте додаткових відомостей із метою уточнення інформації щодо ситуації у країні громадянської належності позивача відповідачем не вимагалось. При цьому відповідач не дослідив належним чином, чи існувала небезпека для позивача в країні її громадянської належності станом на час прийняття спірного рішення, не вживалися заходи щодо встановлення дійсних обставин, на основі яких позивач покинула країну свого походження, чи дійсно в позивача були реальні побоювання стати жертвою домагання через примушування вступу до шлюбу з представником терористичного угруповання «Аль-Шабаб».

42. Вищенаведені обставини спростовують доводи касатора про правомірність та обґрунтованість прийнятого ним рішення.

1.20. Постанова Верховного Суду у справі № 826/13636/17 від 24 січня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87144585> (про інформацію по країні походження):

Заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними аргументами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх свідчень. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами, та загальна правдоподібність яких є достатньою. Підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

47. Із матеріалів справи встановлено, що відповідачем не повною мірою дотримано наведені законодавчі приписи, оскільки було проведено лише дві співбесіди з позивачем, проте додаткових відомостей із метою уточнення інформації щодо ситуації у країні громадянської належності позивача відповідачем не вимагалось. При цьому відповідач не дослідив належним чином, чи існувала небезпека для позивача в країні його громадянської належності станом на час прийняття спірного рішення, відповідачем не вживалися заходи щодо встановлення дійсних обставин, через які позивач покинув країну свого походження і чи дійсно в позивача були реальні побоювання стати жертвою угруповання «Аль-Шабаб».

48. Звертаючись із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, позивач, зокрема, зазначав про те, що він не може повернутись до своєї країни через страх за своє життя, а саме: через переслідування з боку терористичного угруповання «Аль-Шабааб», через утиски та переслідування з боку кланів більшості, а також через загальнопоширене насильство, спричинене збройним конфліктом у країні його походження – Сомалі. Також позивач указував на те, що члени терористичного угруповання «Аль-Шабааб» убили його батька, намагались його завербувати та тримали в полоні, також він зазнавав переслідувань із боку сторони клану більшості Хавьє через його належність до клану меншин Мадібан.

49. Із матеріалів справи встановлено, що позивачем до позовної заяви надано Позицію УВКБ ООН щодо повернення громадян у Південну й Центральну частини Сомалі (Редакція 1), травень 2016; Генеральна асамблея, Діти і збройні конфлікти, Доповідь Генерального секретаря, 05.06.2015; Рада Безпеки, Доповідь Генерального секретаря, 09.01.2017, у яких, із-поміж іншого, зазначено про те, що загальна ситуація у сфері безпеки в Могадишо, а також у південній та центральній частинах Сомалі залишається нестабільною, члени кланових меншин абсолютно незахищені від дискримінації, стають жертвами вбивств, тортур. Зазначається про документальне підтвердження вербування і використання дітей угрупованням

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

«Аль-Шабхаб». Крім того, на момент прийняття спірного рішення позивач не досягнув 18 років.

50. Проте відповідачем не проаналізовано інформацію щодо ситуації в Сомалі та не взято до уваги вищезазначені позиції з приводу біженців міжнародного суспільства.

56. Водночас підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

57. Аналогічна правова позиція викладена в постановках Верховного Суду від 21.03.2019 у справі № 826/14777/16 та від 05.06.2019 у справі № 826/6949/16.

58. Викладене та встановлені судами обставини свідчать про те, що у випадку, який розглядається, відповідач не встановив об'єктивно та в повному обсязі наявність або відсутність конвенційних ознак, що дають право позивачу на отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, що дає підстави для висновку про необґрунтованість і передчасність оскаржуваного рішення та, відповідно, про його протиправність.

Сирія
1.21. Постанова Верховного Суду у справі № 813/901/16 від 14 березня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72791657> (про дискреційні повноваження в розрізі практики ЄСПЛ):

Щодо посилань відповідача на той факт, що суд першої інстанції при винесенні рішення про зобов'язання відповідача надати позивачу статус особи, яка потребує додаткового захисту, вийшов за межі позовних вимог і тим самим перебрав на себе виняткові повноваження державного органу,

до компетенції якого зараховані питання надання іноземцям та особам без громадянства такого статусу, Верховний Суд зазначає таке. У п.5 постанови Пленуму ВАСУ від 20 травня 2013 року № 7 «Про судові рішення в адміністративній справі» передбачено, що відповідно до частини другої статті 11 КАС суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою й не може виходити за межі позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог тільки в разі, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін чи третіх осіб, про захист яких вони просять. При цьому слід ураховувати, що в такому разі в мотивувальній частині рішення суд повинен навести відповідне обґрунтування.

Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах (абзац 10 п.9 Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 року №3-рп/2003).

Верховний Суд вважає, що суд першої інстанції в мотивувальній частині свого рішення навів достатньо повне та належне обґрунтування такого, посилаючись на п.25 Постанови, який вказує, що відповідно до принципу розподілу влади суд під час вирішення справи щодо оскарження відмови у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, не повноважний визнавати особу біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а може лише визнати рішення відповідного органу протиправним, скасувати його та за наявності достатніх підстав зобов'язати відповідача визнати особу біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а в разі їхньої відсутності зобов'язати повторно розглянути заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Відтак суд обрав правильний спосіб захисту порушених прав позивача, указавши, що, зважаючи на обставини справи, яка розглядається, не має потреби в повторному розгляді заяви позивача, оскільки це не забезпечить належного захисту його прав. Тому твердження відповідача є необґрунтованими та такими, що не заслуговують на увагу суду.

Відповідач у касаційній скарзі також зазначає, що

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

суд першої інстанції, обравши спосіб захисту прав позивача, описаний раніше, ім самим перебрав на себе виняткові повноваження державного органу, до компетенції якого належать питання надання іноземцям та особам без громадянства такого статусу. Проте такі твердження скаржника є неправильними з огляду на таке.

Стосовно судового контролю за дискреційними адміністративними актами ЄСПЛ виробив позицію, згідно з якою за загальним правилом національні суди повинні утриматися від перевірки обґрунтованості таких актів, однак все ж суди мають проконтролювати, чи не є викладені в них висновки адміністративних органів щодо обставин у справі довільними та нерациональними, непідтвердженими доказами або ж такими, що є помилковими щодо фактів; у будь-якому разі суди повинні дослідити такі акти, якщо їхня об'єктивність та обґрунтованість є ключовим питанням правового спору (п. 111 рішення від 31 липня 2008 року у справі «Дружественні Заложна Пріа та інші проти Чеської Республіки» (CASE OF DRUZSTEVNI ZALOZNA PRIA AND OTHERS v. THE CZECH REPUBLIC); п. 157 рішення від 21 липня 2011 року у справі «Сіґма радіо телевізjn лтд. проти Кіпру» (CASE OF SIGMA RADIO TELEVISION LTD. v. CYPRUS)).

Із наведеного вище випливає, що орган міграційної служби повинен мотивувати своє рішення (висновок) і суд має право контролювати обґрунтованість такого рішення, тобто наведення органом міграційної служби доказів на підтвердження обставин, які вважає встановленими. Ненадання таких доказів є підставою для визнання рішення органу міграційної служби необґрунтованим, а, відтак, – протиправним.

Право особи на доступ до суду, згідно з Конвенцією, зокрема, включає такий аспект, як право на розгляд справи судом із «повною юрисдикцією» тобто, судом що має достатні та ефективні повноваження щодо повторної (після адміністративного органу) оцінки доказів; установлення обставин, які були підставою для прийняття оскарженого адміністративного рішення; належного поновлення прав особи за результатами

розгляду справи по суті (рішення ЄСПЛ у справах OBERMEIER v. AUSTRIA, GRANDE STEVENS v. ITALY). Аналізуючи встановлені судами обставини справи, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій щодо обґрунтованості позовних вимог та їхнього задоволення.

1.22. Постанова Верховного Суду у справі № 826/16049/16 від 23 травня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74204513> (про обов'язок доказування):

Обов'язок доказування в адміністративному судочинстві визначений положеннями статей 70-71 Кодексу адміністративного судочинства України й розподіляється таким чином, що позивач повинен довести обставини, якими він обґрунтовує позовні вимоги, тобто підставу позову, а відповідач повинен довести обставини, якими він обґрунтовує заперечення проти позову.

Проте з урахуванням завдання адміністративного судочинства у справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається саме на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову.

Крім того, позивач обмежений у способах і засобах доказування в умовах незнання мови, правової необізнаності та стресу від перебування в чужій країні, а тому суд враховує такі обставини при касаційному перегляді справи та в процесі доказування.

Відповідно до статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод жодна людина не може бути піддана катуванням, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню.

Суд вважає, що суди попередніх інстанцій за результатами дослідження всіх обставин справи дійшли обґрунтованого висновку про те, що відповідачем прийнято оскаржуване рішення без дійсного вивчення обставин справи та ситуації,

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

що склалась у країні походження позивача.

1.23. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1309/16 від 23 травня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74265092> (про врахування при прийнятті рішення про відмову у визнанні біженцем факту довготривалого перебування на території України та застосування закону в попередній редакції):

У зв'язку із внесенням змін до Закону України від 8 липня 2011 року № 3671-VI «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» міграційна служба має переглядати заяви шукачів захисту, що подали їх повторно із урахуванням положень, визначені в новій редакції.

Як випливає зі змісту пояснень представника ДМС, позивач прибув в Україну ще в 2012 році на законних підставах, однак на певний період часу, а також із метою легалізувати подальше перебування звернувся до ГУ ДМС із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Відповідач погодився з тим, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася відтоді, як він прибув в Україну, але достатніх підстав вважати, що він потребує захисту в розумінні пункту 13 частини першої статті 13 Закону № 3671-VI, на переконання відповідача, немає.

У цьому зв'язку суди попередніх інстанцій звернули увагу на те, що при дослідженні обставин, із якими вказані положення Закону № 3671-VI пов'язують надання статусу особи, яка потребує додаткового захисту, відповідач з'ясував лише ті обставини, які були закріплені в попередній редакції цього Закону. Зокрема, не надано належної уваги й оцінки поясненням позивача про ситуацію, яка склалась після його виїзду у зв'язку з розгортанням збройного конфлікту в країні його походження.

Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не заперечує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також слід ураховувати при прийнятті

рішення, даючи оцінку поясненням позивача, чому він просить залишитися в Україні як особа, яка потребує лопаткового захисту.

Тож на основі встановлених у цій справі обставин справи, висновки судів попередніх інстанцій про задоволення позову є правильними й обґрунтованими.

1.24. Постанова Верховного Суду у справі № 826/26196/15 від 24 жовтня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77417130> (про застосування практики ЄСПЛ у справах шукачів захисту із Сирії):

Суд у справах про визнання шукачів захисту із Сирії біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, застосовує рішення Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «С.К. проти Росії».

Із цього приводу Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «С.К. проти Росії» указав на те, що гуманітарні обставини й ситуація у сфері безпеки, а також характер і динаміка військового конфлікту в Сирії помітно посилюються в період між прибуттям С.К. у Росію в жовтні 2011 року і виданням наказу про його висилку в лютому 2015 року; також можна простежити погіршення ситуації з часу наказу до відхилення клопотання заявника про надання притулку. За наявними даними, незважаючи на угоду про припинення вогню, яка була підписана в лютому 2016 року, сторони конфлікту продовжують використовувати методи ведення війни, які можуть призвести до жертв серед цивільного населення. Це підтверджують повідомлення й про хаотичні обстріли та напади на цивільне населення.

При цьому Суд вказав, що уряд не обґрунтував свій аргумент, що безпека С.К. буде гарантована тим, що його вишлють у Дамаск і що він також буде в безпеці при переїзді у своє рідне місто або іншу частину Сирії. Уряд не надав будь-якого підтвердження, що для С.К. у Дамаску буде забезпечений достатній рівень безпеки або що він зможе виїхати з Дамаска в безпечний регіон Сирії.

1.25. Постанова Верховного Суду у справі № 826/14671/16 від 31 жовтня 2018 року. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/77537754> (про обов'язок надання документального доказу усних тверджень):

У залежності від певних обставин отримання й надання документів, які можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особою, котра звертається за встановленням статусу біженця, може бути взагалі неможливим, тому така обставина не є підставою для визнання відсутності умов, за наявності яких надається статус біженця або визнання особи такою, що потребує додаткового захисту.

Колегія суддів Верховного Суду зауважує, що ненадання документального доказу усних тверджень не повинно бути перешкодою в прийнятті заяви чи прийнятті об'єктивного рішення щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, з урахуванням принципу офіційності, якщо такі твердження збігаються з відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою.

1.26. Постанова Верховного Суду у справі № 520/12078/19 від 31 березня 2021 року. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/95918042> (про факти, які не потребують доведення):

Загальновідомі факти про країну походження не потребують доведення.

41. Твердження про те, що в Сирії існує тривалий збройний конфлікт, який супроводжується обстрілами й бомбардуванням населених пунктів та об'єктів соціальної інфраструктури, і що ситуація в цій країні є вкрай небезпечною і складною, є загальновідомим фактом. Збройні зіткнення між військами офіційної влади Сирії та опозиційно налаштованими воєнізованими збройними угрупованнями охопили значну територію цієї країни і її населення, тож ситуація там є дуже

напруженою й небезпечною для життя і безпеки людей, які там перебувають. Про події в Сирії інформують численні засоби масової інформації і ситуацію в цій країні обговорюють міжнародні організації, тож ці обставини доказування в цій справі не потребують.

42. Аналізуючи встановлені судами фактичні обставини справи, Верховний Суд погоджується із висновком суду апеляційної інстанції, що існують загальновідомі офіційні документи, які підтверджують обґрунтованість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження, у якій триває військовий конфлікт та що відповідач не надав належної оцінки тому, що на час звернення позивача за отриманням статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, ситуація в країні походження позивача залишається загостреною, а отже, не з'ясував характер об'єктивного побоювання позивача, зокрема, наскільки конфлікт у країні походження позивача загрожуватиме його життю, здоров'ю та свободі в разі повернення на батьківщину.

43. Ситуація в Сирійській Арабській Республіці за інтенсивністю та напруженістю становить ризик для позивача, якщо він туди повернеться, оскільки сторони конфлікту використовують методи та тактики війни, що збільшують ризик утрат серед цивільного населення, конфлікт є всеохоплюючим, кількість убитих та поранених осіб є дуже значною.

44. ЄСПЛ у справі «Суфі і Елмі проти Сполученого Королівства» (8319/07 та 11449/07) зазначив, що повернення особи в ситуацію громадянської війни може складати загрозу тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (п.п. 217-241). Суд зазначив, що критеріями для оцінки інтенсивності/напруженості загального насилля в країні з військовим конфліктом є: чи сторони конфлікту використовують методи або тактики війни, які збільшують ризик утрат серед цивільного населення або які були безпосередньо спрямовані проти цивільного населення; чи використання таких методів та/або тактик застосовувались усіма сторонами конфлікту; чи конфлікт був локалізованим чи всеохоплюючим; кількість осіб, яких було вбито, поранено або які були переміщені в результаті

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

боротьби.

45. Отже, існують загальновізнані офіційні документи, які підтверджують факти того, що в країні походження позивача триває військовий конфлікт та існує ситуація загальнопоширеного насильства, які, у свою чергу, можуть становити загрозу життю, безпеці чи свободі позивача.

46. З огляду на наведене, Верховний Суд вважає правильним висновки судів про те, що на час прийняття відповідачем оскаржуваного рішення, ситуація в Сирії за інтенсивністю та напруженістю становила ризик для людини, яку висилають в цю країну, відповідач не взяв до уваги поточну та актуальну інформацію по країні походження позивача, натомість надав перевагу відсутності фактів того, що позивач та члени його родини не переслідувались; звернення до органів міграційної служби було пов'язано лише з бажанням тимчасової легалізації на території України, а не з військовими діями, які мають місце в країні громадянської належності; висновок ГУ ДМС України в Харківській області не містить належного аналізу ситуації, що склалася в Сирії, не спростована можливість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження в разі повернення, що не відповідає вимогам ст. 3 Європейської конвенції про права людини, яка забороняє вислання осіб у країну, де вони можуть зазнати переслідувань, тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

47. Суди дійшли правильного висновку про визнання рішення Державної міграційної служби України від 11 жовтня 2019 року №347-19 про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, протиправним та його скасування.

1.27. Постанова Верховного Суду у справі № 380/5727/20 від 27 травня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97218655> (про момент настання небезпеки для заявника у країні походження за умови його довготривалого перебування в Україні та про визнання особою, яка потребує додаткового захисту):

Ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися і під час знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), і під час перебування людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним.

55. Як встановлено судом апеляційної інстанції і підтверджено матеріалами справи, причинами звернення позивача із заявою про надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, стали неможливість добровільного повернення до країни громадянської належності через військовий конфлікт у Сирії та побоювання зазнати примусового призову до лав збройних сил або покарання за дезертирство.

56. Одночасно факт того, що позивач прибув в Україну не через загрозу його життю, безпеці чи свободі в країні походження, а з інших причин (із метою навчання), не може впливати на результат розгляду його заяви, оскільки ситуація в країні суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також повинно враховуватись при прийнятті рішення та наданні оцінки поясненням позивача, чому він просить залишитися в Україні.

57. У Рекомендаціях УВКБ ООН з питання міжнародного захисту стосовно осіб, які залишають Сирійську Арабську Республіку (Редакція IV, листопад 2015 року), зазначено, що після видання УВКБ ООН у жовтні 2014 року «Рекомендацій з питання міжнародного захисту щодо осіб, які покидають Сирійську Арабську Республіку (Редакція III)» ситуація в Сирії щодо безпеки, дотримання прав людини, переміщення й гуманітарних потреб продовжує погіршуватися, сторони конфлікту вчиняють військові злочини та грубі порушення прав людини, у тому числі деякі рівнозначні злочинам проти людяності, ігнорують особливий режим

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

захисту, наданий лікарням, школам, медичному персоналу, працівникам гуманітарних організацій тощо.

58. Також у Рекомендаціях УВКБ ООН від листопада 2015 року зазначено, що майже всі райони країни охоплені насильством, що розгортається між різними учасниками конфліктів, які частково взаємно накладаються один на одного. Країна сильно роздроблена, оскільки сторони конфлікту, у тому числі Збройні Сили Сирії, угруповання «Ісламська держава Іраку і аль-Шама», антиурядові збройні групи й курдські сили («Загони народної самооборони», ЗНС), здійснюють контроль над різними регіонами країни, учиняючи на них свій вплив. Оскільки міжнародні зусилля щодо припинення конфлікту в Сирії результатів досі не принесли, його активне продовження тягне за собою руйнівні наслідки для сирійського населення, у тому числі, зростання кількості жертв серед цивільного населення, масштабне переміщення людей усередині країни та за її межі, а також безпрецедентну за масштабами гуманітарну кризу. Кількість осіб, загиблих у результаті конфлікту, оцінюється від 145 до більш ніж 250 тисяч осіб. Найбільша кількість документально зафіксованих жертв було зареєстровано в провінції Риф Дамаск; далі за кількістю жертв йдуть провінції Алеппо, Хомс, Ідліб, Дера та Хама.

59. Пунктом 36 Рекомендацій УВКБ ООН з питання міжнародного захисту щодо осіб, які залишають Сирійську Арабську Республіку (Редакція IV, листопад 2015 року) зазначено, що клопотання про міжнародний захист громадян Сирії та інших осіб, які залишають країну, необхідно розглядати на основі справедливих та ефективних процедур. УВКБ ООН вважає, що більшість громадян Сирії, що звертаються за міжнародним захистом, імовірно, відповідають критеріям поняття «біженець», наведеного в статті 1А (2) Конвенції 1951 року, оскільки в них будуть достатньо обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідування за однією із ознак, указаних в Конвенції. Для багатьох цивільних осіб, залишивши Сирію, зв'язок з однією із ознак, указаних в Конвенції 1951 року, буде полягати в прямому або опосередкованому, реальному або приписаному зв'язку з однією із сторін конфлікту.

60. Згідно із частиною 41 Рекомендацій УВКБ ООН від листопада 2015 року, у світлі розвитку подій і зміни обставин в Сирії, можливо, буде доцільно переглянути (якщо цього ще не було зроблено) рішення у справах сирійців та палестинців, що постійно мешкали в Сирії, чиї клопотання про надання притулку в минулому були відхилені, щоб ті, хто в силу обставин, що змінилися, має обґрунтовані причини звернутися про надання притулку як біженці «на місці» (sur place), могли розраховувати на ухвалення відповідного рішення, яке дасть змогу їм користуватися захистом і правами, що випливають з визнання їх біженцями.

61. Відповідно до частини 44 Рекомендацій УВКБ ООН від листопада 2015 року, ураховуючи актуальність указаного питання на тлі збільшення навантаження на сусідні із Сирією держави і відновлення припливу біженців, УВКБ ООН повторює свій заклик до держав, які не є сусідами Сирії, вивчити конкретні й ефективні способи вираження солідарності та розділення відповідальності за захист сирійських біженців.

62. Відповідно до доповідей Генерального секретаря від 16 вересня 2016 року, 18 жовтня 2016 року, 15 листопада 2016 року, 14 грудня 2016 року про виконання резолюції 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014) та 2258 (2015) Ради Безпеки ООН, на всій території Сирійської Арабської Республіки триває конфлікт і відзначається високий рівень насилля.

63. Також згідно з Актуальною інформацією про країну походження на допомогу при використанні рекомендацій УВКБ ООН по Сирії за лютий 2017 року, убачається, що відповідно до «Рекомендацій із питань міжнародного захисту» УВКБ ООН (Редакція IV), виданими в листопаді 2015 року, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців вважає, що «більшість громадян Сирії, які звертаються за міжнародним захистом, найімовірно, відповідають критеріям визначення «біженець», що наведені у статті 1А (2) Конвенції 1951 року, оскільки в них будуть цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за однією з ознак, зазначених у Конвенції». УВКБ ООН вважає, що тільки у виняткових випадках

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

шукачі притулку з Сирії можуть не відповідати критеріям визначення біженця Конвенції 1951 року і в таких випадках слід розглядати можливість надання інших видів міжнародного захисту, у тому числі, – у державах, пов'язаних зобов'язаннями щодо дотримання кваліфікаційної Директиви, – додаткового захисту.

64. Крім того, у пунктах 65, 72 Доповіді Незалежної міжнародної комісії щодо розслідування подій у Сирійській Арабській Республіці від 1 лютого 2018 року, указується, що цивільні особи, як і раніше, піддаються довільним затриманням, тортурам й утриманню під вартою в нелюдських умовах на всій території Сирійської Арабської Республіки. Усі сторони конфлікту регулярно відмовляють особам, яких тримають під вартою, у праві на належну судову процедуру і справедливий судовий розгляд.

65. Із самого початку сирійського конфлікту однією з його рис є напади з усіх боків на цивільні і об'єкти, що охороняються, в порушення міжнародного гуманітарного права. Лікарні, місця відправлення культу, центри цивільної оборони, густонаселені житлові райони, будинки, булочні, ринки, меншою мірою школи руйнуються дощенту в результаті невідомих нападів або, що трапляється ще частіше, навмисно стають мішенню для нападу.

66. У Доповіді Генерального секретаря про здійснення резолюцій Ради Безпеки ООН 2139 (2014) 2165 (2014), 2191(2014) 2258 (2015) та 2332 (2016) від 16 листопада 2017 року вказано, що в результаті бойових дій, які ведуться в цих районах і на всій території Сирії, як і раніше, завдається шкода цивільним особам й об'єктам цивільної інфраструктури, як-от: школи, лікарні. Протягом усього звітного періоду бойові дії тривали в мухафазах Дамаск, Риф-Дамаск, Хама, Дераа, Ель-Кунейтра, Алеппо, Ідліб, Хомс, Латакія, Ракка і Дейр-ез-Зор.

67. У Доповіді Генерального секретаря про здійснення резолюцій Ради Безпеки ООН 2139 (2014) 2165 (2014), 2191(2014) 2258 (2015), 2332 (2016) 2393 (2017) та 2401 (2018) вказано, що 24 лютого 2018 року Рада Безпеки прийняла резолюцію 2401 (2018), у якій зажадала припинити бойові дії, проте військові операції в різних районах тривали. Повідомлялося про удари з повітря, артилерійські обстріли та снайперський вогні в ході

бойових дій між сирійським урядом й проурядовими силами з одного боку та недержавними збройними опозиційними групами – з іншого в мухафазах Алеппо, Ідліб, Латакія, Дейр-ез-Зор, Хомс, Хама, Дамаск, Риф - Дімашк , Дар`я і Ель-Кунейтра .

68. Верховний Суд погоджується з висновком суду першої інстанції про те, що в Сирії існує тривалий збройний конфлікт, який супроводжується обстрілами й бомбардуванням населених пунктів та об'єктів соціальної інфраструктури, і що ситуація в цій країні є вкрай небезпечною і складною, є загальновідомим фактом. Збройні зіткнення між військами офіційної влади Сирії та опозиційно налаштованими воєнізованими збройними угрупованнями охопили значну територію цієї країни і її населення, тож ситуація там є дуже напруженою й небезпечною для життя і безпеки людей, які там перебувають. Про події в Сирії інформують численні засоби масової інформації, ситуацію в цій країні обговорюють міжнародні організації, тож ці обставини доказування в цій справі не потребують.

69. Отже, є правильними висновки суду першої інстанції про те, що, приймаючи оскаржуване рішення, ДМС України не проаналізував належним чином інформацію, повідомлену позивачем у заяві про надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, анкеті та протоколах співбесід, а також не врахував поточної та актуальної інформації щодо ситуації в Сирії, не спростував можливість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження в разі повернення. Об'єктивно існують загальновідомі офіційні документи, які підтверджують обґрунтованість побоювань позивача щодо можливості стати жертвою переслідувань у разі повернення до Сирії, ситуація в якій докорінно змінилась під час його перебування в Україні.

70. Так, регіон м. Алеппо, у якому проживав позивач, як і вся територія країни його походження – Сирії – характеризується надзвичайно високим рівнем насильства з летальним кінцем, уключаючи повітряне бомбардування, через що існує високий ризик стати жертвою нападу та поранення.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

71. Верховний Суд зазначає, що ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися і під час перебування людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), і під час перебування людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним.

72. Отже, незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не спростовує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також варто враховувати при прийнятті рішення, даючи оцінку поясненням позивача.

73. Ситуація в Сирійській Арабській Республіці за інтенсивністю та напруженістю становить ризик для позивача, якщо він туди повернеться, оскільки сторони конфлікту використовують методи й тактики війни, які збільшують ризик утрат серед цивільного населення, конфлікт є всеохоплюючим, кількість убитих та поранених осіб є дуже значною. Ця ситуація неодноразово досліджувалася Верховним Судом у своїй практиці, зокрема, у постановках від 25 липня 2019 року в справі № 815/7180/16, від 27 грудня 2019 року у справі № 820/4137/16, від 24 грудня 2020 року у справі №2040/6507/18 та інших.

74. Висновки суду апеляційної інстанції про відсутність у позивача обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань через тривалий проміжок часу між прибуттям в Україну та зверненням за міжнародним захистом, колегія суддів вважає помилковими, оскільки зазначена обставина сама по собі не може свідчити про відсутність у позивача обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань у країні громадянської належності.

75. Аналогічні правові висновки викладені, зокрема, у постановках Верховного Суду від 23 березня 2020 року у справі №813/2186/17, від 25 березня 2020 року у справі №820/2961/17, від 27 квітня 2020

року у справі № 500/216/19, від 24 червня 2020 року у справі № 815/1701/18 та від 24 грудня 2020 року у справі № 2040/6507/18 та інших. Позиції в цих постановках Верховного Суду не врахував суд апеляційної інстанції під час прийняття оскаржуваного судового рішення.

76. Зважаючи на такі обставини, Верховний Суд вважає, що позивач підпадає під ознаки особи, яка потребує додаткового захисту, визначені пунктом 13 частини першої статті 1 Закону України № 3671-VI.

1.28. Постанова Верховного Суду у справі № 816/25/17 від 15 травня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81759632> (про право міграційної служби на звернення до уповноважених органів із метою отримання інформації про країну походження позивача):

Відповідно до пунктів 6.1, 6.2 Правил № 649, у разі надходження до ДМС України особової справи заявника та письмового висновку територіального органу ДМС протягом місяця здійснюються всебічне вивчення та оцінка всіх документів і матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Під час здійснення заходів, передбачених пунктом 6.1 цього розділу, ДМС України має право: а) вимагати подання додаткової інформації від територіального органу ДМС, який здійснював розгляд заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; б) із метою уточнення відомостей, що містяться в заяві про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, або документів, які знаходяться в особовій справі заявника, отримувати додаткову інформацію, яка може мати суттєве значення для прийняття обґрунтованого рішення за заявою; в) звертатись із відповідними запитом до Міністерства закордонних справ України, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян у разі виникнення сумнівів щодо достовірності

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

інформації, необхідності у встановленні справжності й дійсності документів; г) повертати справу на доопрацювання до територіального органу ДМС, який здійснював розгляд заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за умови наявності недостатніх відомостей для розгляду справи і прийняття обґрунтованого та неупередженого рішення, неналежного оформлення особової справи.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, мотивуючи підстави свого звернення за захистом та наданням статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, позивач указував, що в країні його громадянської належності – Сирійській Арабській Республіці – відбувається громадянська війна, жителів країни громадянської належності позивача піддають тортурам та знущанням, а тому існує вірогідність бути призваним на військову службу в період воєнних дій за умови повернення до Сирійської Арабської Республіки. Участь у збройному конфлікті, а саме вбивство своїх співгромадян, суперечить переконанням позивача. Указане, за його судженням, є підставою для отримання ним в Україні статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.

Водночас суд першої інстанції встановив, що відповідач фактично не дослідив, який рівень небезпеки існував станом на час прийняття спірного рішення, не перевірів інформацію, повідомлену позивачем у заяві, що ситуація у країні походження позивача є доказом того, що побоювання стати жертвою переслідувань за релігійною ознакою або за політичними переконаннями є ймовірними. Крім того, ДМС України та УДМС України в Полтавській області для повного й об'єктивного розгляду заяви позивача не реалізоване право щодо звернення до уповноважених органів із метою отримання інформації про країну походження позивача.

Тому колегія суддів вважає безпідставним посилання суду апеляційної інстанції в рішенні на те, що побоювання позивача зазнати шкоди в разі його повернення до Сирії, не пов'язане із жодною із конвенційних ознак, оскільки інформація про країну походження позивача свідчить про зворотне, що є визначальною під час вирішення питання щодо визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Вищенаведені обставини суд апеляційної інстанції не врахував, унаслідок чого дійшов помилкового висновку про відсутність підстав вважати, що позивач має обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

1.29. Постанова Верховного Суду у справі № 820/4137/16 від 27 грудня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86717798> (про обґрунтованість побоювань бути підданим переслідуванню):

31. Відповідно до пункту 171 Керівництва з процедур і критеріїв з визначення статусу біженця УВКБ ООН у справах біженців, встановлено, якщо тип військової акції, у якій особа не бажає брати участь, засуджується міжнародним співтовариством як така, що суперечить елементарним правилам людської поведінки, то покарання, передбачене за дезертирство або ухилення від призову, може з урахуванням всіх інших вимог визначення бути розцінено як переслідування.

32. Отже, існують загальновизнані офіційні документи, які підтверджують обґрунтованість побоювань позивача щодо можливості стати жертвою переслідувань у разі повернення до Сирії, ситуація в якій докорінно змінилась під час його перебування в Україні.

33. При цьому ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися і під час знаходження людини в країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилась після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним, й таке цілком обґрунтоване побоювання повинно існувати в особи на момент її звернення за захистом.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

34. Водночас, звертаючись в Україні за захистом, позивач зробив реальну спробу обґрунтувати свою заяву, повідомив усі важливі факти, що були в його розпорядженні, які, у свою чергу, відповідач не визнав неправдоподібними або такими, що суперечать конкретній та загальній інформації за справою позивача; до того ж, позивач заслуговує на довіру, оскільки щодо нього не виявлено компрометуючої інформації.

35. Проте, приймаючи оскаржуване рішення, відповідач не проаналізував належним чином інформацію, повідомлену позивачем у заяві про надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, анкеті та протоколах співбесід, а також не врахував поточної та актуальної інформації щодо ситуації в Сирії й не спростував можливість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження в разі повернення, що не відповідає вимогам статті 3 Європейської конвенції про права людини, яка забороняє вислання осіб у країну, де вони можуть зазнати переслідувань, тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

36. Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не заперечує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя й безпеки, що також слід враховувати при прийнятті рішення, даючи оцінку поясненням позивача, чому він просить залишитися в Україні як особа, яка потребує додаткового захисту.

37. Аналогічних правових висновків Верховний Суд дійшов, зокрема, у справі №815/2017/17 (постанова К/9901/21500/18 від 03 липня 2019 року).

38. З огляду на викладене, Верховний Суд вважає правильним висновок суду першої інстанції про те, що відповідачем не доведено факту наявності в позивача передбачених статтею 6 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» підстав для відмови в наданні йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.

1.30. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1276/16 від 06 вересня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84077199> (про критерії для надавання додаткових форм захисту):

У тих випадках, коли особи не відповідають конвенційним критеріями, належить застосовувати критерії для надавання додаткових форм захисту, у т.ч. тих, що розроблені в обов'язкових або факультативних регіональних принципах або режимах надання захисту, а також ситуаційно обумовлені критерії надання статусу біженця.

29. Управління Верховного комісара ООН зазначає, що потрібні великодушні підходи до захисту, що відображаються в незастосуванні санкцій до тих, хто прибуває без документів, що посвідчують особу (або іншим неправомірним шляхом), та у високому проценті позитивних рішень за клопотаннями про надання статусу біженця, поряд із забезпеченням супутніх прав. Ще однією доречною формою солідарності в нинішній кризовій ситуації була б гнучкість застосування критеріїв та процедур возз'єднання родини, так же само, як і скасування певних вимог для отримання віз та полегшення в'їзду громадян Сирії з метою роботи або навчання або за сімейною чи гуманітарною метою в межах національних програм.

30. У своїх рекомендаціях Управління Верховного комісара ООН зазначило, що в тих випадках, коли особи не відповідають конвенційним критеріями, належить застосовувати критерії для надавання додаткових форм захисту, у т.ч. тих, що розроблені в обов'язкових або факультативних регіональних принципах або режимах надання захисту, а також ситуаційно обумовлені критерії надання статусу біженця.

31. Відповідно до пункту 171 Керівництва з процедур і критеріїв з визначення статусу біженця УВКБ ООН у справах біженців, встановлено, якщо тип військової акції, у якій особа не бажає брати участь, засуджується міжнародним співтовариством як така, що суперечить елементарним правилам людської поведінки,

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

покарання, передбачене за дезертирство або ухилення від призову, може з урахуванням усіх інших вимог визначення бути розцінено, як переслідування.

32. Отже, існують загальновизнані офіційні документи, які підтверджують обґрунтованість побоювань позивача щодо можливості стати жертвою переслідувань у разі повернення до Сирії, ситуація в якій докорінно змінилась під час його перебування в Україні.

38. З огляду на викладене, Верховний Суд вважає правильними висновки судів першої та апеляційної інстанції про те, що відповідачем не доведено факту наявності в позивача передбачених статтею 6 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» підстав для відмови в наданні йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.

36. Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не заперечує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилась після його виїзду й стала небезпечною для життя та безпеки, що також слід враховувати при прийнятті рішення, даючи оцінку поясненням позивача, чому він просить залишитися в Україні в якості особи, яка потребує додаткового захисту

37. Аналогічних правових висновків Верховний Суд дійшов, зокрема, у справі №815/2017/17 (постанова К/9901/21500/18 від 03 липня 2019 року).

38. З огляду на викладене, Верховний Суд вважає правильними висновки судів першої та апеляційної інстанції про те, що відповідачем не доведено факту наявності в позивача передбачених статтею 6 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» підстав для відмови в наданні йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.

1.31. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1371/17 від 09 липня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90300046> (про складову терміну «суттєва шкода»):

Відповідно до абзацу 7 підпункту «е» пункту 5.1. розділу V Правил № 649, відповідач, отримуючи заяву позивача, оцінює заяву останнього, застосовуючи при цьому індивідуальний підхід, та обов'язково вивчає особисті дані й обставини заявника, уключаючи інформацію про те, що заявник був чи може стати об'єктом переслідування, чи йому може бути завдано серйозної шкоди.

Водночас складником терміна «суттєва шкода» є серйозна й індивідуальна загроза життю чи особистості цивільних осіб через масові прояви насильства в ситуаціях міжнародних або внутрішніх збройних конфліктів. Указаний компетенційний складник є невід'ємним при врахуванні відповідачем під час вирішення питання щодо надання особі статусу такої, яка потребує додаткового захисту.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що відповідно до доповідей Генерального секретаря від 16.09.2016р., 18.10.2016р., 15.11.2016р., 14.12.2016р. про виконання резолюції 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014) та 2258 (2015) Ради Безпеки ООН, на всій території Сирійської Арабської Республіки триває конфлікт і відзначається високий рівень насилля.

Пункт 42 Настанов акцентує на можливості настання обставин переслідування особи, яка звертається із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту чи причин, за яких її повернення в країну походження стане нестерпним.

Відтак відповідачем необ'єктивно здійснено перевірку заяви позивача на предмет наявності в нього ознак як особи, яка потребує додаткового захисту, так і біженця, визначених пунктом 13 частини 1 статті 1 Закону № 3671-VI, неналежним чином проаналізовано ситуацію в

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

в країні походження позивача в частині відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі позивача через побоювання застосування щодо нього смертної кари чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Отже, ураховуючи викладене, колегія суддів касаційної інстанції вважає зазначені в касаційній скарзі доводи Державної міграційної служби України безпідставними та правомірно спростованими судами першої й апеляційної інстанцій, а висновки судів – правильними й обґрунтованими, а також такими, що відповідають нормам матеріального та процесуального права, з огляду на що й підстави для скасування чи зміни оскаржуваних судових рішень відсутні.

1.32. Постанова Верховного Суду у справі № 2040/6507/18 від 24 грудня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93829284> (про спосіб захисту прав позивача):

Суд повинен відновлювати порушене право шляхом зобов'язання суб'єкта владних повноважень прийняти конкретне рішення, якщо відмова визнана неправомірною, а інших підстав для відмови не вбачається.

Під дискреційними повноваженнями розуміють такі повноваження, які надають певний ступінь свободи адміністративному органу при прийнятті рішення, тобто, коли в межах, які визначені законом, адміністративний орган має можливість самостійно (на власний розсуд) вибрати один із кількох варіантів рішення.

Адміністративний суд, перевіряючи правомірність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень на відповідність закріпленим статтею 2 КАС України критеріям, не втручається у дискрецію (вільний розсуд) суб'єкта владних повноважень поза межами перевірки за названими критеріями.

Одночасно колегія суддів акцентує, що спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним і таким, що виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання або неналежного виконання рішення не виникала

б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

Відповідно до частини третьої статті 245 КАС України, у разі скасування нормативно-правового або індивідуального акта суд може зобов'язати суб'єкта владних повноважень учинити необхідні дії з метою відновлення прав, свобод чи інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду.

Отже, суд повинен відновлювати порушене право шляхом зобов'язання суб'єкта владних повноважень прийняти конкретне рішення, якщо відмова визнана неправомірною, а інших підстав для відмови не вбачається.

Ураховуючи, що наведені відповідачем підстави для відмови позивачу у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, були досліджені під час судового розгляду і визнані судом неправомірними, а інших підстав для такого рішення відповідно до матеріалів справи не вбачається і відповідач на їхню наявність не вказує, тому колегія суддів вважає, що у відповідача є обов'язок із винесення стосовно позивача рішення про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Крім того, Верховний Суд звертає увагу на те, що оскаржуваним рішенням ДМС України позивачу втретє було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Водночас підстави для відмови позивачу у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту були такі самі, як і в минулі рази. Водночас оцінку таким підставам було надано судами у справах №820/799/16, №820/4201/16, а рішеннями судів у цих справах такі підстави були визнані неправомірними.

Відповідно до частин першої, другої статті 6 КАС України, суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями, та формулюють зміст і спрямованість діяльності держави. Суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» врегульовані відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України. Так, статтею 17 зазначеного Закону передбачено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Європейський суд з прав людини у справі «Гурепка проти України» (*Gurepka v. Ukraine*), заява №61406/00, пункт 59) зазначив, «що для того, щоб бути ефективним, засіб захисту має бути незалежним від будь-якої вжитої на розсуд державних органів дії, бути безпосередньо доступним для тих, кого він стосується; спроможним запобігти виникненню або продовженню стверджуваному порушенню чи надати належне відшкодування за будь-яке порушення, яке вже мало місце».

Конституційний Суд України в рішенні від 30 січня 2003 року №3-рп/2003 зазначив, що правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості й забезпечує ефективне поновлення в правах (абзац десятий пункту 9 Рішення).

Ураховуючи наведене, Верховний Суд дійшов висновку про те, що з метою відновлення прав та інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, колегія суддів вважає за необхідне застосувати такий спосіб захисту прав позивача, як зобов'язання ДМС України прийняти стосовно позивача рішення про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Зважаючи на повноту встановлення судами обставин справи, визначення наявності підстав для прийняття рішення про визнання позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, і виконання необхідних умов для його прийняття, Верховний Суд указує, що захист прав позивача в такий спосіб не є втручанням у дискреційні повноваження відповідача, тому що суд не приймає рішення про визнання позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а, урахувавши наявність достатніх підстав для цього, зобов'язує відповідача прийняти таке рішення стосовно позивача.

Ураховуючи наведені положення законодавства й обставини справи, колегія суддів Верховного Суду констатує, що суди першої й апеляційної інстанцій дійшли невірною висновку про наявність правових підстав для відмови у задоволенні позову.

1.33. Постанова Верховного Суду у справі № 813/915/17 від 26 червня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82685051> (про джерела підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування):

У відповідача наявний обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зараховувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту, або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання.

При цьому заявник, у свою чергу, не зобов'язаний обґрунтовувати кожен обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами, та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність установлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

Тобто, залежно від певних обставин отримання й надання документів, які можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особою, котра звертається за встановленням статусу біженця, може бути взагалі неможливим, тому така обставина не є підставою для визнання відсутності умов, за наявності яких надається статус біженця або визнання особи такою, що

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Зпотребує додаткового захисту.

Отже, підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї з різних достовірних джерел інформації.

Колегія суддів зазначила, що у відповідача наявний обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зарахувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту, або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання.

При цьому слід зазначити, що заявник, у свою чергу, не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами, та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність установлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру. Тобто, залежно від певних обставин отримання й надання документів, які можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особою, котра звертається за встановленням статусу біженця, може бути взагалі неможливим, тому така обставина не є підставою для визнання відсутності умов, за наявності яких надається статус біженця або визнання особи такою, що потребує додаткового захисту.

Підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації.

Як вбачається з матеріалів справи, позивач під час співбесіди із співробітниками міграційної служби зазначив, що повернутись до Сирії він не може через війну в країні.

Ураховуючи матеріали справи, пояснення сторін, Рекомендацій УВКБ ООН, Верховний Суд зауважив, що на теперішній момент у країні громадянського походження позивача склалася небезпечна для життя ситуація, яка цілком обґрунтовано викликає побоювання за життя та можливі переслідування.

1.34. Постанова Верховного Суду у справі № 815/2038/17 від 26 квітня 2018

року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Review/73635018 (про підстави виникнення обґрунтованих побоювань переслідування):

Ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час знаходження людини в країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

Верховний Суд погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанції, що на теперішній момент у країні громадянського походження позивача, зокрема, й у його рідному місті склалася небезпечна для життя ситуація, яка цілком обґрунтовано викликає побоювання за життя та можливі переслідування.

Крім того, Суд, погодився з висновком суду апеляційної інстанції, що громадянська війна в країні не розглядається саме як причина виїзду заявника в Україну, бо він виїхав на територію України з метою покращення свого життя.

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Ситуація в Сирії за інтенсивністю та напруженістю становить ризик для людини, яку висилають у цю країну. Сторони конфлікту використовують методи та тактики війни, які збільшують ризик утрат серед цивільного населення.

Верховний Суд дійшов висновку, що ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час знаходження людини в країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну в пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

1.35. Постанова Верховного Суду у справі № 815/2038/17 від 26 квітня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73635018> (про обґрунтування відсутності бажання особи повернутися в країну громадянської належності):

Відсутність бажання особи, яка звертається до міграційної служби про надання статусу біженця, або особи, яка потребує додаткового захисту, повернутися в країну громадянської належності має бути обґрунтоване об'єктивними обставинами, які стали причинами побоювання цієї особи за своє життя, безпеку чи свободу.

Відсутність бажання особи, яка звертається до міграційної служби про надання статусу біженця, або особи, яка потребує додаткового захисту, повернутися в країну громадянської належності має бути обґрунтоване об'єктивними обставинами, які стали причинами побоювання цієї особи за своє життя, безпеку чи свободу.

Суд погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанції, що на теперішній момент у країні громадянського походження позивача, зокрема, й у його рідному місті склалася небезпечна для життя ситуація, яка цілком обґрунтовано викликає побоювання за життя та можливі переслідування.

Крім того, Суд, погодився з висновком суду апеляційної інстанції, що громадянська війна в країні не розглядається саме як причина виїзду заявника в Україну, оскільки він виїхав на територію України з метою покращення свого життя.

Судами першої та апеляційної інстанції встановлено, що висновок ДМС Україні, на підставі якого прийняте оскаржуване рішення, ґрунтується на тому, що під час звернення заявник не надав переконливих доказів щодо існування переслідувань як за конвенційними ознаками визначення статусу біженця, так і наявності обґрунтованих побоювань зазнати серйозної шкоди в разі повернення на Батьківщину, із посиланням, зокрема, на те, що родина заявника протягом періоду конфлікту після його виїзду проживає на території Сирії та не зазнає жодних переслідувань, а нестабільна соціально-політична ситуація на Батьківщині заявника, спричинена внутрішнім військовим конфліктом, не може бути розглянута в якості причин звернення за захистом.

Колегія суддів зазначила, що ці обставини не можуть бути взяті до уваги, оскільки згідно з частиною п'ятою статті 5 Закону № 3671-VI, передбачено право особи, яка на законних підставах тимчасово перебуває в Україні, і під час такого перебування в країні її громадянської належності чи попереднього постійного проживання виникли умови, зазначені в пунктах 1, 13 частини першої статті 1 цього Закону. Крім того, судами першої та апеляційної інстанції встановлено, що відповідачем узагалі не взято до уваги інформацію щодо країни походження позивача.

З огляду на викладене, Верховний Суд дійшов висновку, що рішення про часткове задоволення позову та про наявність усіх належних підстав для зобов'язання ДМС України повторно розглянути заяву ОСОБА_2 про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до процедури, передбаченої законодавством, є обґрунтованим.

1.36. Постанова Верховного Суду у справі № 815/4141/17 від 28 листопада 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78159910> (про усунення розбіжностей у відомостях, отриманих під час проведення співбесід заявника на отримання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту):

Розбіжності у відомостях, отриманих під час проведення співбесід, є підставою для проведення суб'єктом владних повноважень додаткової (уточнювальної) співбесіди для з'ясування розбіжностей в отриманій від заявника інформації, а не визначальною підставою для відмови в наданні статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту.

Колегія суддів зазначила, що посилання ДМС України на суперечність у протоколах співбесід, проведених відповідачем, як на підтвердження необґрунтованості побоювань позивача, не можуть заслуговувати на увагу, позаяк, ці суперечності не є ключовими при прийнятті рішення про відмову в наданні позивачу статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту.

Крім того, самі по собі невірні заяви не є причиною для відмови в наданні статусу біженця, і особа, яка перевіряє, зобов'язана оцінювати ці твердження, зважаючи на різні обставини вказаної справи. Отже, необхідність проведення додаткових зустрічей є можливістю прояснити очевидні невідповідності і вирішити протиріччя, а також знайти пояснення стосовно неправильного подання або приховування істотних фактів.

Верховний Суд дійшов висновку, що розбіжності у відомостях позивача, отриманих під час проведення співбесід, є підставою для проведення суб'єктом владних повноважень – відповідачем додаткової (уточнюючої) співбесіди для з'ясування розбіжностей в отриманій від заявника інформації, а не визначальною підставою для відмови в наданні статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту.

1.37. Постанова Верховного Суду у справі № 820/3182/16 від 01 грудня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217204> (про більш широкі критерії відповідності поняття «біженець», сформульовані в регіональних нормативно-правових актах):

Підпункт 2 пункту А Конвенції про статус біженців від 28.07.1951: У цій Конвенції термін «біженець» означає особу, яка: внаслідок подій, які відбулися до 1 січня 1951 р., і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів, знаходиться за межами країни своєї національної належності й не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом унаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства й знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань.

Як вбачається з матеріалів справи, позивач проживав у місті Манбідж провінції Алеппо Сирійської Арабської Республіки.

Судами попередніх інстанцій при винесенні рішення встановлено, що, починаючи з травня 2012 року, ситуація в Сирії продовжувала погіршуватись, а рівень насильства різко зріс, поширюючись на більшість великих міст, уключаючи: Дамаск, Алеппо, Хомс, Дера`а, Хаму, Ідліб і Сувайду. Більшість військових дій сконцентрована в основних містах, розташованих на заході країни, але сільська місцевість також втягується в конфлікт. У брифінгу Міжнародної Амністії йдеться про те, що сирійська армія веде невибіркове повітряне бомбардування та артилерійські атаки в районі ОСОБА_2, інших частинах Ідлібу та північних регіонах Хами. Представники Міжнародної Амністії стали свідками щоденних невибіркових авіаударів та бомбардувань, націлених на міста та села по всьому регіону впродовж свого візиту

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

(у період з 31 серпня по 11 вересня 2012 року).

Кількість людей, що загинули після початку насилля, за повідомленнями, більше 100 тисяч, а 6,8 мільйона людей, або третина населення, потребує гуманітарної допомоги, що значно більше порівняно з 1 мільйоном людей (станом на березень 2012 року). Ріст гуманітарних потреб населення особливо помітний у провінціях Алеппо, Риф Дамаск, Идлиб, Дейр-ез-Зор, Хама, Дерья, Ракка, Латакія і Дамаск.

Відтак Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що в провінції Алеппо, у якій проживав позивач, існує високий ризик стати жертвою нападу та поранення.

Суд у контексті спірних правовідносин вважає за доцільне зауважити, що, згідно з п.27 Рекомендацій у тих випадках, усе більш виключних, де критерії включення в міжнародний захист, відповідно до Конвенції 1951 року, не будуть дотримані, слід розглядати більш широкі критерії відповідності поняття «біженець», сформульовані в регіональних нормативно-правових актах, що стосуються біженців, або інші форми міжнародного захисту, у тому числі додатковий захист або захист від висилки, що засновані на міжнародних або регіональних нормах у галузі прав людини або базуються на нормах національного законодавства.

Відповідно до абзацу 7 підпункту «е» пункту 5.1. розділу V Правил № 649, відповідач, отримуючи заяву позивача, оцінює заяву останнього, застосовуючи при цьому індивідуальний підхід, та обов'язково вивчає особисті дані й обставини заявника, уключаючи інформацію про те, що заявник був чи може стати об'єктом переслідування чи йому може бути завдано серйозної шкоди.

Водночас складником терміна «суттєва шкода» є серйозна й індивідуальна загроза життю чи особистості цивільних осіб через масові прояви насильства в ситуаціях міжнародних або внутрішніх збройних конфліктів. Указаний компетенційний складник є невід'ємним при врахуванні відповідачем під час вирішення питання щодо надання особі статусу такої, яка потребує додаткового захисту.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що

ситуація в Сирії за інтенсивністю та напруженістю становить ризик для людини, яку висилають у цю країну, оскільки сторони конфлікту використовують методи та тактики війни, що збільшують ризик утрат серед цивільного населення.

Пункт 42 Настанов акцентує на можливості настання обставин переслідування особи, яка звертається із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи причин, за яких її повернення в країну походження стане нестерпним.

Відтак відповідачем необ'єктивно здійснено перевірку заяви позивача на предмет наявності в нього ознак як особи, яка потребує додаткового захисту, так і біженця, визначених пунктом 13 частини 1 статті 1 Закону № 3671-VI, неналежним чином проаналізовано ситуацію в країні походження позивача в частині відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі позивача через побоювання застосування щодо нього смертної кари чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Доводи скаржника щодо можливості внутрішнього переміщення позивача, що, на думку відповідача, свідчить про відсутність підстав для надання ОСОБА_1 статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, то Суд вважає правомірними висновки суду апеляційної інстанції, із посиланням на інформацію Департаменту імміграційних питань Великобританії (Методичні рекомендації з розгляду справ шукачів притулку із Сирії. Січень 2013 року), що альтернатива внутрішнього переміщення в основному не вважається реальним способом уникнути переслідувань, які підтримуються владою чи які дозволяються владою. Переміщення також не буде раціональною опцією в тих регіонах, де вираження народного незадоволення вирішується із застосуванням сили із смертельним результатом.

Отже, ураховуючи викладене, колегія суддів касаційної інстанції вважає зазначені в касаційній скарзі доводи Державної міграційної служби України безпідставними та правомірно

1. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ У ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

спростованими судами першої та апеляційної інстанцій, а висновки судів – правильними, обґрунтованими, та такими, що відповідають нормам матеріального та процесуального права, з огляду на що й підстави для скасування чи зміни оскаржуваних судових рішень відсутні.

Узбекистан

1.38. Постанова Верховного Суду у справі № 826/19287/16 від 10 липня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90329387> (про підстави виникнення обґрунтованих побоювань переслідування):

48. Вирішуючи справу, суд апеляційної інстанції виходив з того, що відповідачем належним чином факт побоювань переслідування позивача з боку державних органів перевірено не було.

49. Водночас зазначені позивачем обставини щодо перебування в розшуку підтверджуються повідомленням Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України від 25.11.2016№5/2/1-19743, відповідно до якого ОСОБА_1 розшукується на території Узбекистану

за вчинення злочинів, передбачених частиною третьою статті 159 (посягання на конституційний лад Республіки Узбекистан) та статті 244-2 (створення, керівництво, участь у релігійних екстремістських, сепаратистських, фундаментальних або інших заборонених організаціях) Кримінального кодексу Республіки Узбекистан. Міра запобіжного заходу – тримання під вартою.

50. Суд наголошує, що рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, приймається на основі всебічного вивчення й оцінки всіх документів і матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

51. Ураховуючи викладене, суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про скасування оскаржуваного рішення, у зв'язку з неповним з'ясуванням обставин, на які посилався позивач, та які мають істотне значення при вирішенні вимоги про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Афганістан

2.1. Постанова Верховного Суду у справі № 820/2380/17 від 16 липня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83070299> (про обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини; обов'язок доказування; підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування):

Заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою.

Підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та

незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із резолюцій Ради Безпеки ООН, документів і повідомлень Міністерства закордонних справ України, інформації, зібраної та проаналізованої Державною міграційною службою України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Правил розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрату і позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2011 № 649, інших міжнародних, державних та неурядових організацій, із публікацій у засобах масової інформації, а також з інформаційних носіїв, які розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові, Україні. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

53. Як убачається із установлених судами обставин справи, заявник у якості підстави надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, указує, що він не може повернутися до країни своєї громадянської належності, оскільки має обґрунтовані побоювання вважати, що там

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

його можуть переслідувати представники руху «Талібан», застосувати до нього тортури, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання.

54. Побоювання позивача пов'язані з тим, що він відмовився співпрацювати з радикальними ісламістами й через це є ворогом для руху «Талібан».

55. Відповідно до статті 10 Закону № 3671-VI, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань міграції приймає рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за результатами всебічного вивчення й оцінки всіх документів та матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

56. Тобто у відповідача наявний обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зарахувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту, або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання.

59. Як убачається з матеріалів справи, звертаючись із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, позивач, зокрема, зазначив те, що не може повернутись до своєї країни через побоювання переслідування з боку угруповання «Талібан», також у країні існує постійна загроза життю, безпеці та свободі через внутрішній збройний конфлікт та систематичне порушення прав людини.

60. На підтвердження вказаних обставин позивачем надані посилання на інтернет-ресурси, що містять інформацію про країну походження позивача. Так, позивач на підтвердження своїх доводів наводить такі посилання: Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Методичні рекомендації з оцінки потреб у міжнародному захисті шукачів притулку з Афганістану, 19.04.2016, HCR/EG/AFG/16/02

(<http://www.refworld.org/docid/570f96564.html>); Генеральна Асамблея, Положення в Афганістані та його наслідки для міжнародного миру та безпеки, 13.12.2016, A/71/682-S/2016/104 (<http://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16N413/96/PDF/N1641396.pdf?OpenElement>); «Радіо Свобода»: «У Кабулі за добу сталися чотири вибухи. Десятки загиблих, 06.09.2016» (<http://www.refworld.org.ru/docid/57d020a84.html>); «Радіо Свобода»: «У Кабулі при нападі на університет загинули 13 осіб», 25.08.2016, A/71/826-S/2017/189 (<http://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/051/15//PDF/N1705115.pdf?OpenElement>).

61. При розгляді справ щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового захисту, примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця та особи без громадянства в Україні, необхідно враховувати, що інформація про країну походження належить до загальновідомої інформації.

62. Судами попередніх інстанцій досліджено та проаналізовано загальнодоступні джерела інформації про країну походження позивача.

63. Так, згідно з керівництвом УВКБ ООН з оцінки потреб у міжнародному захисті шукачів притулку з Афганістану. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), від 19.04.2016 HCR/EG/APO/16/02, (<http://www.refworld.org/docid/570f96564.html>).

64. Місія ООН щодо сприяння Афганістану (МООНСА), Афганістан: «Захист громадянських осіб у воєнному конфлікті. Щорічна доповідь за 2016 рік», 01.02.2017, (<http://www.refworld.org.ru/docid/597b42ca4.html>);

65. Отже, існують загальновизнані офіційні документи, які підтверджують обґрунтованість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження, де існує військовий конфлікт.

66. Колегія суддів зазначає, що ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну у пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним. Таке цілком обґрунтоване побоювання повинно бути на цей час.

67. Наведений аналіз свідчить, що ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

70. Відповідно до Керівництва УВКБ ООН із процедур та критеріїв визначення статусу біженців згідно з Конвенцією 1951 року і протоколу 1976 року, що стосуються статусу біженця (пункт 43), побоювання стати жертвою переслідувань не повинні обов'язково ґрунтуватися на особистому досвіді заявника. Те, що, наприклад, сталося з його друзями, родичами та іншими членами тієї ж расової або соціальної групи, може бути свідченням того, що його побоювання стати рано чи пізно жертвою переслідувань цілком обґрунтовані.

71. Колегія суддів Верховного Суду погоджується із висновком судів першої та апеляційної інстанції про те, що відповідачами не проаналізовано належним чином указані вище джерела інформації, не досліджено інформацію щодо країни походження позивача, не з'ясовано повною мірою характер об'єктивного побоювання позивача стати жертвою переслідування, урахуовуючи обставини, які не дають можливості повернутися до країни свого походження, та на скільки конфлікт у країні походження позивача загрожуватиме його життю, здоров'ю та свободі в разі повернення на батьківщину.

72. Крім того, із наявної в матеріалах справи копії висновку про відмову в оформленні документів для вирішення питання про визнання

біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, від 17.01.2017 у справі №2016 КН 0034 вбачається, що за результатами проведеного аналізу матеріалів заяви громадянина Ісламської Республіки Афганістан ОСОБА_1 виявлено надання заявником сумнівних пояснень щодо віку та було встановлено часткові ознаки підробки паспортного документу, що дало можливість посадовим особам відповідача вважати, що заявник намагається видати себе за іншу особу. 73. Також, відповідно до положень частини дванадцятої статті 7 Закону №3671-VI, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, зокрема, у разі потреби направляє особу на обстеження для встановлення віку згідно з порядком, установленим законодавством України.

74. Натомість відповідачами у справі не було вчинено дій, спрямованих на достеменно встановлення віку позивача.

75. Стосовно встановлення фактів часткової підробки паспортного документу позивача, то станом на час прийняття ГУ ДМС України в Харківській області оскаржуваного позивачем рішення, судами попередніх інстанцій встановлено таке.

76. Листом від 17.01.2017 №04/4-713 ГУ ДМС України в Харківській області на ім'я директора Департаменту у справах іноземців та осіб без громадянства ДМС України «Про надання інформації» повідомлено про встановлення часткової підробки паспортних документів заявників, зокрема, і позивача, а також подано прохання щодо сприяння перевірці достовірності паспортів громадян Афганістану.

77. Матеріали справи свідчать, що на підставі листа Державної міграційної служби від 02.02.2017 №8-615/1-17 Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України проведено експертне дослідження №52/1348, результати якого оформлено у висновку від 17.03.2017 (а.с. 84-91).

78. У Висновку експертного дослідження №52/1348 зазначено таке: вирішити питання щодо відповідності паспорта громадянина Афганістану НОМЕР_1, наданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, за своїми

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

зхарактеристиками аналогічним паспортам, що видаються уповноваженими державними органами Афганістану, не було можливим у зв'язку з відсутністю в розпорядженні експерта необхідного порівняльного матеріалу, а саме зразка паспорта громадянина Афганістану 2016 року; у паспорті громадянина Афганістану НОМЕР_1, виданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, сторінки №2 та №3 не змінювались; у реквізити сторінок №2 та №3 паспорта громадянина Афганістану НОМЕР_1, виданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, зміни не вносились; візова етикетка України НОМЕР_2 на сторінці №8 паспорта громадянина Афганістану НОМЕР_1, виданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, відповідає за своїми характеристиками аналогічним візовим етикеткам, що видаються уповноваженими органами України; у текстові реквізити візової етикетки НОМЕР_2 на сторінці №8 паспорта громадянина Афганістану НОМЕР_1, виданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, зміни не вносились; відтиски штампів та печаток на сторінках №№ 8, 9, 26, 27, 28 та 49 паспорта громадянина Афганістану НОМЕР_1, виданого на ім'я ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, протавлено з рельєфного кліше.

79. Отже, доводи ГУ ДМС у Харківській області стосовно часткової підробки паспортного документу позивача не знайшли свого підтвердження під час проведеного експертного дослідження. Крім того, станом на час прийняття ГУ ДМС України в Харківській області наказу від 17.01.2017 року №7 вказане експертне дослідження паспортного документу позивача у відповідача було відсутнє, що свідчить про нездійснення відповідачем повного дослідження матеріалів справи позивача.

80. При наявності таких обставин колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що наказ ГУ ДМС України в Харківській області від 17.01.2017 №7 та рішення ДМС України від 15.05.2017 №30-17 прийнято без належного з'ясування всіх обставин та дослідження матеріалів заяви позивача, а отже, указані рішення підлягають скасуванню.

82. Доводи касаційної скарги таких висновків не спростовують і зводяться до переоцінки встановлених судами обставин справи.

2.2. Постанова Верховного Суду у справі № 520/12239/19 від 31 березня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95945943> (про підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту):

Якщо аспекти тверджень заявника не підтверджуються документальними або іншими доказами, ці аспекти не вимагають підтвердження, якщо виконуються наступні умови: заявник зробив реальну спробу обґрунтувати заяву; усі важливі факти, наявні в його/її розпорядженні, були надані, і було надано задовільне пояснення щодо відсутності інших важливих фактів; твердження заявника є зрозумілими та правдоподібними та не суперечать наявній конкретній та загальній інформації у його справі; заявник подав свою заяву про міжнародний захист якомога раніше, якщо заявник не зможе привести поважну причину відсутності подачі цієї заяви; встановлено, що в цілому заявник заслуговує довіри.

Бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження.

Процедура розгляду таких заяв за Законом складається з наступних стадій: попереднього розгляду заяв (стаття 8 Закону); розгляд заяви після прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту (стаття 9 Закону); прийняття рішення за заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту (стаття 10).

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Як свідчать матеріали справи, позивачкою не надано достовірних доказів на підтвердження факту погроз або інших протиправних дій щодо себе або членів її родини, як того вимагають положення Закону № 3671-VI.

Водночас відповідачами не здійснено вичерпної оцінки громадянина-іноземця за всіма критеріями відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, зокрема щодо дослідження ситуації в країні походження позивачки та співвідношення такої інформації із змістом заяви та відомостями, отриманими під час співбесіди із заявницею.

Посилання відповідачів на обставини тривалого перебування заявниці на території третьої безпечної країни – у Таджикистані – є передчасними, оскільки вказані обставини мають бути враховані при вирішенні питання стосовно надання або ненадання особі статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, тоді як відповідачем-2 приймалося рішення щодо оформлення документів.

Стосовно тверджень відповідача-2 про те, що заявниця прибула до України не з метою навчання, а в цілях легалізації, то колегія суддів зауважує, що бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою (вичерпний перелік умов наведено у статті 6 Закону № 3671-VI), відповідно до якої особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Відмова в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на попередній стадії приймається винятково в тому випадку, якщо заява є очевидно необґрунтованою і в ній узагалі відсутні посилання на існування у заявника побоювань стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, і які можуть бути оцінені, як підстави для визнання заявника біженцем або особою, яка

потребує додаткового захисту, а також у випадку, коли заявник видає себе за іншу особу або повторно звертається із аналогічною заявою вже після того, як йому вже було відмовлено у визнанні біженцем, або особою, яка потребує додаткового захисту.

Так, відповідно до частини другої статті 9 Закону № 3671-VI працівником центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, проводяться співбесіди із заявником або його законним представником, які мають на меті виявити додаткову інформацію, необхідну для оцінки справжності фактів, повідомлених заявником або його законним представником.

Отже, оцінка обґрунтованості й реальності наведених заявником побоювань стати жертвою переслідувань у країні своєї громадянської належності повинна здійснюватися міграційними органами після прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Аналогічна позиція викладена у постановках Верховного Суду від 20 січня 2020 року у справі № 815/4355/17, від 24 квітня 2020 року у справі № 820/6354/16, від 17 грудня 2020 року у справі № 420/3258/19.

Водночас у висновку ГУ ДМС України в Харківській області за результатами розгляду заяви позивачки, на підставі якої приймалося спірне рішення, робиться аналіз обґрунтованості тих побоювань, про які вказувала позивачка. Тобто відповідач фактично вирішив заяву по суті без оформлення документів для вирішення цього питання.

Зважаючи на такі обставини, колегія суддів дійшла висновку, що прийняте відповідачем на стадії попереднього розгляду заяви позивачки рішення про відмову в оформленні документів

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, підлягає скасуванню як таке, що прийняте усупереч положенням законодавства, що регламентують порядок і підстави прийняття таких рішень.

Стосовно позовних вимог щодо зобов'язання відповідача-2 прийняти рішення про оформлення документів для вирішення питання про визнання ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, колегія суддів зазначає наступне.

Адміністративний суд, перевіряючи правомірність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень на відповідність закріпленям статтею 2 КАС України критеріям, не втручається у дискрецію (вільний розсуд) суб'єкта владних повноважень поза межами перевірки за названими критеріями. Водночас спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним і таким, який виключає подальші протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, а у випадку невиконання, або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення.

«Ефективний засіб правого захисту» в розумінні статті 13 Конвенції повинен забезпечити поновлення порушеного права й одержання особою бажаного результату; винесення рішень, які не призводять безпосередньо до змін в обсязі прав та забезпечення їхньої примусової реалізації, не відповідає розглядуваній міжнародній нормі.

Наведене дає підстави для висновку, що доводи скаржника в кожній справі мають оцінюватись судами на предмет їхньої відповідності критеріям конкретності, доречності та важливості в межах відповідних правовідносин із метою належного обґрунтування позиції суду. Деякі аргументи не можуть бути підставою для надання детальної відповіді на такі доводи.

Ураховуючи такі обставини, касаційна скарга підлягає частковому задоволенню, а судові рішення у справі – скасуванню з ухваленням

нового рішення про часткове задоволення позовних вимог.

2.3. Постанова Верховного Суду у справі № 820/382/18 від 12 серпня 2020 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90927055> (про критерії визнання особи, такою, що потребує додаткового захисту):

Обов'язок міграційної служби провести аналіз відповідності шукача захисту критеріям відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». Відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» особа, яка потребує додаткового захисту, – особа, яка не є біженцем відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 року і Протоколу щодо статусу біженців 1967 року та цього Закону, але потребує захисту, оскільки така особа змушена була прибути в Україну або залишитися в Україні внаслідок загрози її життю, безпеці чи свободі в країні походження через побоювання застосування щодо неї смертної кари або виконання вироку про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання або загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту чи систематичного порушення прав людини й не може чи не бажає повернутися до такої країни внаслідок зазначених побоювань.

43. Задовольняючи частково позовні вимоги, суд першої інстанції, із яким погодився суд апеляційної інстанції, зауважили, що висновок ГУ ДМС у Харківській області та ДМС України про відсутність підстав для визнання позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, є правильним. У той же час суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що відповідачами під час складення висновків, на підставі яких прийнято оскаржувані рішення, не здійснено вичерпної оцінки громадянина-

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

іноземця за усіма критеріями відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», зокрема щодо дослідження ситуації в країні походження позивача та співвідношення такої інформації із змістом заяви та відомостями, отриманими під час співбесіди із заявником, а тому є передчасними посилання відповідачів на обставини тривалого перебування іноземця на території третьої безпечної країни – Таджикистану, оскільки вказані обставини мають ураховуватися при вирішенні питання стосовно надання або ненадання особі статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, тоді як відповідачем у справ приймалося рішення щодо оформлення документів.

44. Верховний Суд зазначає, що при прийнятті рішення за заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, осіб, що вказують причиною звернення переслідування владою через політичні погляди, передує всебічна оцінка та з'ясування обставин справи таких осіб, що полягають насамперед у встановленні причинно-наслідкового зв'язку між наявністю певних порушень прав людини в Республіці Афганістан та індивідуальною загрозою для їхнього життя чи свободи.

47. Проте відповідачами під час складення висновків, на підставі яких прийнято оскаржувані рішення, не здійснено вичерпної оцінки громадянина-іноземця за всіма критеріями, відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», зокрема щодо дослідження ситуації (збройного конфлікту) в країні походження позивача та співвідношення такої інформації із змістом заяви та відомостями, отриманими під час співбесіди із заявником.

48. За наведених обставин за умови не надання оцінки у висновку щодо дослідження ситуації (збройного конфлікту) в країні походження позивача та співвідношення такої інформації із змістом заяви та відомостями, отриманими під час співбесіди із заявником, Верховний Суд

погоджується з висновком судів першої та апеляційної інстанції, що рішення ДМС України від 14 грудня 2017 року №126-17 та наказ ГУ ДМСУ в Харківській області від 02 червня 2017 року №84 є протиправними й підлягають скасуванню, а питання щодо надання позивачу статусу біженця повторному розгляду.

49. Верховний Суд відхиляє доводи касаційної скарги щодо відсутні підстави для надання позивачу статусу біженця, оскільки, як встановлено судами першої та апеляційної інстанцій, відповідачем не здійснено вичерпної оцінки громадянина-іноземця за усіма критеріями відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», а отже, надання оцінки наявності або відсутності підстав для надання позивачу статусу біженця є передчасним.

2.4. Постанова Верховного Суду у справі № 420/3258/19 від 17 грудня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93595268> (про підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту):

Відмова в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на попередній стадії приймається винятково в тому випадку, якщо заява є очевидно необґрунтованою, тобто в якій узагалі відсутні посилання на існування в заявника побоювань стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, і які можуть бути оцінені, як підстави для визнання заявника біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також у випадку, коли заявник видає себе за іншу особу або повторно звертається із аналогічною заявою вже після того, як йому було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Водночас слід урахувати, що оцінка обґрунтованості та реальності наведених заявником побоювань стати жертвою переслідувань у країні своєї громадянської належності, повинна здійснюватися міграційними органами вже на стадії після прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Установлені судами обставини свідчать про те, що у випадку, який розглядається, стосовно позивачів відповідач не встановив об'єктивно та в повному обсязі наявність або відсутність конвенційних ознак, що дають право позивачам на отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, що дає підстави для висновку про необґрунтованість і передчасність оскаржуваного рішення та, відповідно, про його протиправність.

Водночас колегія суддів звертає увагу на те, що спірне рішення про відмову позивачам в оформленні документів для вирішення питань про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, були прийняті відповідачем ще на стадії попереднього розгляду заяв позивачів, яка передбачена статтею 8 Закону.

На стадії попереднього розгляду за поданою заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, можливе прийняття двох видів рішень – рішення про оформлення або рішення відмову в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Ці рішення приймаються на підставі письмового висновку працівника, який веде справу, і оформлюється наказом уповноваженої посадової особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Відмова в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на попередній стадії приймається винятково в тому

випадку, якщо заява є очевидно необґрунтованою, тобто, у якій взагалі відсутні посилання на існування в заявника побоювань стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань і які можуть бути оцінені, як підстави для визнання заявника біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також у випадку, коли заявник видає себе за іншу особу або повторно звертається із аналогічною заявою вже після того, як йому вже було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Водночас слід урахувати, що оцінка обґрунтованості й реальності наведених заявником побоювань стати жертвою переслідувань у країні своєї громадянської належності, повинна здійснюватися міграційними органами вже на стадії після прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

У той же час у висновках ДМС за результатами розгляду заяв позивачів, на підставі яких приймалось спірне рішення, робиться аналіз обґрунтованості тих побоювань, про які вказали позивачі.

Отже, Верховний Суд дійшов висновку про те, що заяви позивачів не є очевидно необґрунтованими, не носять характер зловживання, оскільки позивачі вперше звернулись із такими заявами, а прийняттям рішення, у якому зазначено про відсутність умов, передбачених пунктами 1, 13 частини першої статті 1 Закону України від 8 липня 2011 року № 3671-VI «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» (далі – Закон № 3671-VI), відповідач фактично вирішив заяву по суті без оформлення документів для вирішення цього питання.

З огляду на наведене, колегія суддів дійшла висновку про те, що прийняте відповідачем на стадії попереднього розгляду заяв позивачів рішення про відмову в оформленні документів для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, підлягає скасуванню як таке, що прийняте

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

всупереч положенням законодавства, що регламентують порядок і підстави прийняття таких рішень.

2.5. Постанова Верховного Суду у справі № 815/7245/16 від 15 травня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81759673> (про ризики перебування у країні походження або повернення до неї):

Особа, яка шукає статусу біженця, має довести, що його подальше перебування у країні походження або повернення до неї реально загрожує його життю та свободі й така ситуація склалася внаслідок його переслідування за ознакою раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

Верховний Суд зазначив, що заява позивача не є очевидно необґрунтованою, не носить характер зловживання, оскільки позивач уперше звернувся із такою заявою та без зволікань, а прийняттям рішення, у якому зазначено про відсутність умов, передбачених пунктами 1 та 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, відповідач фактично вирішив заяву по суті без оформлення документів для вирішення цього питання.

При цьому особа, яка шукає статусу біженця, має довести, що її подальше перебування у країні походження або повернення до неї реально загрожує його життю та свободі, і така ситуація склалася внаслідок його переслідування за ознакою раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

Позивачем у справі надано пояснення з приводу побоювань щодо переслідувань із боку представників антиурядового формування «Талібан» через його професійну діяльність, надходження погроз на його адресу, загрозу його життю та здоров'ю, однак указана інформація відповідачем перевірена не була.

При вирішенні заяви позивача відповідачем не повною мірою були виконані всі необхідні дії, зокрема, не перевірена інформація про країну

походження позивача, не взято до уваги відомості, що містить Керівництво УВКБ ООН щодо оцінки потреб у міжнародному захисті шукачів притулку з Афганістану від 19 квітня 2016 року, Доповідь Генерального секретаря Генеральної Асамблеї Ради Безпеки ООН від 07 березня 2016 року та не наданий аналіз цих джерел інформації, не були отримані додаткові відомості, що можуть підтвердити наявність чи відсутність підстав для прийняття рішення, що є порушенням процедури перевірки наявності підстав, відповідно до яких заявнику може бути відмовлено в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Білорусь 2.6. Постанова Верховного Суду у справі № 818/1151/15 від 07 лютого 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72288061> (про умови прийнятності свідчень особи, яка бажає отримати статус біженця та доказів, що їх підтверджують):

Свідчення особи, яка бажає отримати статус біженця, і докази, що їх підтверджують стосовно загрози переслідування, мають задовольняти тому, яке прийнято вважати «можливим у розумних межах» або правдоподібним, тобто заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами і має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця.

Наявність підтверджувальних доказів підсилює вірогідність зроблених заявником тверджень, але не може бути обов'язковим елементом його доказової бази. Так, беручи до уваги особливе положення осіб, які шукають статусу біженця, їм немає потреби надавати всі необхідні докази.

Особи, які шукають статусу біженця, досить часто позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийнятті позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність установлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

Колегія суддів зазначила, що свідчення особи, яка бажає отримати статус біженця, і докази, що їх підтверджують стосовно загрози переслідування, мають задовольняти тому, яке прийнято вважати «можливим у розумних межах» або правдоподібним, тобто заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця.

Що стосується підтверджувальних доказів, то їхня наявність підсилює вірогідність зроблених заявником тверджень, але не може бути обов'язковим елементом його доказової бази. Так, беручи до уваги особливе положення осіб, які шукають статусу біженця, їм немає потреби надавати всі необхідні докази. Треба визнати, що досить часто особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність установлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

Отже, Верховний Суд дійшов висновку, що судами попередніх інстанцій правомірно встановлено, що заява позивача є обґрунтованою, а ситуація, яка склалася в країні її походження, є несприятливою й обґрунтовує доводи та пояснення, викладені в позовній заяві.

Іран

2.7. Постанова Верховного Суду у справі № 826/13999/16 від 26 жовтня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77417214> (про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту):

Пунктами 45, 66 Положення Керівництва з процедур та критеріїв визначення статусу біженців Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (1992 рік) визначено, що особа повинна вказати переконливу причину, чому вона особисто побоюється стати жертвою переслідування. Для того, щоб вважатися біженцем, особа повинна надати свідчення повністю обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за конвенційними ознаками. Міграційною службою має бути враховано інформацію про країну походження заявника, додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, як-от: одруження та народження на території України дитини. Міграційною службою має бути проведено належну перевірку всіх відомостей.

Судами попередніх інстанції на основі досліджених під час розгляду справи доказів установлено, що в анкеті особи, яка звернулась із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також під час співбесіди щодо уточнень анкетних даних у міграційній службі, позивач зазначив, що він після закінчення школи навчався з 2007 року в м. Києві та у 2013 році закінчив медичний університет імені Богомольця, що підтверджується дипломом спеціаліста НОМЕР_2.

Під час проведених співбесід позивач зазначив, що 30.09.2013 року він легально приїхав до Києва з метою продовження навчання та 26 листопада 2014 року одружився на громадянці України ОСОБА_8, що підтверджується копією свідоцтва про шлюб від 26.11.2014 р. Серії НОМЕР_1. Відповідно до свідоцтва про

2. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ОФОРМЛЕННІ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

народження ОСОБА_9 – громадянки України, ІНФОРМАЦІЯ_2 р. н., виданого повторно 06.03.2015 року, серії НОМЕР_3, батьком дитини зазначено ОСОБА_10.

Із листів Єврейської Месіанської релігійної Громади від 24.10.2014 р. № 167 та Київської Єврейської Месіанської Громади від 16.02.2015 р. № 14 убачається, що позивач з 2014 року є членом указаних громад та в січні 2015 року прийняв хрещення.

Суди можуть використовувати інформацію про країни походження, розміщену на офіційних сайтах Державної міграційної служби України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, а також на інформаційних носіях, які розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові, Україні, та інших носіях.

Із відкритих джерел у мережі Інтернет, а саме: доповіді Міністерства внутрішніх справ Великої Британії, спеціального доповідача ООН з питання про становище в галузі прав людини в Ірані зазначено, що 49 християн були затримані в Ісламській Республіці Іран станом на січень 2014 року, вироки різняться в діапазоні від 1 до 10 років позбавлення волі, Іранська влада розглядає домашні церкви і євангельських християн, як загрозу національній безпеці (<http://refworld.org/docid/561f53164.html>).

Дослідницька служба Конгресу США, Іран, Безпека в Перській затоці і політика США, від 14 січня 2016, що знаходиться у вільному доступі англійською мовою за веб-посиланням: <http://www.reiworld.org/docid/56a5c145e4.html> (переклад витягу з доповіді наявний у матеріалах справи): «Християни, які налічують близько 300,000-370.000, є «визнаною меншиною». Церкви в країні перебувають під контролем Корпусу вартівих Ісламської революції, що свідчить про наявність істотної критики за сповідування християнської релігії з боку влади. Час від часу були незрозумілі вбивства пасторів в Ірані, а також притягнення до відповідальності християн за перехід з ісламу».

У доповіді Фрідом Хаус «Свобода у світі 2016 –

– Іран, 7 березня 2016», яка знаходиться у вільному доступі англійською мовою за веб-посиланням: <http://www.refworld.org/docid/56dea2f515.html> (переклад витягу з доповіді наявний у матеріалах справи) зазначено: «...Існує постійне придушення новонавернених у християнство осіб. За останні три роки було здійснено низку набігів на неофіційні домашні церкви, а їхніх пасторів було затримано....».

Г'юман Райте Вотч у «Доповідь щодо ситуації в світі 2016 – Іран, 27 січня 2016», яка знаходиться у вільному доступі англійською мовою за веб-посиланням: <http://www.refworld.org/docid/56bd993843.html> (переклад витягу з доповіді наявний у матеріалах справи) указано: «Служби Безпеки й розвідка також продовжують переслідувати осіб, новонавернених у християнство з ісламу, персомовних протестантів і євангельські громади, а також членів руху домашніх церков. Деяким були пред'явлені такі звинувачення, як «дії проти національної безпеки» і «пропаганда проти держави».

Підсумовуючи наведене, колегія суддів Верховного Суду приходять до висновку, що, зважаючи на аналіз відомостей, які є загальнодоступними в мережі Інтернет, убачається, що влада Ірану не здатна забезпечити захист позивачу від переслідувань та жорстокого ставлення за релігійною ознакою.

Натомість відповідачем не було враховано вказану вищу інформацію та те, що в позивача виникли додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, як-от: одруження та народження на території України дитини; не взято до уваги те, що побоювання позивача мають місце та визнані загальновідомими фактами в результаті загальнопоширеного насильства.

Ураховуючи викладене, колегія суддів погоджується з висновком судів попередніх інстанцій, що відповідачем не проведено належну перевірку відомостей, викладених у заяві-анкеті, що свідчить про її формальність, необґрунтованість та передчасність висновків щодо відмови позивачу.

СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Грузія

3.1. Постанова Верховного Суду у справі № 815/1016/16 від 26 лютого 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72449098> (про обґрунтованість рішення за наслідками розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту):

Рішення за наслідками розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, має бути обґрунтованим.

Існують дві підстави для відмови в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

По-перше, якщо заявник видає себе за іншу особу або якщо, по-друге, заявнику раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за відсутності умов, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 Закону, якщо зазначені умови не змінилися.

Верховний Суд указав, що існують дві підстави для відмови в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

По-перше, якщо заявник видає себе за іншу особу, по-друге, якщо заявнику раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за відсутності умов, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, якщо зазначені умови не змінилися.

У висновку, на підставі якого було видано наказ, зазначається про відсутність у позивача умов, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI. При складанні такого висновку не було взято до уваги, що названа норма Закону передбачає відмову за таких обставин лише в разі попереднього розгляду заяви про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та якщо у випадку подальшого звернення зазначені умови не змінилися.

Суди попередніх інстанцій обґрунтовано зазначили, що, посилаючись на відсутність у заяві позивача умов, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, відповідач фактично намагався розглянути звернення позивача по суті, що не відповідає визначеній законом процедурі.

Відповідач, посилаючись на наявні в нього дані, указує на те, що позивач розшукується правоохоронними органами Республіки Вірменія для притягнення до кримінальної відповідальності за скоєння злочину, передбаченого статтями 304-305, частиною другою статті 235 Кримінального кодексу Республіки Вірменія (замах на вбивство).

Відповідач посилається у висновку і на підставу для відмови позивачу у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на те, що позивач видає себе за іншу особу.

Суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, обґрунтовано вказав на помилковість та безпідставність такого твердження відповідача, оскільки доказів вказаного останнім не надано. Зазначене твердження фактично ґрунтується на

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

суб'єктивному баченні відповідачем щодо відповідності позивача умовам, передбачених пунктами 1 чи 13 частини 1 статті 1 Закону № 3671-VI.

Верховний Суд указав, що відповідачем порушено процедуру розгляду заяви позивача, у зв'язку із чим зроблено хибні та передчасні висновки. При розгляді заяви позивача у відповідача були відсутні підстави для відмови в оформленні документів.

Казахстан

3.2. Постанова Верховного Суду у справі № 820/3929/16 від 11 липня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75253806>:

У відповідача наявний обов'язок при розгляді документів заявника перевіряти обставини, які надають підстави зараховувати особу до категорії осіб, які потребують додаткового захисту або встановити належність заяви, як такої, що носить характер зловживання. Заявник наділений правом на оскарження рішення про відмову в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту до суб'єкта владних повноважень, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Заявник не зобов'язаний обґрунтовувати кожну обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність установлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить

загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

Аналіз наведених норм права дає підстави для висновку, що заявник наділений правом на оскарження рішення про відмову в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, до суб'єкта владних повноважень, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, протягом п'яти робочих днів із дня отримання повідомлення про відмову, а центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, зобов'язаний прийняти відповідне рішення протягом місяця, у разі продовження термінів розгляду – протягом трьох місяців.

Із матеріалів справи вбачається, що наказ ГУ ДМС України в Харківській області № 259 про відмову в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, датовано 28 грудня 2015 року, а скарга позивача на вказане рішення датована 30 грудня 2015 року, тобто надіслана в межах законодавчо встановленого строку.

Слід зазначити, що ДМС України не надано жодних доказів, які б підтверджували порушення позивачем термінів подання скарги від 30 грудня 2015 року чи надіслання вказаної скарги після закінчення термінів оскарження.

Водночас Верховний Суд акцентує увагу, що оскаржуване рішення ДМС України за скаргою ОСОБА_3 від 30 грудня 2015 року прийнято 16 червня 2016 року, тобто за межами встановленого законодавцем місячного терміну розгляду скарги чи трьохмісячного терміну розгляду такої скарги.

Зважаючи на таке правове врегулювання та обставин справи, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій щодо необґрунтованості оскаржуваного рішення ДМС України від 16 червня 2016 року № 28-16 про залишення без розгляду скарги на рішення органу міграційної служби про відмову в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Російська Федерація **3.3. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1548/17 від 28 травня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89488668> (про додаткові підстави для звернення із заявою про надання йому статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту та про розбіжності в поясненнях):**

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, наділений повноваженнями відмовляти в прийнятті заяви про визнання біженцем або особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, лише за наявності однієї з двох умов: 1) якщо заявник видає себе за іншу особу; 2) якщо заявнику раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за відсутності умов, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 цього Закону, якщо зазначені умови не змінилися.

Указаний перелік підстав є вичерпним та розширеному чи довільному тлумаченню не підлягає.

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено судами попередніх інстанцій, підставою для винесення оскаржуваного рішення відповідача № 53 від 31.03.2017 про відмову позивачу в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, слугували розбіжності в заяві-анкеті від 29.10.2016 та анкеті від 23.03.2017 у п.1.13, п.1.18, п.3.5, п.4.1, п.4.4, п.4.7-а.

На підставі вказаних розбіжностей та інформації, наведеній у позовній заяві, яку перевірено судами, відповідач дійшов висновку про те, що є підстави вважати, що ОСОБА_1 намагається видавати себе за іншу особу, із метою ухилення від відповідальності за вчинення тяжких злочинів, передбачених

статтями 205.3 КК РФ (проходження навчання з метою здійснення терористичної діяльності), що відповідає статті 258-4 КК України (сприяння вчиненню терористичного акту); ч.2 ст.205.5 КК РФ (організація діяльності терористичної організації й участь у діяльності такої організації), що відповідає статті 258-3 КК України (створення терористичної групи чи терористичної організації); ч.2 ст.208 РФ (організація незаконного озброєного формування або участь у ньому), що відповідає статті 260 КК України (створення не передбачених законом воєнізованих збройних формувань).

Тому, з огляду на викладене та посилання на п. 1 F (b) Женевської конвенції 1951 року про статус біженців, а також ураховуючи, що ухвала Харківського апеляційного адміністративного суду від 15.02.2017 року набрала законної сили, проте нових обставин позивач не повідомив, а повідомив неправдиву інформацію про себе, на виконання ч.6 ст.5 Закону, відповідачем відмовлено громадянину РФ ОСОБА_1 у прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Водночас Суд погоджується з висновками суду апеляційної інстанції про недоведеність відповідачем конкретних та чітко визначених підстав, що лягли в основу прийнятого рішення про те, що позивач видає себе за іншу особу, з огляду на наступне.

Так, як слушно зауважено судом апеляційної інстанції, і в заяві від 29.10.2016, і в заяві від 22.03.2017, позивач зазначив ті ж самі прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, документи, що ідентифікують особу (паспорт № НОМЕР_1 від 02.03.2007 та закордонний паспорт № НОМЕР_2 від 18.09.2014), але при цьому в заяві від 22.03.2017 позивач надав уточнену та більш повну інформацію щодо своєї особи та своїх побоювань.

Крім того, позивач у жодній із заяв не заперечував того, що наразі перебуває в міжнародному розшуку у зв'язку з пред'явленням йому кримінального обвинувачення, однак стверджував, що злочинів, у яких його обвинувачують, він не

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

вчиняв, і наполягав на тому, що кримінальну справу щодо нього сфабриковано, що, на думку позивача, є свідченням його переслідування за національною та релігійною ознакою.

Суд зауважує, що відповідач, перелічивши лише пункти анкет позивача, у яких, на думку скаржника, містяться розбіжності, фактично не навів належних й обґрунтованих мотивів, які слугували підставою для прийняття рішення про те, що позивач видає себе за іншу особу.

Судом апеляційної інстанції правильно акцентовано на тому, що аналіз розбіжностей, зазначених в оскаржуваному рішенні відповідачем, здійснено фактично не ним, а судом першої інстанції.

Водночас Суд погоджується з висновком суду апеляційної інстанції, що відомості, наведені в п.1.13, п.1.18, п.4.1, п.4.4 анкет-заяв від 29.10.2016 та 22.03.2017, на які вказано судом першої інстанції та відповідачем, як на розбіжності, що за своїм змістом не є такими, які виключають одна одну, що і спростовує доводи скаржника про наявність підстав вважати позивача таким, який видавав себе за іншу особу, звертаючись із заявою від 22.03.2017.

Сомалі

3.4. Постанова Верховного Суду у справі № 826/7888/16 від 12 червня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89792922> (про підстави для відмови в прийнятті заяви):

Законом № 3671-VI передбачено вичерпний перелік підстав для відмови в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, до яких належить: заявник видає себе за іншу особу; заява подана особою, якій раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у зв'язку з відсутністю відповідних підстав, передбачених пунктами 1 чи 13 частини першої статті 1 цього Закону, якщо зазначені умови не змінилися.

Законодавство України не передбачає таку підставу для відмови в прийнятті заяви про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, як зупинення розгляду в іншому територіальному підрозділі.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що позивачка повідомляла ГУ ДМС України в Закарпатській області про зміну постійного місця проживання листом від 08 вересня 2015 року та просила перевести її справу до УДМС України в Київській області.

Листом від 09 жовтня 2015 року №5.2/17001 ГУ ДМС України в Закарпатській області повідомило позивача про необхідність з'явитись до ГУ ДМС України в Закарпатській області для поновлення розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Позивачка направила на адресу ДМС України (копію також до ГУ ДМС України в Закарпатській області) заяву, у якій зазначила, що вона проживає в місті Києві, не має фінансової можливості та не володіє українською мовою для здійснення самостійної подорожі в інше місто України й просила зобов'язати ГУ ДМС України в Закарпатській області направити її справу до ГУ ДМС України в місті Києві, де доручити провести співбесіду, за результатами якої буде вирішено можливість поновлення розгляду її заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Листом ДМС України від 30 грудня 2015 року №Г-2860/8/2663-15 позивача повідомлено, що питання про переведення її особової справи буде вирішено в разі поновлення розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та проведення перевірки територіальним органом ДМС, на обліку якого знаходиться особова справа позивача.

У зв'язку з фактичним проживанням у місті Києві, неможливістю особисто з'явитись до ГУ ДМС України в Закарпатській області та з метою отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, позивач 02 лютого 2016 року звернулася до ГУ ДМС

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

України в місті Києві із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Приймаючи наказ від 02 лютого 2016 року №69, ГУ ДМС України в місті Києві виходило з того, що наказом ГУ ДМС України в Закарпатській області від 22 травня 2015 року №50/5 призупинено заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у зв'язку з неприбуттям громадянки ОСОБА_1 до ГУ ДМС України в Закарпатській області для здійснення процедури, без поважних причин та без повідомлення про причини неприбуття, позивач неналежним чином здійснила переміщення по території України, чим порушила вимоги абз.б частини другої статті 13 Закону № 3671-VI та статті 12 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», чим встановлено, що повторний розгляд заяви позивача не завершений та підстави звернення за захистом до ГУ ДМС України в місті Києві не змінилися. На підставі викладеного, у зв'язку з тим, що громадянці ОСОБА_1 раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, керуючись частиною шостою статті 5 Закону № 3671-VI, позивачу відмовлено в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, поданої до ГУ ДМС України в місті Києві 02 лютого 2016 року.

Колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновком апеляційного суду, що законодавством України не передбачено такої підстави для відмови в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, як призупинення розгляду заяви в іншому територіальному підрозділі ДМС України, або незавершення розгляду відповідної заяви таким територіальним управлінням, чи здійснення неналежним чином переміщення по території України.

Отже, касаційна скарга ДМС України підлягає залишенню без задоволення, а оскаржуване судове рішення апеляційної інстанції – без змін.

Сирія

3.5. Постанова Верховного Суду у справі № 820/987/17 від 24 липня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83220510> (про оцінку доказів судом у разі повторного звернення шукача захисту із заявою):

29. Щодо доводів скаржника стосовно повторного використання судами попередніх інстанцій Резолюцій Ради Безпеки ООН, Рекомендацій Ради Безпеки ООН 2013-2015 років, які вже були прийняті під час судового розгляду справи № 820/4304/17, то Суд відхиляє вказані доводи з огляду на наступне.

30. Так, із текстів рішень суду першої та апеляційної інстанцій убачається використання Резолюцій Ради Безпеки ООН, Рекомендацій Ради Безпеки ООН 2013-2015 років, однак у той же час суди також здійснювали посилання й на доповіді Генерального секретаря від 16.09.2016р., 18.10.2016р., 15.11.2016р., 14.12.2016р. про виконання резолюції 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014) та 2258 (2015) Ради Безпеки ООН, у яких вказується, що на всій території Сирійської Арабської Республіки триває конфлікт, відзначається високий рівень насилля та, зокрема, ідеться про військові дії в муфазазі Хасака – міста, де проживав позивач.

34. Як вбачається з рішень судів попередніх інстанцій, відповідачі, виносячи спірні рішення й порушуючи п. 2.1 Правил № 649, не дослідили реальну й актуальну інформацію по країні походження позивача. Водночас саме зростання рівня насильства й поширеність конфлікту в Сирії, який визнаний міжнародним, та безпосередня загроза життю і здоров'ю позивача, як кваліфікуюча ознака додаткового захисту, ОСОБА_1 вказує як умови, які зазнали змін із часу його попереднього звернення із заявою про надання йому статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту.

35. Отже, Суд погоджується з оцінкою судів попередніх інстанцій щодо неправомірності

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

прийнятих відповідачами рішень через не дослідження останніми оновленої інформації по країні походження позивача, як умови, що зазнала змін із моменту останнього звернення ОСОБА_1 із заявою про надання йому статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту.

3.6. Постанова Верховного Суду у справі № 816/1120/16 від 10 травня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81640938> (про використання інформації про країну походження та підсилення інформацією про країну походження рівня обґрунтованості заяви, створення нових умов для її повторного розгляду по суті):

Відповідно до пункту 1.2. Правил № 649, інформація про країну походження – інформаційні звіти про становище в країнах походження біженців й осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, підготовлені Міністерством закордонних справ України, ДМС України, Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців (далі – УВКБ ООН), національними та міжнародними організаціями, що спеціалізуються на зборі та виданні такої інформації або звітів.

Актуальна інформація по країні заявника підсилює рівень обґрунтованості його заяви та створює нові умови для її повторного розгляду по суті.

Як встановлено судом апеляційної інстанції, у доповідях Генерального секретаря від 18.02.2015, 21.01.2016, 11.12.2015, 11.11.2015 про виконання Резолюцій 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014) та 2258 (2015) Ради Безпеки ООН указується, що на всій території Сирійської Арабської Республіки триває конфлікт і відзначається високий рівень насилля. Зокрема, у цих доповідях відзначаються військові дії у муфазазі Ідліб, де раніше проживав позивач.

У рішенні Європейського Суду з прав людини у справі «Л.М. та інші проти Росії» від 15.10.2015 зазначено, що примусове повернення заявників в Сирію призведе до порушення статей 2 та (або) 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Також судом апеляційної інстанції встановлено, що на офіційному веб-сайті посольства України в Сирійській Арабській Республіці, у розділі «Поради подорожуючим» указано, що «Наразі на всій території Сирії зберігається складна безпекова ситуація... Ураховуючи зазначене, Посольство України в Сирійській Арабській Республіці наполегливо рекомендує утриматись від поїздок у Сирію до закінчення громадянського конфлікту... Із 29.02.2016 Посольство України в Сирії буде евакуйоване в м. Бейрут, Ліван».

У Резолюції Генеральної Асамблеї ООН А/К.Е8/70/234 «Положення в області прав людини в Сирійській Арабській Республіці», яка прийнята та опублікована 09.03.2016, зокрема, указано, що Генеральна асамблея виражає співчуття з приводу систематичних порушень прав людини та основних свобод, а також усіх порушень міжнародного гуманітарного права та найрішучішим чином засуджує ці порушення, які продовжує скоювати сирійська влада і пов'язані з урядом повстанські формування «шаббіха», а також ті, хто воює на їхньому боці, у тому числі порушень, пов'язаних із застосуванням тяжкого озброєння, бомбардування з повітря, касетних боеприпасів, балістичних ракет, «бочкових» бомб, хімічної зброї, а також іншим застосуванням сили щодо цивільного населення.

Крім того, у Рекомендаціях УВКБ ООН з питання міжнародного захисту щодо осіб, які покидають Сирійську Арабську Республіку (Редакція IV, листопад 2015 року), зокрема, указано, що ситуація в плані безпеки в Сирії поступово та значно погіршилася. За словами Генерального секретаря ООН «конфлікт, як і раніше, характеризується кричущими порушеннями міжнародного гуманітарного права та прав людини, з повною зневагою до принципів гуманності». УВКБ ООН вважає, що

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

більшість громадян Сирії, які звертаються за міжнародною допомогою, скоріш за все, відповідають критеріям визначення «біженець», приведеного в ст. 1А(2) Конвенції 1951 року про статус біженців, оскільки в них будуть цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідування за одною з ознак, указаних у Конвенції.

Отже, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що під час повторного звернення ОСОБА_1 із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідачами не було враховано, що існувала оновлена інформація щодо Сирійської Арабської Республіки, яка свідчила про наявність у позивача побоювання стати жертвою переслідувань, тортур, принижуючих гідність поведження та існування в країні його громадянської належності ситуації загальнопоширеного та систематичного насильства й порушення прав людини.

Вищенаведені обставини спростовують доводи касатора про те, що актуальна інформація по країні заявника не підсилює рівня обґрунтованості його заяви та не створює нових умов для її повторного розгляду по суті, оскільки вказана інформація може мати суттєве значення під час вирішення питання щодо визнання особи біженцем або особою, яка потребує захисту.

Узбекистан

3.7. Постанова Верховного Суду у справі № 826/28240/15 від 20 січня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86999349> (про неправомірність відмови в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у випадку колі після першого звернення змінилися умови):

Рішення про відмову в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового

захисту, приймаються за заявами, поданими особами, яким було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у зв'язку з відсутністю відповідних підстав, у тому випадку, якщо не змінились умови. Отже, якщо визначені умови змінились, то в центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, відсутні підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту за заявами, поданими особами, яким було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Рішення про відмову в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, приймаються за заявами, поданими особами, яким було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у зв'язку з відсутністю відповідних підстав, у тому випадку, якщо не змінились умови. Отже, якщо визначені умови змінились, то в центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, відсутні підстави для відмови в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за заявами, поданими особами, яким було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, рішенням від 18 липня 2014 року №387-14 ДМС України відмовлено позивачу у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту відповідно до абзацу четвертого частини першої статті 6 Закону № 3671-VI, як особі, стосовно якої встановлено, що відсутні умови, передбачені пунктами 1, 13 частини першої статті 1 цього Закону.

21 вересня 2015 року позивач повторно звернувся із заявою до ГУ ДМС України в м. Києві, однак позивачу було відмовлено в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

3. СПРАВИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДМОВУ В ПРИЙНЯТТІ ЗАЯВИ БІЖЕНЦЯ АБО ОСОБИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ

Верховний Суд погоджується із висновками судів першої й апеляційної інстанцій, що умови, за яких може бути застосований пункт 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI змінились порівняно з умовами, що були чинні на момент першого звернення позивача із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, і на час прийняття оскаржуваного рішення про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Викладене і встановлені судами обставини свідчать про те, що у випадку, який розглядається, стосовно позивача відповідач не встановив об'єктивно і в повному обсязі наявність або відсутність підстав, визначених у

частині шостій статті 8 Закону № 3671-VI, для прийняття оскаржуваного рішення про відмову в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, що дає підстави для висновку про необґрунтованість і передчасність оскаржуваного рішення і, відповідно, про його протиправність.

Отже, відповідач повинен повторно розглянути заяву позивача про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, і провести процедуру перевірки заяви позивача для прийняття рішення на підставі повного, ретельного, об'єктивного дослідження всіх обставин, які стали підставою для повторного звернення позивача за міжнародним захистом.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

Афганістан

4.1. Постанова Верховного Суду у справі № 640/2360/20 від 28 січня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94511770>:

Справу направили на новий розгляд до суду першої інстанції у випадку, коли помилковим є посилання судів, що в заяві про надання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, заявник повинен довести достовірність своїх тверджень і точність фактів, на яких ґрунтується його заява. Заявник повинен лише переконати посадову особу органу міграційної служби в правдивості своїх фактичних тверджень. При розгляді цієї категорії справ слід урахувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

ДМС України, відмовляючи у визнанні громадянки Афганістану ОСОБА_1 разом з її неповнолітніми дітьми біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, (оскаржуване рішення) підтримала висновок Центрального міжрегіонального управління ДМС у місті Києві та Київській області та виходила з того, що ОСОБА_1 не обґрунтувала свої побоювання стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань (конкретними фактами), а твердження останньої щодо існування загрози її життю, безпеці чи свободі на Батьківщині через побоювання застосування смертної кари або виконання вироку про смертну кару чи тортур, нелюдського або

такого, що принижує гідність, поводження є необґрунтованими та суперечливими.

Із позицією відповідача погодилися суди першої та апеляційної інстанцій.

Проте, як впливає із мінімальних стандартів для кваліфікації громадян третьої країни та осіб без громадянства як біженців чи як осіб, які потребують міжнародного захисту, затверджених Директивою Ради Європейського Союзу від 29 квітня 2004 року, у разі, якщо аспекти тверджень заявника не підтверджуються документальними або іншими доказами, ці аспекти не вимагають підтвердження, якщо виконуються наступні умови: заявник зробив реальну спробу обґрунтувати заяву; усі важливі факти, наявні в його/її розпорядженні, були надані, а також було надано задовільне пояснення щодо відсутності інших важливих фактів; твердження заявника є зрозумілими та правдоподібними й не суперечать наявній конкретній та загальній інформації у його справі; заявник подав свою заяву про міжнародний захист якомога раніше, якщо заявник не зможе привести поважну причину відсутності подачі цієї заяви; встановлено, що в цілому заявник заслуговує довіри.

Матеріали справи свідчать про те, що позивачка, яка не мала жодних документів, які посвідчують її особу, так само, як і будь-яких документів чи матеріалів, які б підтверджували повідомлену нею інформацію, у своїх заявах та під час співбесіди послідовно наводила одні й ті самі причини виїзду з країни походження: внутрішній збройний конфлікт в Афганістані, що супроводжується загальнопоширеним і невибірковим насиллям, у тому числі з боку терористичних організацій (Талібану та ІДІЛ).

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

Аналізуючи повідомлену позивачем інформацію, суди попередніх інстанцій погодилися з висновком органу міграції, що позивачка не має обґрунтованих підстав стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, оскільки заявлена позивачкою інформація носить загальний характер і не містить відомостей про події переслідувань та утисків в Афганістані її особисто або членів її сім'ї за політичною, релігійною чи іншими ознаками.

Крім того, суди не перевірили, чи була проведена відповідачами оцінка доводів позивача в аспекті наявності умов для визнання її особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, адже в країні походження позивача вочевидь існує загальнопоширене насилля та порушення прав людини. Суди лише зазначили, що не має підстав, однак не аргументували чому.

У рішеннях судів першої та апеляційної інстанцій немає посилань на зібрану та проаналізовану відповідачами або самостійно використану інформацію по країні походження позивача (Афганістан) (уключаючи сторінки, назви інформаційних звітів, роки та найменування установ чи організацій, що його підготували, посилання на електронну адресу, якщо звіти було опубліковано в Інтернеті), яка б дозволяла стверджувати про відсутність умов, зазначених у пункті 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI.

Також колегія суддів вважає слушними аргументи касаційної скарги з приводу того, що бажання шукача захисту й оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою, вичерпний перелік яких наведено у статті 6 Закону № 3671-VI, за яких особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Помилковим є посилання судів, що в заяві про надання статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, заявник повинен довести достовірність своїх тверджень і точність фактів, на яких ґрунтується його заява. Заявник повинен лише переконати посадову особу органу міграційної служби в правдивості своїх фактичних тверджень. Також суди не звернули уваги, що при розгляді цієї категорії справ слід ураховувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

Суд звертає увагу, що побоювання особи є оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні. Ситуація в країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником та її дітьми.

При цьому побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Оцінка таким побоюванням обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця, та незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особою, яка потребує додаткового захисту, є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

Отже, Верховний Суд вважає, що суди попередніх інстанцій, так само як і відповідач при прийнятті спірного рішення, не встановили всіх обставин у справі та не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні походження позивача, а саме наявному військовому конфлікту, який охоплює всю територію країни. Суди не обґрунтували недостатності наявних у позивачки підстав для покладення на ДМС України обов'язку визнати її особою, яка потребує додаткового захисту.

Отже, у цій справі судами першої та апеляційної інстанцій не надано оцінки кожному специфічному, доречному та важливому аргументу, що є порушенням вимог статті 242 КАС України.

Верховний Суд вважає, що встановлені вище порушення, допущені як судом апеляційної, так і судом першої інстанцій, а тому справа підлягає направленню на новий розгляд до Окружного адміністративного суду міста Києва.

4.2. Постанова Верховного Суду у справі № 640/15365/20 від 27 травня 2021 року. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/97283979>:

Виходячи із змісту принципу офіційного з'ясування всіх обставин у справі в адміністративному судочинстві, саме на суд покладається обов'язок визначити характер спірних правовідносин та зміст правової вимоги, матеріальний закон, який їх регулює, а також факти, що підлягають установленню й лежать в основі позовних вимог та заперечень; з'ясувати, які є докази на підтвердження зазначених фактів, і вжити заходів для виявлення та витребування необхідних доказів. У випадку порушення принципу офіційного

з'ясування всіх обставин у справі, справа направляється на новий розгляд до суду першої інстанції.

47. Відмовляючи в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання громадянина Ісламської Республіки Афганістан ОСОБА_1 біженцем, ГУДМС України в м. Києві, із позицією яких погодилися суди першої та апеляційної інстанцій, виходили з того, що надані позивачем твердження мають значні відмінності і мають вигляд цілком необґрунтованих.

48. Крім того, зазначені розбіжності разом із загальною поверхнево наданою інформацією вказують лише на неправдоподібність тверджень позивача, у зв'язку з чим в'їзд позивача на територію України в такому випадку не може бути розглянутий з позиції існування підстав для визнання його біженцем.

49. Із обсягу встановлених у цій справі обставин колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновками судів першої та апеляційної інстанції, що за результатами розгляду відомостей, наведених в анкеті позивача, та співбесід останнього із посадовими особами відповідача, не встановлено об'єктивного підтвердження наявності обґрунтованих побоювань позивача та реальної небезпеки для останнього стати в Афганістані жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, що свідчить про відсутність у заявника умов, передбачених пунктом 1 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI.

50. Водночас суди не перевірили, чи була проведена відповідачем оцінка доводів позивача в аспекті наявності умов для визнання його особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI, у зв'язку з посиланням позивача в анкеті на наявність військових дій на території країни, що розцінюється міжнародною спільнотою як загальнопоширене насилля та порушення прав людини. Суди лише зазначили, що не має підстав, однак не аргументували чому.

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

51. У рішеннях судів першої та апеляційної інстанцій немає посилань на зібрану та проаналізовану відповідачами або самостійно використану інформацію по країні походження позивача (Афганістан), яка б давала підстави стверджувати про відсутність умов, зазначених у пункті 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI.

52. Також колегія суддів вважає слушними аргументи касаційної скарги з приводу того, що бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою, вичерпний перелік яких наведено у статті 6 Закону № 3671-VI, за яких особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

53. Верховний Суд звертає увагу, що побоювання особи є оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні. Ситуація в країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником та її дітьми.

54. При цьому побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

55. Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

56. Оцінка таких побоювань обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця, та незалежно від нього – із різних достовірних джерел

інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, зі звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

57. Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особою, яка потребує додаткового захисту, є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

59. Отже, Верховний Суд вважає, що суди попередніх інстанцій не встановили всіх обставин справи та не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні походження позивача, а саме наявному військовому конфлікту, який охоплює всю територію країни. Суди не обґрунтували недостатності наявних у позивача підстав для покладення на ГУ ДМС у місті Києві обов'язку визнати його особою, яка потребує додаткового захисту.

61. Викладене в сукупності дає підстави для висновку про недотримання судами попередніх інстанцій принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи під час дослідження зібраних у справі доказів, що внаслідок встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи.

63. Оскільки вказані обставини та фактичні дані залишилися поза межами дослідження судів попередніх інстанцій, тому з урахуванням повноважень касаційного суду (які не дають касаційній інстанції права досліджувати докази, установлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в судовому рішенні) відсутня можливість перевірити правильність їхніх висновків у цілому по суті спору.

64. Водночас критерій обґрунтованості за статтею 242 КАС України означає, що судове рішення має містити пояснення (мотиви), чому суд вважає ту чи ту обставину доведеною або не доведеною, чому суд урахував одні докази, але не взяв до уваги інших доказів, чому обрав ту чи іншу норму права (закону), а також, чому застосував чи не застосував установлений нею

той чи інший правовий наслідок. Кожен доречний і важливий аргумент особи, яка бере участь у справі, повинен бути проаналізований, має бути й відповідь суду.

4.3. Постанова Верховного Суду у справі № 826/13624/17 від 15 липня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90397151>:

Справа підлягає направленню на новий судовий розгляд до суду першої інстанції у випадку, якщо не перевірено, чи була проведена відповідачами оцінка доводів позивача в аспекті наявності умов для визнання його особою, яка потребує додаткового захисту; не здійснено посилань на зібрану та проаналізовану відповідачами або самостійно використану інформацію по країні походження позивача.

32. Відмовляючи в оформленні документів для вирішення питань щодо визнання громадянина Афганістану ОСОБА_1 біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, ГУДМС України в м. Києві і ДМС України, із позицією яких погодилися суди першої та апеляційної інстанцій, виходили з того, що ОСОБА_1 не обґрунтував свої побоювання стати жертвою переслідування конкретними фактами ні в заяві, ні в ході проведення співбесіди, а твердження останнього щодо існування загрози його життю, безпеці чи свободі на Батьківщині є необґрунтованими, суперечливими та носять характер зловживання з метою легалізації перебування на території України.

33. Проте, як впливає з мінімальних стандартів для кваліфікації громадян третьої країни та осіб без громадянства як біженців чи як осіб, які потребують міжнародного захисту, затверджених Директивою Ради Європейського Союзу від 29.04.2004, у разі, якщо аспекти тверджень заявника не підтверджуються документальними або іншими доказами, ці аспекти не вимагають підтвердження, якщо виконуються такі умови: заявник зробив реальну спробу обґрунтувати заяву; усі важливі факти, наявні в його/її розпорядженні, були надані, і було надано задовільне пояснення щодо відсутності інших важливих фактів; твердження

заявника є зрозумілими та правдоподібними й не суперечать наявній конкретній і загальній інформації в його справі; заявник подав свою заяву про міжнародний захист якомога раніше, якщо заявник не зможе привести поважну причину відсутності подачі цієї заяви; встановлено, що в цілому заявник заслуговує довіри.

34. Матеріали справи свідчать про те, що позивач, який не мав жодних документів, які посвідчують його особу, так само як і будь-яких документів чи матеріалів, які би підтверджували повідомлену ним інформацію, у своїх заявах та під час співбесіди послідовно наводив одні й ті самі причини виїзду з країни походження: внутрішній збройний конфлікт в Афганістані, що супроводжується загальнопоширеним і невибірковим насиллям, у тому числі з боку терористичних організацій (Талібану та ІДІЛ).

35. Аналізуючи повідомлену позивачем інформацію, суди попередніх інстанцій погодилися з висновком органу міграції, що позивач не має обґрунтованих підстав стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, оскільки він ніколи не брав участі в жодній політичній, релігійній, військовій чи громадській організації та утисків на Батьківщині не зазнавав.

36. Водночас суди не перевірили, чи була проведена відповідачами оцінка доводів позивача в аспекті наявності умов для визнання його особою, яка потребує додаткового захисту.

37. У рішеннях судів першої та апеляційної інстанцій немає посилань на зібрану та проаналізовану відповідачами або самостійно використану інформацію по країні походження позивача (Афганістан), яка би давала підстави стверджувати про відсутність умов, зазначених у пункті 13 частини першої статті 1 Закону №3671.

38. Колегія суддів уважає також слушними аргументи касаційної скарги з приводу того, що бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози

його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою, вичерпний перелік яких наведено у статті 6 Закону №3671, за яких особа не визнається біженцем або особою, що потребує додаткового захисту.

39. Недостатньо обґрунтованим у контексті приписів частини третьої статті 8 Закону №3671 є висновок суду першої інстанції про відсутність порушень права шукача захисту на перекладача під час проведення з ним співбесіди, ураховуючи, що всі документи в особовій справі ОСОБА_1 складені й надані йому для підпису українською мовою, у тому числі й протокол співбесіди, яка проводилася без залучення перекладача, тоді як рідною мовою позивача є дарі, окрім якої, він володіє англійською, російською й індійською мовами.

40. У свою чергу суд апеляційної інстанції дійшов висновку про дотримання відповідачем процедури проведення попереднього розгляду заяви позивача, установивши при цьому без посилання на конкретні докази, що співбесіда проводилася за участю перекладача.

41. За наведених обставин не можна визнати законним й обґрунтованим рішення судів першої та апеляційної інстанцій із висновком про правомірність оскаржуваних рішень ГУДМС України в м. Києві та ДМС України.

42. Оскільки суди попередніх інстанцій не встановили фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, а суд касаційної інстанції відповідно до частини другої статті 341 КАС України не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази, то за приписами частин другої й четвертої статті 353 КАС України прийняті судами рішення підлягають скасуванню, а справа – направленню на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

43. При новому розгляді судам слід урахувати наведене, більш повно і всебічно встановити обставини справи та залежно від встановленого вирішити спір.

Ірак

4.4. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1820/18 від 29 травня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89544184> (про те, що заявнику раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту):

У справах, коли заявнику раніше було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, суди мають установлювати, чи були умови, які зазначені в заяві шукача захисту тотожними умовам, зазначеним у його попередніх заявах, і чи не змінилися ці умови.

44. Як встановлено судами попередніх інстанцій, позивачем 12.10.2017 подано відповідну заяву територіальному органу ДМС України. Основною причиною звернення за захистом стало побоювання зазнати переслідування з боку терористичних угруповань через його військову діяльність на території Іраку.

45. Водночас у грудні 2007 року, у липні 2012 року, у серпні 2014 року, у вересні 2015 року позивач уже звертався до органів державної міграційної служби із заявами про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, і причиною звернення було побоювання зазнати переслідування з боку терористичних угруповань через його військову діяльність на території Іраку. Таким підставам було надано правову оцінку не лише органами міграційної служби, а й судами під час розгляду справ №2а-7282/02, №2а-12703/12/2070, №820/1829/15 і №820/11819/15.

46. Суд звертає увагу, що позивач стверджує, що в його заяві від 12.10.2017 викладені нові обставини, які дають підстави для надання йому відповідного статусу, ніж у його попередніх зверненнях. Так, зокрема, позивач зазначає, що в цій заяві він указував на те, що боїться переслідувань за релігійною ознакою, оскільки мусульмани-суніти, яким є позивач, зазнають переслідувань на релігійному підґрунті з боку шіїтів.

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

47. Як убачається із заяви-анкети, що міститься в матеріалах особової справи №2017 КН/о-56 громадянина Республіки Ірак ОСОБА_1, розпочатою ГУ ДМС України в Харківській області 12.10.2017, позивачем як причину виїзду з останньої країни постійного проживання (із наведенням фактів насильства або переслідувань, ужитих проти заявника або членів його сім'ї, або реальної загрози переслідувань за наявності обставин, зазначених у статті 1 Закону №3671-VI), указано протистояння між шиїтами й сунітами.

48. Проте суди попередніх інстанцій не надали оцінки цьому, не дослідити вказані обставини на відповідність їх обставинам, що зазначені в попередніх заявах позивача про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, як підстави для набуття статусу, і не встановили відсутність зміни таких обставин.

49. Отже, судами попередніх інстанцій не встановлено, чи були умови, які зазначені в заяві позивача від 12.10.2017, тотожним умовам, зазначеним у його попередніх заявах, і чи не змінилися ці умови.

50. З огляду на вказане, висновок судів попередніх інстанцій про те, що ГУ ДМС України в Харківській області правомірно відмовило позивачу в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, є передчасним.

53. Суд зазначає, що з огляду на викладені в цій постанові обставини, рішення судів попередніх інстанцій критеріям законності й обґрунтованості не відповідають.

Іран **4.5. Постанова Верховного Суду у справі № 820/1204/17 від 09 липня 2020 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90300037>:**

Справа направляється на новий розгляд до суду першої інстанції у випадку, коли не встановлені дійсні фактичні обставини та не здійснено аналіз щодо ситуації по країні походження позивача, що є необхідним елементом при з'ясуванні достовірності відомостей, про які заявляє позивач у поданій ними позовній заяві.

Щодо твердження позивача про недослідження судами попередніх інстанцій ситуації по країні походження скаржника, то Суд зауважує таке.

Підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із резолюцій Ради Безпеки ООН, документів і повідомлень Міністерства закордонних справ України, інформації, зібраної та проаналізованої Державною міграційною службою України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Правил розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрату і позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 вересня 2011 року № 649, інших міжнародних, державних та неурядових організацій, із публікацій у засобах масової інформації, а також з інформаційних носіїв, які розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові, Україні. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

Суд зазначає, що в пункті 42 Настанов зазначена особлива важливість з'ясування актуальних відомостей щодо ситуації по країні походження заявника, оскільки саме ця інформація слугуватиме підтвердженням наявності чи відсутності в особі обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань або зазнати шкоди внаслідок подій, які мали місце вже після виїзду заявника з країни походження.

Аналогічна правова позиція викладена в постановках Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27.11.2019 у справі № 1540/4836/18, від 13.02.2020 у справі №804/14800/15.

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

позовних вимог, не встановили дійсні фактичні обставини та не здійснили аналіз щодо ситуації по країні походження позивача, що є необхідним елементом при з'ясуванні достовірності відомостей, про які заявляє позивач у поданій ними позовній заяві.

Отже, розглянувши доводи касаційної скарги, перевіrivши матеріали справи, проаналізувавши правильність застосування судами норм процесуального права, колегія суддів вважає, що судами попередніх інстанцій порушено норми процесуального права, яке унеможливило встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, зокрема, не забезпечено повне і всебічне з'ясування та встановлення обставин у справі щодо ситуації по країні походження позивача, не здійснено аналіз щодо наявності стану загальнопоширеного насильства, ситуацій міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту, а також систематичного порушення прав людини в місті походження позивача.

Отже, з огляду на викладене, Суд зазначає, що вказані судові рішення підлягають скасуванню, а справа – направленню на новий розгляд до суду першої інстанції, позаяк порушення допущені як судом першої, так і апеляційної інстанцій.

4.5. Постанова Верховного Суду у справі № 816/1561/16 від 01 грудня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217201> :

Справа направляється на розгляд до суду першої інстанції, коли не з'ясовані актуальні відомості щодо ситуації по країні походження заявника на час його звернення до міграційної служби, оскільки саме вказана інформація слугуватиме підтвердженням наявності або відсутності в особи обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань чи зазнати шкоди внаслідок подій, які мали місце вже після виїзду заявника з країни походження.

Щодо твердження позивача про не дослідження судами попередніх інстанцій ситуації по країні походження скаржника, то Суд зауважує таке.

Так, позивач стверджує, що інформацію по країні

походження, яка підтверджує систематичні порушення прав людини та переслідування релігійних меншин, зокрема новонавернених християн, надавалася скаржником судам попередніх інстанцій.

Так, скаржником на підтвердження зазначеного, наводилися матеріали Доповідей Міжнародної Амністії «Права людини в сучасному світі 2015/16» від 01.02.2016 та «Права людини в сучасному світі 2013» від 23.05.2013; Доповідей Генерального секретаря Генеральної асамблеї ООН «Положення в області прав людини в Ісламській Республіці Іран» від 25.02.2016, 21.01.2016, 12.08.2014; Резолюції, прийнята Генеральною асамблеєю ООН «Положення в області прав людини в Ісламській Республіці Іран» від 04.01.2014; Записки Генерального секретаря Генеральної асамблеї ООН «Положення в області прав людини в Ісламській Республіці Іран» від 04.10.2013; Доповіді Бюро з питань демократії, прав людини і праці Державного департаменту США «Короткий огляд – Доповідь про свободу віросповідання в країнах світу на 2015 рік»; рішення ЄСПЛ у справі «Ф. Г. проти Швеції» від 23.03.2016 (заява № 43611/11).

У контексті наведених доводів скаржника, Суд вважає за доцільне зауважити, що підтвердження обґрунтованості побоювань переслідування (через інформацію про можливість таких переслідувань у країні походження біженця) можуть отримуватися від особи, яка шукає статусу біженця, та незалежно від неї – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із резолюцій Ради Безпеки ООН, документів і повідомлень Міністерства закордонних справ України, інформації, зібраної та проаналізованої Державною міграційною службою України, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Правил розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, утрату й позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 вересня 2011 року № 649, інших

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

міжнародних, державних та неурядових організацій, із публікацій у засобах масової інформації, а також з інформаційних носіїв, які розповсюджуються Регіональним представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові, Україні. Для повноти встановлення обставин у таких справах, як правило, слід використовувати більш ніж одне джерело інформації про країну походження.

Суд зазначає, що пунктом 42 Керівництва акцентована особлива важливість з'ясування актуальних відомостей щодо ситуації по країні походження заявника, оскільки саме така інформація слугуватиме підтвердженням наявності чи відсутності в особи обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань чи зазнати шкоди внаслідок подій, які мали місце вже після виїзду заявника з країни походження.

Аналогічна правова позиція викладена в постановках Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27.11.2019 у справі № 1540/4836/18, від 13.02.2020 у справі №804/14800/15.

Отже, ураховуючи викладене, розглянувши доводи касаційної скарги, перевіривши матеріали справи, проаналізувавши правильність застосування судами норм процесуального права, колегія суддів вважає, що судами попередніх інстанцій порушено норми процесуального права, яке унеможливило встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, зокрема, не забезпечено повне та всебічне з'ясування і встановлення обставин у справі щодо ситуації по країні походження позивача, а саме: не здійснено аналіз щодо наявності ситуацій переслідувань за релігійними підставами в країні походження позивача, не досліджено, чи влада Ірану здатна забезпечити захист позивачу від переслідувань та жорстокого ставлення за релігійною ознакою, а також не з'ясований факт хрещення позивача за християнськими обрядами, факти безпосередньої участі скаргника в житті церкви м. Полтави.

Тому з огляду на викладене, Суд зазначає, що вказані судові рішення підлягають скасуванню, а справа – направленню на новий розгляд до суду

першої інстанції, позаяк порушення допущені як судом першої, так і апеляційної інстанцій.

Сирія **4.6. Постанова Верховного Суду у справі № 804/14800/15 від 13 лютого 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87559887> (Про побоювання стати жертвою переслідувань):**

«Побоювання стати жертвою переслідувань» складається із суб'єктивної та об'єктивної сторін. Суб'єктивна сторона полягає в наявності в особи «побоювання». «Побоювання» є оціночним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї. Термін «побоювання» означає, що особа не обов'язково постраждала від дій, які змусили її покинути країну, а відтак побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової або соціальної групи, тощо). Справа повертається на новий розгляд у випадку, коли інформація про країну походження біженця або особи, яка потребує захисту, не досліджена.

Як міжнародно-правові норми, так і положення законодавства України, що регулює питання надання особі статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не визначають конкретну кількість випадків з аналогічними або зі схожими обставинами, яка має викликати в особі, що звертається за захистом до міграційної служби, побоювання настання негативних наслідків для неї в країні походження. Відтак достатньо лише наявності правдоподібної інформації про таку можливість, наданої заявником, що ґрунтується як на його особистому припущенні, так і на отриманих відомостях з якнайбільшої кількості джерел, використаних органом влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, у процесі розгляду ним заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Суд зауважує, що не існує та не може існувати точних критеріїв визначення системності утисків

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

чи переслідувань владою громадян, адже вони мають визначатися з урахуванням кожної конкретної ситуації та носять оцінний характер.

Суд зазначає, що пунктом 42 Настанов акцентована особлива важливість з'ясування актуальних відомостей щодо ситуації по країні походження заявника, оскільки саме така інформація слугуватиме підтвердженням наявності чи відсутності в особи обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань чи зазнати шкоди внаслідок подій, які мали місце вже після виїзду заявника з країни походження (частина 1 статті 5 Директиви 2011/95/EU).

Водночас Суд зазначає, що суди попередніх інстанцій, дійшовши висновків про наявність підстав для відмови в задоволенні позовних вимог, не встановили дійсні фактичні обставини та не здійснили аналіз щодо ситуації по країні походження позивача, що є необхідним елементом при з'ясуванні достовірності відомостей, про які заявляє позивач у поданій ними позовній заяві.

Аналогічна правова позиція викладена в постанові Верховного Суду від 27.11.2019 у справі № 1540/4836/18.

4.7. Постанова Верховного Суду у справі № 804/5011/16 від 01 жовтня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91958133> (про формальну перевірку обставин справи):

Формальне здійснення перевірки всіх обставин, викладених позивачем, зокрема, не надання належної уваги та оцінці поясненням позивача про ситуацію, яка склалася після його виїзду у зв'язку з розгортанням збройного конфлікту в країні його походження, тягне за собою передачу справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

29. Ситуація у країні походження при визнанні статусу біженця є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним станом у країні та інформацією, що

стосується особисто заявника.

30. У цьому зв'язку суди попередніх інстанцій не звернули увагу на те, що при дослідженні обставин, із якими вказані положення Закону №3671-VI пов'язують надання статусу особи, яка потребує додаткового захисту, відповідач формально здійснив перевірку усіх обставин, викладених позивачем. Зокрема, не надано належної уваги й оцінки поясненням позивача про ситуацію, яка склалася після його виїзду у зв'язку з розгортанням збройного конфлікту в країні його походження.

31. Так, твердження про те, що в Сирії існує тривалий збройний конфлікт, який супроводжується обстрілами й бомбардуванням населених пунктів та об'єктів соціальної інфраструктури, і що ситуація в цій країні є вкрай небезпечною і складною є загальновідомим фактом. Збройні зіткнення між військами офіційної влади Сирії та опозиційно налаштованими воєнізованими збройними угрупованнями охопили значну територію цієї країни і її населення, відтак ситуація там є дуже напруженою й небезпечною для життя і безпеки людей, які там перебувають. Про події в Сирії інформують численні засоби масової інформації, ситуацію в цій країні обговорюють міжнародні організації, отже, ці обставини доказуванню в цій справі не потребують.

32. Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не заперечує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також слід ураховувати при прийнятті рішення, надаючи оцінку поясненням позивача щодо підстав залишення в Україні як особа, яка потребує додаткового захисту.

33. Отже, Верховний Суд вважає, що суди попередніх інстанцій, так само як і відповідач при прийнятті спірного рішення, не встановили всіх обставин у справі та не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні його походження, а саме наявному військовому конфлікту, який охоплює всю територію країни.

4.8. Постанова Верховного Суду у справі № 160/11260/19 від 27 травня 2021 року. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/97218722> (про інформацію по країні походження):

Суд повертає справу на новий розгляд, коли не досліджено інформацію по країні походження.

40. Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним станом у країні та інформацією, що стосується особисто заявника.

41. Позивачу відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на основі мотивів відсутності для цього підстав, визначених пунктами 1 і 13 частини першої статті 1 Закону №3671-VI.

42. Проте Суд вважає висновки судів попередніх інстанцій передчасними, оскільки суди першої та апеляційної інстанцій не встановили всіх обставин у справі та не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні походження.

43. Суди попередніх інстанцій не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні походження позивача, не дослідили поточної та актуальної інформації щодо ситуації в Сирії й не спростували можливості загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження в разі повернення.

44. Отже, рішення судів попередніх інстанцій не містять вмотивованого аналізу зазначених обставин, що, на переконання Суду, унеможлиблює об'єктивне прийняття рішення за результатами розгляду справи.

4.9. Постанова Верховного Суду у справі № 520/133/19 від 23 вересня 2019 року. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/84462689> (про обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань, що є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця):

42. Аналізуючи наведені положення законодавства та обставини справи, колегія суддів вважає передчасним висновок судів першої та апеляційної інстанцій про відсутність правових підстав для задоволення позовних вимог у частині визнання протиправним та скасування рішення Державної міграційної служби України №410-18 від 7 грудня 2018 року про відмову у визнанні позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, оскільки зроблений без встановлення та з'ясування обставин справи.

43. Так, суди попередніх інстанцій не звернули уваги, що при розгляді цієї категорії справ слід ураховувати, що обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця.

44. Суд звертає увагу, що побоювання особи є оцінним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї в її країні. Ситуація в країні походження є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні та історією, яка відбулася особисто із заявником.

45. При цьому побоювання можуть ґрунтуватися не тільки на тому, що особа постраждала особисто від дій, які змусили її покинути країну, тобто ці побоювання можуть впливати не з власного досвіду біженця, а з досвіду інших людей (рідних, друзів та інших членів тієї ж расової, соціальної чи політично групи тощо).

46. Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування й означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

47. Оцінка таким побоюванням обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця, та незалежно від нього – із різних достовірних джерел інформації, наприклад, із публікацій у засобах масової інформації, із повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних

4. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ СПРАВИ ШУКАЧА ЗАХИСТУ НА НОВИЙ РОЗГЛЯД

організацій, зі звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

48. Ситуація в країні походження при визнанні статусу біженця чи особою, яка потребує додаткового захисту є доказом того, що суб'єктивні побоювання стати жертвою переслідування є цілком обґрунтованими, тобто підкріплюються об'єктивним положенням у країні.

52. Так, твердження про те, що в Сирії існує тривалий збройний конфлікт, який супроводжується обстрілами й бомбардуванням населених пунктів та об'єктів соціальної інфраструктури, і що ситуація в цій країні є вкрай небезпечною і складною є загальновідомим фактом. Збройні зіткнення між військами офіційної влади Сирії та опозиційно налаштованими воєнізованими збройними угрупованнями охопили значну територію цієї країни і її населення, відтак ситуація там є дуже напруженою і небезпечною для життя й безпеки людей, які там перебувають. Про події в Сирії інформують численні засоби масової інформації і ситуацію в цій країні обговорюють міжнародні організації, отже, ці обставини доказування в цій справі не потребують.

53. Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не заперечує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також слід урахувати при прийнятті рішення, надаючи оцінку поясненням позивача, чому він просить залишитися в Україні як особа, яка потребує додаткового захисту.

54. Отже, колегія суддів вважає, що суди попередніх інстанцій, так само як і відповідач при прийнятті спірного рішення, не встановили всіх обставин у справі та не надали оцінки ситуації, яка склалася в країні його походження, а саме наявному військовому конфлікту, який охоплює всю територію країни.

Таджикистан

4.10. Постанова Верховного Суду у справі № 520/7064/19 від 12 березня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88150354> (про «тягар доказування»):

Справа повертається на новий розгляд до суду першої інстанції у випадку, коли на позивача покладено надмірний тягар доказування, не досліджено та не надано оцінку щодо посилення позивача на інформацію по країні походження.

48. Верховний Суд зазначає, що заявник, у свою чергу, не зобов'язаний обґрунтовувати кожен обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами й має доказувати вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця, оскільки особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості надати докази для підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження збігаються із відомими фактами, та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність устанавлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

49. Тобто залежно від певних обставин отримання й надання документів, які можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особою, котра звертається за встановленням статусу біженця, може бути взагалі неможливим, тому така обставина не є підставою для визнання відсутності умов, за наявності яких надається статус біженця або визнання особи такою, що потребує додаткового захисту.

51. Отже, ненадання документального доказу усних тверджень не повинно бути перешкодою для прийняття заяви чи прийнятті об'єктивного рішення щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, з урахуванням принципу офіційності, якщо такі твердження збігаються з відомими фактами та загальна правдоподібність яких є достатньою.

52. Також Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду вважає висновки судів попередніх інстанцій передчасними, оскільки суд першої не досліджував та не надавав оцінку

щодо посилання позивача на інформацію по країні походження з посиланням на електронні адреси...

54. Отже, рішення судів попередніх інстанцій не містять умотивованого аналізу зазначених обставин, що, на переконання колегії суддів, унеможлиблює об'єктивне прийняття рішення за результатами розгляду справи.

4.11. Постанова Верховного Суду у справі № 826/16066/18 від 04 листопада 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92661390> (про встановлення обставин справи):

Справа направляється на новий розгляд до суду першої інстанції, коли відповідач надав не завірені докази (особову справу заявника).

39. Крім того, погодившись із позицією відповідача щодо відсутності в ОСОБА_1 умов для визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на основі мотивів не доведення останнім фактів його особистого переслідування через політичні погляди, апеляційний суд не врахував, що, як впливає з мінімальних стандартів для кваліфікації громадян третьої країни та осіб без громадянства як біженців чи як осіб, які потребують міжнародного захисту, затверджених Директивою Ради Європейського Союзу від 29.04.2004, у разі, якщо аспекти тверджень заявника не підтверджуються документальними або іншими доказами, ці аспекти не вимагають підтвердження, якщо виконуються такі умови: заявник зробив реальну спробу обґрунтувати заяву; усі важливі факти, наявні в його/її розпорядженні, були надані, і було надано задовільне пояснення щодо відсутності інших важливих фактів; твердження заявника є зрозумілими та правдоподібними та не суперечать наявній конкретній і загальній інформації у його справі; заявник подав свою заяву про міжнародний захист якомога раніше, якщо заявник не зможе привести поважну причину відсутності подачі цієї заяви; встановлено, що в цілому заявник заслуговує довіри.

40. Натомість суд апеляційної інстанції не встановив, які конкретно факти на підтвердження обставин переслідування ОСОБА_1 указував при

зверненні до органу міграційної служби, чи підтверджувалися його твердження відповідними доказами, а також загальною інформацією по країні походження, не перевіряв правильність наданої відповідачем оцінки цим фактам та не спростував протилежного висновку суду першої інстанції щодо переслідування позивача та існування загрози його життю і свободі в разі повернення до Таджикистану, який обґрунтований посиланням на інформацію, отриману з публікацій міжнародних правозахисних організацій.

41. Висновок про перебування позивача в третіх безпечних країнах зроблений судом апеляційної інстанції без урахування того, що ДМС України не відмовляла позивачу у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на основі цієї підстави. Крім того, суд дійшов до такого висновку без оцінки можливості віднесення Російської Федерації й Турецької Республіки до третіх безпечних країн у розумінні пункту 22 частини першої статті 1 Закону № 3671.

42. Не надано апеляційним судом й оцінки доводам позивача в аспекті наявності умов для визнання його особою, яка потребує додаткового захисту.

43. Оскільки суди обох інстанцій не встановили фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, а суд касаційної інстанції відповідно до частини другої статті 341 КАС України не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази, то за приписами частин другої й четвертої статті 353 КАС України прийняті судові рішення підлягають скасуванню, а справа – направленню на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. Електронний ресурс. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>.
 2. Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у справах щодо вирішення питання про визнання біженцем або особою, що потребує додаткового захисту. Київ, 2021. 64 стор.
-